

Voorontwerp Omgevingsvisie Maastricht 2040

Foto: Fred Berghmans

Maart 2025

Inhoud

Samenvatting.....	4
1. Inleidend hoofdstuk	6
1.1 Waarom een nieuwe omgevingsvisie?	6
1.2 Wat is een omgevingsvisie?	6
1.3 Totstandkoming.....	7
1.4 Status van het voorontwerp.....	8
1.5 Leeswijzer	9
2. Visie op Maastricht 2040.....	10
2.1 Waar werken we naartoe?	10
2.2 Wat zijn onze ruimtelijke beleidsambities?	11
3. Hoe staan we er nu en straks voor en wat komt er op ons af?.....	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Foto van de Leefomgeving	13
3.2 People.....	14
3.3 Planet.....	15
3.4 Profit	17
3.6 Trends en ontwikkelingen	18
3.5 De Maastrichtse uitdagingen samengevat.....	21
4. Ruimtelijke hoofdkeuzes	22
4.1 Gezonde bevolkingsopbouw als voorwaarde voor brede welvaart.....	22
4.2 Verbonden met Nederland en Europa	23
4.3 Compacte stad in een groen landschap	24
4.4 Rekeninghouden met water en bodem	25
4.5 Versterken van vitaliteit en veerkracht.....	25
4.6 Ruimte voor werken in de stad	26
4.7 Sterke groen-blauwe verbindingen	27
4.8 Het energiesysteem van de toekomst.....	27
4.9 Loop- en fietsstad	28
4.10 Kloppende harten in de buurten.....	29
4.11 Internationale ontmoetingsplek.....	29
4.12 Zorgvuldige stedelijke verdichting	30
5. Ruimtelijke vertaling per thema.....	32

5.1 Wonen	32
5.2 Economie	38
5.3 Ontmoeten	45
5.4 Water en bodem	53
5.5 Groen	59
5.6 Energie	66
5.7 Mobiliteit	72
6. Stadsdeelvisies	79
7. Rollen, uitvoering en monitoring	80
7.1 Inleiding	80
7.2 Beleidscyclus	80
7.3. Samen werken aan de uitvoering: rollen en instrumenten	81
7.4 Behalen van doelen uit de omgevingsvisie	82
7.5 Monitoring	83
Bijlagen	84
Bijlage 1 Begrippenlijst	84
Bijlage 2 Verantwoording van opbrengst participatieverslag	87
Deel 1 - Burgerberaad	87
Deel 2 - Stadsbrede en stadsdeelsessies	88
Deel 3 - De digitale verdieping	95
Bronnen en eindnoten	97

Samenvatting

Het is 2040 en Maastricht bruist. Mensen ontmoeten elkaar in groene buurten, langs de Maas en in een aantrekkelijk stadscentrum. Iedereen ziet en voelt dat de stad is veranderd én ook haar eigen karakter heeft behouden. Dat toekomstbeeld staat centraal in onze nieuwe Omgevingsvisie: de koers en visie om Maastricht gezond, duurzaam en leefbaar te houden voor alle inwoners.

Een veerkrachtige, inclusieve en gezonde stad

De gemeente gaat voor een stad waar mensen zich thuis voelen en gelijke kansen hebben. We willen meer evenwicht in de bevolking door jonge volwassenen en gezinnen aan te trekken. Zo borgen we voldoende beroepsbevolking voor de vitale sectoren als zorg en onderwijs, en andere maatschappelijke en economische voorzieningen. Met brede welvaart als uitgangspunt kijken we niet alleen naar welvaart in financiën, maar juist ook naar gezondheid, sociale samenhang, werkgelegenheid en cultuur. De inrichting van de openbare ruimte moet bewegen en ontmoeten vanzelfsprekender maken. Denk aan groene buurten met veilige wandel- en fietspaden waarbij we ook rekening houden met minder valide inwoners en waar mensen elkaar sneller tegenkomen en zich verbonden voelen.

Wonen voor iedereen in een veilige omgeving

De woningmarkt in Maastricht staat onder druk. Er is vraag naar betaalbare woningen voor starters, gezinnen, studenten en ouderen die hulp of zorg nodig hebben. De gemeente wil tot 2040 voor zo'n 8.000 tot 12.000 nieuwe woningen zorgen; dat doen we vooral in het bestaande stedelijke gebied, maar dit betekent dat we keuzes moeten maken. Zo blijft de stad compact en blijft het buitengebied zoveel mogelijk vrij van bebouwing. Nieuwe bouwprojecten moeten bijdragen aan de kwaliteit van de buurten, door bijvoorbeeld de openbare ruimte te verbeteren. Ook hebben we aandacht voor diverse woonvormen, gericht op levensloopbestendigheid, wonen met zorg, nieuwe samenwoonvormen en betaalbare en kleinere woningen passend bij de nieuwe behoeften en omvang van huishoudens en om de doorstroming op de woningmarkt op gang te brengen.

Meer groen en biodiversiteit

Er komt een groennorm per buurt: een minimale hoeveelheid groen per buurt. Dit doen we om tegenwicht te bieden aan de klimaatverandering en voor de gezondheid van onze inwoners. Dat kan door bestaande pleinen en straten te vergroenen, maar ook meer openbaar groen en binnentuinen te realiseren, bomen te planten en gevels en daken te beplanten. Tegelijkertijd zorgt groen voor een prettige leefomgeving en nodigt het mensen uit om buiten te komen. In het buitengebied blijft de nadruk liggen op natuur, landbouw en recreatie. De gemeente wil ook de verbinding tussen stad en het omliggend heuvellandschap versterken, zodat inwoners makkelijker de natuur in kunnen.

Voorbereid op klimaat en water

De gemeente wil de stad bestand maken tegen vaker voorkomende hittegolven en extreme regenbuien. Daarom kiest ze voor meer ruimte voor water en het vergroten van de sponswerking van de stad: water langer vasthouden, bijvoorbeeld door regenwater op te vangen in parken of vijvers. Waar het kan, krijgen de Maas en de beken een breder bed, zodat hoogwater minder vaak tot overstromingen leidt. Nieuwbouwplannen die in of bij het rivierbed of de beekdalen liggen, moeten aan strenge voorwaarden voldoen. Zo wordt voorkomen dat de waterveiligheid in gevaar komt. Tegelijkertijd creëert een "groenblauwe" inrichting (water en groen) kansen voor recreatie, natuurontwikkeling en verkoeling in de stad.

Sterke kennisregio met ruimte om te ondernemen

Voor een levendige stad zijn banen op alle niveaus nodig. Maastricht zet daarom in op een breed economisch aanbod, met ruimte voor ambachtelijke bedrijven, innovatieve start-ups en grotere

bedrijven in bijvoorbeeld de maakindustrie. De Brightlands Health Campus Maastricht speelt een belangrijk rol bij. Rondom deze campus kunnen bedrijven zich vestigen die aansluiten bij de medische of technologische sector. Daarnaast worden bedrijventerreinen waar dat kan uitgebreid of anders ingericht, om bedrijven in verschillende sectoren te faciliteren. In de binnenstad willen we de overgang maken van alleen winkelen naar een bredere beleving. Naast winkels en horeca moeten er ook plekken zijn waar culturele initiatieven, ontmoetingen en kleinschalige werkplekken kunnen ontstaan.

Toegankelijk en bereikbaar

Maastricht wil het verkeer in en om de stad beter stroomlijnen en tegelijk schoner en veiliger maken. We zetten daarom sterk in op lopen en fietsen. De stad werkt toe naar meer loop- en fietsvriendelijke buurten, zodat mensen verleid worden de auto vaker te laten staan. Autoverkeer in onze stad blijft welkom, maar we zoeken de balans tussen bereikbaarheid en leefbaarheid. Zo zullen bezoekers en forenzen op termijn vaker parkeren aan de stadsranden (P+R), waarna ze met de bus of (elektrische) deelfiets de binnenstad in kunnen. Ook elektrificatie van het openbaar vervoer en kleine logistieke hubs – voor pakketbezorging in kleinere en schonere voertuigen – staan op het programma.

Evenwicht zoeken

Om klimaatneutraal te worden, is een grote omschakeling naar schone energie nodig. Deze transitie zal van iedereen iets vragen. Veel woningen en gebouwen moeten worden geïsoleerd en voorzien van andere verwarmingssystemen, zoals warmtenetten of warmtepompen. Ook voor de industrie wordt gewerkt aan oplossingen met schonere energiebronnen. Elektriciteit moet zoveel mogelijk duurzaam worden opgewekt, bijvoorbeeld via zonnepanelen op daken en parkeerplaatsen. We hebben een uitdaging rondom de capaciteit van het elektriciteitsnet en een uitdaging qua betaalbaarheid, vooral voor mensen met een smallere beurs. De gemeente zal samen met netbeheerders en bewoners naar slimme oplossingen zoeken, zoals buurtbatterijen of collectieve inkoopacties, om de kosten te drukken en iedereen mee te nemen.

Samen de toekomst in

In het voorontwerp leest u hoe we onze ambities willen realiseren en welke keuzes en samenwerkingen daarvoor nodig zijn. Onze doelen willen we realiseren door twaalf ruimtelijke hoofdlijnen te volgen. Deze visie is dan ook vooral een uitnodiging aan elke Maastrichtenaar. Samenwerken, meedenken en initiatief nemen is cruciaal om deze ambities waar te maken. Zo gaan we stap voor stap naar een Maastricht waar iedereen trots op kan zijn – nu en in de toekomst.

1. Inleidend hoofdstuk

1.1 Waarom een nieuwe omgevingsvisie?

De gemeente Maastricht actualiseert haar Omgevingsvisie 'Koester de balans' Maastricht 2040 uit 2020. Voor deze actualisatie zijn meerdere redenen. Ten eerste heeft de gemeente Maastricht de afgelopen jaren strategische keuzes gemaakt. Dit is gebeurd in het proces 'Maastricht van morgen' op basis waarvan de stadsvisie, sociale visie en economische visie zijn geactualiseerd. In deze strategische visies zijn vaak nieuwe richtinggevende keuzes gemaakt. En daar waar je richtinggevende keuzes maakt, zullen deze ook fysiek een plek moeten krijgen, te beginnen met een ruimtelijke vertaling en integratie in een geactualiseerde omgevingsvisie.

Daarnaast is bij het vaststellen van de huidige omgevingsvisie in 2020 vastgelegd dat de visie vóór 1 januari 2024 zou worden geactualiseerd. Daartoe werd besloten omdat de huidige omgevingsvisie in juridische zin een structuurvisie is. Door vertraging van de omgevingswet is het inmiddels zo dat gemeenten op 1 januari 2027 moeten beschikken over een omgevingsvisie die voldoet aan de eisen van de Omgevingswet.

Tot slot is destijds ook door de gemeenteraad vastgesteld dat bij de actualisatie aandacht zou worden besteed aan enkele specifieke - destijds nog uit te werken - nota's en onderwerpen:

- De Regionale Energiestrategie (RES), de Transitievisie Warmte en Energie, de Woonprogrammering 2021 – 2024 en de Grond- en vastgoednota.
- Het benoemen van aandachtsgebieden op het gebied van verstoring (lucht, geluid) en externe veiligheid.
- Verkennen of een milieueffectrapportage (mer) moet worden uitgevoerd als onderdeel van het besluitvormingsproces.

De nieuwe omgevingsvisie zal door de gemeenteraad van Maastricht worden vastgesteld. Het opstellen gaat in goed overleg met de inwoners en partners in onze stad. Meepraten en meebeslissen waren een belangrijk onderdeel van het actualisatieproces. Dit deden we om plannen beter te maken, belangen helder te krijgen en de zeggenschap van de stad in dit proces te vergroten. Een proces waarbij is voortgeborduurd op het participatieve proces in het kader van het 'Maastricht van morgen', en waar zo goed als mogelijk ruimtelijke vertalingen en concrete keuzes zijn voorgelegd. Dit is gebeurd tijdens een stadsbrede avond, sessies in de stadsdelen, online, gesprekken met maatschappelijke partners en uiteraard via het eerste Maastrichtse burgerberaad. Van deze optelsom van suggesties, adviezen en voorstellen is een vertaling gemaakt naar hoe Maastricht in de komende jaren zou moeten ontwikkelen. Zijn daarmee alle keuzen gemaakt en alle oplossingen tot en met 2040 bedacht? Nee, zeker niet. De geactualiseerde visie beschrijft wel een duidelijke ruimtelijke koers, onze prioriteiten in de schaarse ruimte die beschikbaar is en de uitvoeringsstappen die we de komende jaren willen zetten.

1.2 Wat is een omgevingsvisie?

De omgevingsvisie voor de stad Maastricht is een strategisch document dat de lange termijn plannen en ambities voor de fysieke leefomgeving van de stad beschrijft en visualiseert. Dit document dient als een leidraad voor de toekomstige ontwikkeling van de stad en biedt een kader voor beslissingen en projecten die bijdragen aan de ambities van Maastricht.

Inhoudelijk omvat de omgevingsvisie alle ruimtelijk relevante thema's die van belang zijn voor de inrichting en de ontwikkeling van de stad. De visie omschrijft hoe ruimtelijk-economische thema's

vormkrijgen, hoe we de sociaal-ruimtelijke vraagstukken adresseren en hoe we omgaan met de milieueffecten die nieuwe ontwikkelingen met zich meebrengen.

Een omgevingsvisie bindt alleen het bestuursorgaan, in dit geval gemeente Maastricht, dat de visie heeft opgesteld. De omgevingsvisie heeft geen juridische gevolgen voor bijvoorbeeld burgers. De omgevingsvisie fungeert echter wel als een belangrijk en richtinggevend beleidsdocument voor de gemeente en andere betrokken partijen, zoals projectontwikkelaars en woningcorporaties. Het biedt een richtinggevend kader waarbinnen toekomstige plannen en projecten moeten passen. Alle kaarten en gebiedsaanduidingen zoals opgenomen in het voorontwerp en straks in de definitieve omgevingsvisie zijn daarbij bij benadering. De visie wordt nader geconcretiseerd en uitgewerkt in omgevingsprogramma's, stadsdeelprogramma's en het omgevingsplan.

1.3 Totstandkoming

Het voorliggend voorontwerp omgevingsvisie is product is een product steunend op diverse pijlers. Het stuk komt voort uit het proces 'Het Maastricht van morgen' zoals dit de afgelopen jaren gevoerd is om de stadsvisie, de economische visie en de sociale visie te actualiseren. Een groot participatietraject was daar onderdeel van. Vervolgens is doorgepakt met een intensief gesprek met de stad rondom de actualisatie omgevingsvisie, waarbij het gesprek niet vanaf 0 is begonnen maar waar invloed van participanten wel van belang is. Immers doorvertaling van allerlei ambities zorgt weer voor vervolkeuzes en concretisering. Participatie is daarbij waardevol om kritisch naar voorgestelde beleidskeuzes te kijken hoe de verschillende ambities in 'de omgeving' gaan landen en daar scherp op te reflecteren. Het is de stad die vervolgens verder aan de slag gaat met de gekozen richting in de geactualiseerde omgevingsvisie. Er is het gesprek met de stad aangegaan over de richting waar de stad ruimtelijk uit zou moeten gaan, en er is een omgevingseffectrapportage uitgevoerd om de omgevingsvisie zo goed mogelijk toekomstbestendig te maken.

Het gesprek met de stad

Het participatieproces is uitgevoerd op basis van het eerste Maastrichtse burgerberaad, de stadsdeelsessies en tot slot nog een digitale verdieping. Met een aanmeldingsgraad van ongeveer 11% van ongeveer 10.000 aangeschreven (gelote) inwoners zagen we hier een aanmeldgraad die liet zien hoe de inwoners van Maastricht meeleven met de ontwikkeling van de stad. Het resultaat hiervan zijn 15 adviezen die de nieuwe omgevingsvisie verder op weg helpen. Naast de inzet van het burgerberaad zijn ook de stadsdeelsessies ingezet om het gesprek te voeren met inwoners. Elk stadsdeel heeft zijn eigen gesprekken gevoerd met concept-richtingen over de mogelijke richting van de nieuwe omgevingsvisie voor het betreffende stadsdeel, en zo is gericht het gesprek gevoerd kunnen worden over de potentiële lijn van de omgevingsvisie voor dit stadsdeel.

Diverse avonden resulteerden in een grote opkomst en een prettig gesprek over de toekomst van het stadsdeel. Tot slot is er digitaal verder verdiept op de thema's water(overlast), wonen, beweging en ontmoeting, Vergroening en de binnenstad. Aan dit verdiepend onderzoek hebben meer dan 2400 mensen meegedaan en heeft voorkeuren opgeleverd rondom bijvoorbeeld het type vergroening op straatniveau, buurtniveau of stadsbreed. Belangrijke aanvulling op deze gesprekken is de bijeenkomst op 25 januari jl. met uw raad, waarin 26 (burger-)raadsleden hebben meegedacht over de concept-lijnen zoals in het voorontwerp op te nemen, op basis van de foto van de leefomgeving, participatie en de opgaves waar de gemeente de komende jaren voor staat.

De omgevingseffectrapportage

De gemeente Maastricht heeft bij het opstellen van de omgevingsvisie ook een omgevingseffectrapportage ingezet.

¹ Deze rapportage laat ten aanzien van milieu- en omgevingseffecten navolgbaar en integraal zien waar het nieuwe ruimtelijk beleid leidt tot kansen en waar tot risico's, en wat het potentieel doelbereik van de beleidsuitspraken zijn. Dat geeft heldere aanknopingspunten voor het aanscherpen van het beleid of het geven van randvoorwaarden bij de verdere uitwerking van het beleid in het omgevingsplan en / of omgevingsprogramma. In de Omgevingseffectrapportage worden de ruimtelijke ingrepen in de stad, die worden onderzocht in het kader van de actualisatie, beoordeeld op hun waarschijnlijke of mogelijke effecten op onze maatschappelijke opgaven en ambities van Maastricht. Ruimtelijke ingrepen zijn bijvoorbeeld het vergroenen van straten en het toevoegen van woningbouw in het stationsgebied.

Allereerst is een foto van de leefomgeving uitgewerkt, die de stand van zaken nu laat zien en als we de vigerende omgevingsvisie zouden doortrekken. Vervolgens zijn we effecten gaan meten van potentieel nieuw beleid. Het beoordelen van effecten gebeurt op meerdere momenten bij het opstellen van de omgevingsvisie. Zo zijn eerst twee alternatieven uitgewerkt om te laten beoordelen, om als het ware de brede hoeken van het speelveld te verkennen. In deze alternatieven hebben we op twee verschillende manieren geprobeerd de zeven opgaven en ambities met het grootste ruimtebeslag een plek te geven in Maastricht. Dat zijn: wonen, ontmoeting, groen, water, economie, mobiliteit en energie. In het ene alternatief door hier vooral de samenwerking met – en daarmee ook verdeling over – de regio op te zoeken, en het andere alternatief meer gericht op Maastricht als centrumstad. Op basis van de beoordeling, ambtelijke en bestuurlijke verdieping en analyse, en niet op de laatste plaats de uitkomst van het Burgerberaad en de gesprekken met de inwoners, organisaties en overheidspartners van Maastricht, is dit uitgewerkt in een voorkeursalternatief. Dit voorkeursalternatief is nu uitgebouwd naar een voorontwerp omgevingsvisie zoals dit voorligt en waar in volgende hoofdstukken dieper op de inhoud zal worden ingegaan.

1.4 Status van het voorontwerp

Het voorontwerp zoals deze nu voorligt is een eerste concept van de nieuwe omgevingsvisie dat wordt aangeboden aan de gemeenteraad. Het voorontwerp laat zien hoe de nieuwe visie eruit kan komen te zien. Aan de hand van het voorontwerp en een peilingvoorstel zal het college met de gemeenteraad in gesprek gaan. De gemeenteraad krijgt daarbij de mogelijkheid om richtinggevende uitspraken te doen die aansluitend zullen worden verwerkt.

Het voorontwerp zal daarnaast in de komende weken gebruikt worden in gesprekken met (strategische) partners in de stad en medeoverheden. Parallel hieraan zal het voorontwerp in het kader van de Milieueffectrapport (MER) worden beoordeeld op milieu- en omgevingseffecten. De uitspraken van de gemeenteraad, de reacties van (strategische) partners en de aanknopingspunten vanuit de beoordeling zullen worden verwerkt bij het aanscherpen van de visie een ontwerp omgevingsvisie.

Figuur 1: Stappen naar een geactualiseerde omgevingsvisie

De planning is dat dit ontwerp gereed is in juli 2025. Dit ontwerp zal dan samen met het milieueffectrapport ter inzage worden gelegd. Voor iedereen is er vervolgens de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. Ook zal op ons verzoek de Commissie mer een advies schrijven. Gestreefd wordt om voor het einde van 2025 de definitieve Omgevingsvisie voor te leggen aan de

gemeenteraad ter vaststellingen, hoewel die planning afhankelijk is van de hoeveelheid en aard van de zienswijzen en het advies van de Commissie mer.

1.5 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk leest u in de volgende hoofdstukken wat voor stad we willen zijn en welke ambities we hebben (hoofdstuk 2), hoe de stad ervoor staat en welke uitdagingen we voor ons zien (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 zijn de twaalf (ruimtelijke) hoofdkeuzes beschreven. In hoofdstuk 5 zijn die hoofdkeuzes per thema nader uitgewerkt en gepreciseerd. Hoofdstuk 6 kijkt vooruit op een stap die nog gezet zal worden in de komende maanden naar het ontwerp; de doorvertaling naar stadsdeelvisies. Hoofdstuk 7 beschrijft de wijze waarop we de uitvoering van ruimtelijke ingrepen willen insteken en organiseren. In bijlage 1 is een begrippenlijst opgenomen. Bijlage 2 beschrijft de opbrengst uit de participatie. Bronnen en eindnoten zijn verzameld aan het einde van dit document.

2. Visie op Maastricht 2040

2.1 Waar werken we naartoe?

Met het proces 'Maastricht van morgen' is opgehaald wat onze visie is op Maastricht in de toekomst. Maastricht wil in 2040 een gezonde stad zijn waar welvaart en welzijn met elkaar in balans zijn, zo staat in onze Stadsvisie '*Perspectief voor een gezonde stad*'. Een stad met een vitale samenleving, een krachtige economie, een aantrekkelijke leefomgeving en levendige cultuur. De Stadsvisie identificeert daarbij zes thema's: inclusieve stad, woonstad, kennisstad, ontmoetingsstad, groene stad en netwerkstad.²

De inclusieve stad is een stad met kansen voor elke Maastrichtenaar, met daarin een cruciale rol voor het onderwijs. De aanpak van de 'mismatch' tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en de verhoogde arbeidsparticipatie maken dat iedereen meetelt en meedoet in de samenleving.

De woonstad is een stad waar iedereen zich thuis kan voelen. We willen een stad zijn met een diversiteit aan passende woon- en leefomgevingen voor alle doelgroepen en een mix van woonsferen en van levendigheid.

De kennisstad is een stad waar we niet alleen talent aan te trekken, maar ook vasthouden. Een stad waar veranderingen beginnen en doorgroeien, waar innovatie plaatsvindt en mensen initiatief nemen. Bevolkingsgroei is geen doel op zichzelf, het aantrekken en binden van talent wel. Groei die daar het gevolg van is faciliteren we op een gezonde manier.

De ontmoetingsstad is een stad die voelt als een plein dat een warm en veilig welkom biedt aan iedereen die wil genieten van de schoonheid en dynamiek in Maastricht. Er is een gezonde balans tussen inwoners en bezoekers, die samen genieten van cultuur, horeca, winkels en de monumenten.

De groene stad is een leefbare stad met schone lucht en robuuste stadsnatuur, goed verbonden met het magnifieke Heuvelland. Maastricht is verrijkt en verbonden met groen en water, waardoor de stad klimaatadaptief is en leefbaar gedurende alle seizoenen en weersomstandigheden.

De netwerkstad zorgt voor een gezonde combinatie van eigenheid en de noodzakelijke schaalgrootte om een economische positie te verwerven in Europa. We kunnen niet alles zelf, daarvoor zijn we als Maastricht te klein. De Euregio Maas-Rijn biedt met zijn steden, landschap en universiteiten een fantastisch vestigings- en verblijfsklimaat voor bewoners, bedrijven en bezoekers.

In onze Economische visie '*Maastricht kiest voor kwaliteit en innovatie*' stellen we dat we ervan uitgaan dat voor een toekomstbestendige Maastrichtse economie de stad qua inwonertal licht groeit. Een groeiend inwonertal is geen doel op zich maar groeiende welvaart en vitale werkgelegenheid zijn dat wél. Bijvoorbeeld voor de betaalbaarheid en het in standhouden van de kwaliteit van de huidige voorzieningen als onderwijs, zorg, cultuur, winkels en horeca.³

In de Sociale visie '*Van vangnet naar trampoline*' benadrukken we dat bestaanszekerheid en het verkleinen van gezondheidsverschillen belangrijke aandachtspunten zijn voor onze stad. Ook daarom richten we ons op het bieden van passende woonoplossingen voor onze inwoners, het stimuleren van beweging door een toegankelijke en uitnodigende omgeving te creëren, en het bevorderen van ontmoetingen en participatie. De beschikbaarheid en bereikbaarheid van woningen, werkgelegenheid, energie en voorzieningen spelen hierbij een essentiële rol.⁴

In de Maastrichts cultuurvisie *'Cultuur maakt Maastricht, Maastricht maakt cultuur'*, die twee jaren eerder dan voorgenoemde visies is vastgesteld, benadrukken we de waarde van cultuur voor Maastricht en haar inwoners. Juist de uitwisseling door mensen tussen cultuur, economie, onderwijs, maatschappelijke participatie en gebiedsontwikkeling maakt van Maastricht een echte cultuurstad.⁵

Ieder van de voorgaande thema's heeft een ruimtelijke component. In deze Omgevingsvisie brengen we daarom deze thema's fysiek bij elkaar door op zoek te gaan naar synergie, maar ook naar de randvoorwaarden en onmogelijkheden, simpelweg omdat niet alles wat we willen in de beschikbare fysieke ruimte past.⁶

Figuur 2: Maastricht, stad van verbondenheid⁷

2.2 Wat zijn onze ruimtelijke beleidsambities?

De overkoepelende ambitie van het ruimtelijk beleid is in het kort:

De stedelijke ontwikkeling en inrichting van de openbare ruimte dragen bij aan de groei van brede welvaart voor iedere Maastrichtenaar.

Brede welvaart gaat in essentie over het welzijn van mensen. Het is een maatstaf voor alles dat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Het gaat zowel om de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', als om de effecten van onze manier van leven op het welzijn van mensen op andere plekken en voor toekomstige generaties. In gewone mensen taal streven we voor iedereen naar een gezonde leefomgeving, een fijne woning en woonomgeving en een goede en passende baan.

Meer specifiek hebben we de volgende ruimtelijke ambities voor Maastricht:

1. Een solidaire stad waarin iedereen meedoet met een gezonde leefomgeving en veerkrachtige bewoners en gemeenschappen.
2. Een aantrekkelijke woonstad met een hoog welzijn, met veilige buurten waarin alle Maastrichtenaren zich thuis voelen.
3. Een compacte stad waarin (dagelijkse) voorzieningen altijd dichtbij zijn.
4. Een aantrekkelijke historische stad aan de Maas omringt door een groen (heuvel)landschap.
5. Een klimaatadaptieve, duurzame en gezonde stad en landschap.
6. Een dynamische, bourgondische stad met een rijk aanbod aan werkgelegenheid, cultuur en (grootstedelijke) voorzieningen.
7. Een internationale stad in een sterke kennisregio met uitstekend onderwijs en ruime carrièrekansen.

3. Hoe staan we er nu en straks voor en wat komt er op ons af?

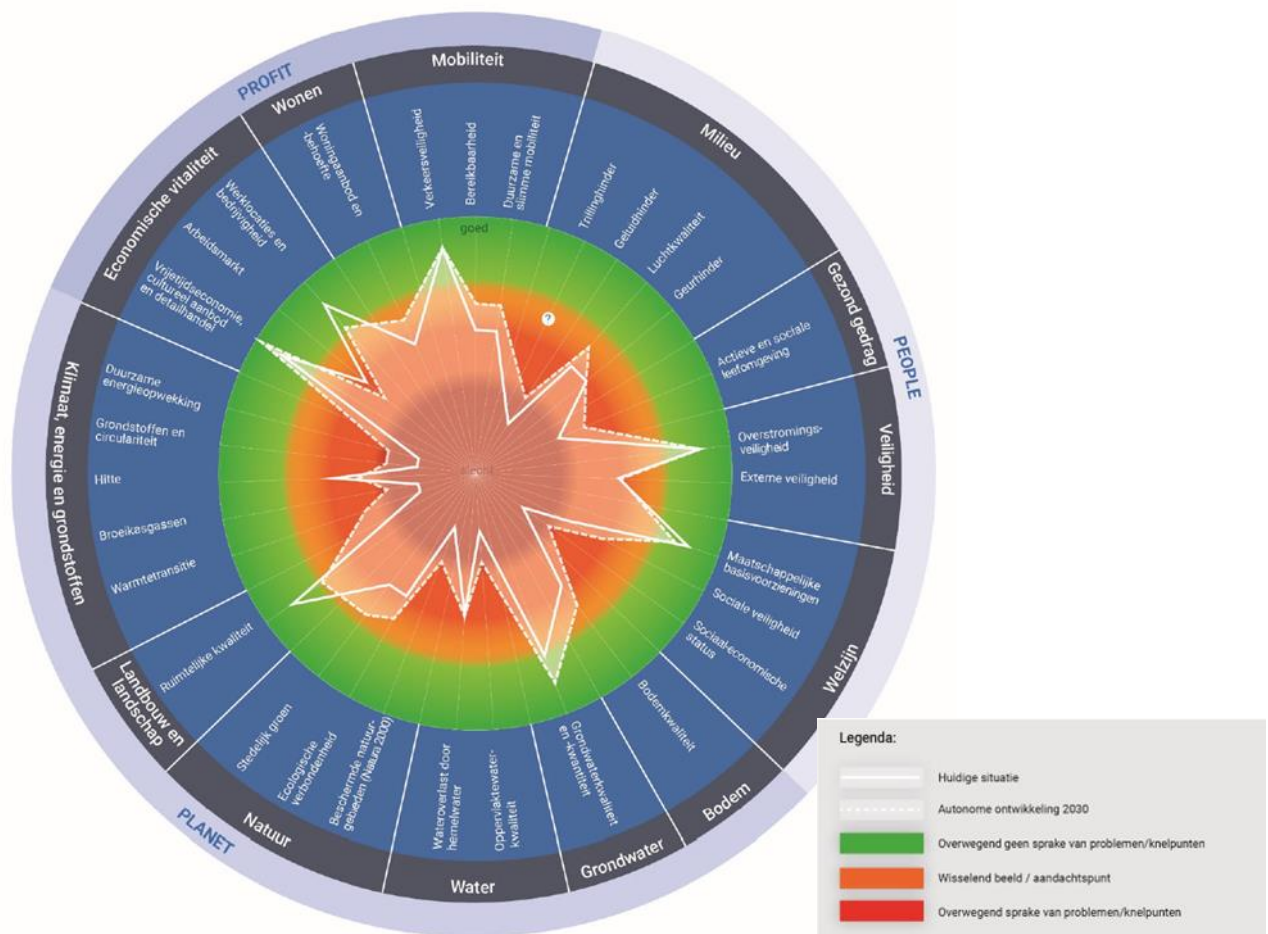
3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft hoe we er als stad op dit moment en in de toekomst voor staan. Dit doen we aan de hand van de Foto van de Leefomgeving waarin systematisch de relevante aspecten van onze leefomgeving zijn beoordeeld. Daarnaast zijn de trends en ontwikkelingen relevant voor het ruimtelijk domein geïnventariseerd. Op basis hiervan worden tot slot de grootste (ruimtelijke) uitdagingen voor de komende jaren benoemd.

3.2 Foto van de Leefomgeving

Adviesbureau RHDHV heeft de Foto van de Leefomgeving opgesteld.⁸ In deze foto is de staat van de leefomgeving in Maastricht voor de huidige en toekomstige situatie bij ongewijzigd beleid in kaart gebracht. Dit is gebeurd aan de hand van 20 thema's.⁹ Elk van deze thema's is gekoppeld aan één of meer beoordelingsaspecten en op basis van die aspecten kreeg ieder thema de kleur groen (overwegend sprake van geen problemen/knelpunten), oranje (wisselend beeld, aandachtspunten) of rood (overwegend sprake van problemen/knelpunten) toebedeeld.

Figuur 3: Rad van de leefomgeving met beoordelingsaspecten

Bron: Foto van de Leefomgeving, RHDHV

In figuur 3 is de beoordeling op deze 20 thema's en de onderliggende aspecten in één oogopslag weergegeven voor zowel de huidige als toekomstige situatie. Dit samenvattend overzicht noemen we het Rad van de Leefomgeving.

3.2 People

Als we vanuit het Rad van de Leefomgeving inzoomen op het aspect people (de mens en het menselijk welzijn). Dan zien we dat het Leefmilieu in Maastricht onder druk staat. Onder andere door geluidshinder van wegverkeer en industrie. Ook luchtkwaliteit en geurhinder vormen aandachtspunten. Met het huidige beleid zal de situatie verbeteren, maar worden de knelpunten niet volledig opgelost.

Bij het thema Gezond gedrag vormt de Actieve en sociale leefomgeving een knelpunt. De leefomgeving in Maastricht is minder beweegvriendelijk dan het gemiddelde van gemeenten met een gelijke stedelijkheid (zeer sterk stedelijk) en ook het gemiddelde in Nederland. Met het huidige beleid zal de situatie in de toekomst verbeteren, maar een beweegvriendelijke openbare ruimte blijft een aandachtspunt.

Bij het thema Veiligheid is sprake van een wisselend beeld:

- Op het vlak van overstromingsveiligheid zijn in de huidige situatie geen knelpunten. In de toekomst blijft de beoordeling op een vergelijkbaar niveau ten opzichte van de huidige situatie. Weliswaar worden zowel voor de Maas als de beken maatregelen genomen om een hoger beschermingsniveau te realiseren, de overstromingsrisico's zullen tegelijkertijd door klimaatverandering ook toenemen. De ontwikkeling van nieuwe stedelijke functies langs de Maas staat hierin op gespannen voet met rivierverruiming.
- Externe veiligheid vormt een aandachtspunt. Binnen zogenaamde brand- en explosieaandachtsgebieden in Maastricht liggen beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen. Dit verandert niet in de toekomst volgens het huidige beleid. De gemeente is voornemens woningen te realiseren. Dit zal kunnen leiden tot een toename van kwetsbare gebouwen in de brand- en explosieaandachtsgebieden. Ook leidt de energietransitie mogelijk tot een toename van brand- en explosierisico's, als bijvoorbeeld het transport van waterstof toeneemt.

Ook op het thema Welzijn is sprake van een wisselend beeld:

- De afstand tot verschillende typen maatschappelijke basisvoorzieningen (onderwijs en gezondheid en welzijn) is over de gehele linie korter dan in het provinciale en nationale gemiddelde. Die goede nabijheid zegt overigens niets over de kwaliteit van de basisvoorzieningen. Naar de toekomst toe is de verwachting dat door vergrijzing en veranderende behoeften voorzieningen zullen verdwijnen en de afstand tot voorzieningen mogelijk daardoor zal toenemen. Dit leidt echter naar verwachting niet tot aandachts- of knelpunten.
- De sociale veiligheid vormt een aandachtspunt. Hoewel Maastricht op veel indicatoren over veiligheid beter dan of gelijk met een benchmark met sterk stedelijke gemeenten scoort, zijn er ook indicatoren waar Maastricht slechter scoort. Naar verwachting verbetert de situatie in de toekomst omdat voor verschillende veiligheidsthema's concrete plannen zijn om de problematiek aan te pakken.
- De Sociaaleconomische status vormt in de huidige situatie een knelpunt omdat Maastricht slechter scoort op SESWOA-score (sociaaleconomische status, welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktdeelname) dan een benchmark met zeer stedelijke gemeenten. Ook als per deelscore wordt gekeken, scoort Maastricht slechter dan de benchmark. Omdat Maastricht

plannen heeft om de sociaaleconomische status te verbeteren, verbetert de situatie in de toekomst, echter zonder dat het knelpunt volledig wordt opgelost.¹⁰

Daar komt bij dat de sociale segregatie in Maastricht relatief hoog is: verschillende doelgroepen wonen en leven in doorgaans gescheiden leefwerelden.¹¹ Dit kan de sociale samenhang in de stad in de weg gaan staan. Het vraagt om een aanpak om de verschillen tussen de verschillende delen van de stad te verkleinen.

Figuur 4: Kwaliteitsniveau per beoordelingsaspect bij thema People

Subthema	Beoordelingsaspect	Kwaliteitsniveau	
		Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Milieu	Trillinghinder	Geen informatie beschikbaar.	
	Geluidhinder		↗
	Luchtkwaliteit		↗
	Geurhinder		=
Gezond gedrag	Actieve en sociale leefomgeving		↗
Veiligheid	Overstromingsveiligheid		=
	Externe veiligheid		=
Welzijn	Maatschappelijke basisvoorzieningen		↘
	Sociale veiligheid		↗
	Sociaaleconomische status		↗

Legenda

Schaallat

Groen Overwegend geen sprake van problemen/knelpunten

Oranje Wisselend beeld/aandachtspunt

Rood Overwegend sprake van problemen/knelpunten

Autonome ontwikkeling

↗ Stijgende autonome trend

= Gelijke autonome trend

↘ Dalende autonome trend

Bron: Foto van de Leefomgeving, RHDHV

3.3 Planet

Als we inzoomen op het aspect planet (de planeet). Dan zien we dat de indicator Bodemkwaliteit, als onderdeel van thema Bodem, in de huidige situatie een aandachtspunt vormt, omdat de bodemkwaliteit niet overall aansluit bij de gewenste kwaliteit passend bij het bestaande gebruik. In de toekomst verbetert de bodemkwaliteit door het huidige beleid, maar het blijft een aandachtspunt.

Bij het thema Grondwater zijn er overwegend geen aandachts- of knelpunten. De kwaliteit van het grondwater leidt niet tot ernstige risico's, er is geen sprake van gevaren voor drinkwaterwinningen en er is nauwelijks sprake is van grondwateroverlast of -onderlast. Wel vormen nitraat en (schimmelwerende) bestrijdingsmiddelen een aandachtspunt. De toekomstige situatie zal minimaal gelijk blijven of verbeteren vanwege een brongerichte aanpak. De grondwateroverlast of -onderlast verandert naar verwachting nauwelijks.

Bij het thema Water is sprake van meerdere aandachts- en knelpunten:

- De Oppervlaktewaterkwaliteit vormt een knelpunt. Deze voldoet op dit moment niet aan de nieuwe kaderrichtlijn water (KRW) in 2027. De verwachting is dat de waterkwaliteit zal verbeteren waardoor de richtlijn voor de Bovenmaas mogelijk realiseerbaar is, maar in geval van de Jeker zal met de huidige maatregelen de gewenste kwaliteit niet in 2027 bereikt worden.
- Wateroverlast door hemelwater vormt een aandachtspunt omdat op een aantal plekken sprake is van water op straat na een extreme bui. Ook in de toekomst blijft dit een aandachtspunt. Hoewel bij (her)ontwikkelingen standaard wordt gewerkt met de hemelwaterverordening en

daarnaast in het stedelijk gebied projecten worden uitgevoerd met als doel het vasthouden of afkoppelen van hemelwater, zal tegelijkertijd het aantal extreme buien toenemen.

Ook op het thema Natuur is sprake van meerdere aandachts- en knelpunten:

- Geen van de beschermde natuurgebieden (Natura 2000) bevindt zich in een gunstige staat van instandhouding, deze indicator is daarmee een knelpunt. In bijna alle gebieden is sprake van een overschrijding van de kritische depositiewaarde van stikstof. Omdat het aannemelijk is dat door uitvoering van de maatregelen uit de (Nederlandse) beheerplannen Natura 2000 de staat van instandhouding zal verbeteren is de verwachting dat in de toekomst sprake is van een aandachtspunt. Ook de mate van overschrijding van kritische depositiewaarde zal naar verwachting verbeteren, desondanks zullen er locaties blijven bestaan waar sprake is van een sterke overbelasting.
- In het grootste deel van Maastricht is sprake van middelmatige ecologische verbondenheid, waardoor dit aspect een aandachtspunt vormt. In de toekomst wordt een verbetering verwacht, maar blijft dit aspect een aandachtspunt
- Het aspect Stedelijk groen betreft een aandachtspunt omdat slechts gedeeltelijk wordt voldaan aan de doelstelling. Zo wordt in het grootste gedeelte van Maastricht niet voldaan aan de doelstelling van minimaal 30% boomkroonbedekkingsgraad per gebouw. Omdat actief wordt ingezet op minder verharding en meer groen in het bestaande beleid wordt een kleine verbetering verwacht. De verwachte ruimtedruk door de woningbouwopgave, vraag naar bedrijventerreinen en energietransitie vormen overigens een risico voor het stedelijk groen.
- Het aspect Landbouw is kwalitatief omschreven. Op dit moment is nog niet alle landbouw duurzaam. Er wordt ingezet op het toepassen van natuurinclusieve landbouw en stadslandbouw. De agrarische gronden die nu verpacht zijn worden geleidelijk omgevormd tot gebieden met biologische, natuur inclusieve landbouw of omgevormd naar natuur als deze uit de pacht komen. Naar verwachting zet de transitie in de landbouw verder door. De verduurzamingsopgave en het toepassen van natuurinclusieve landbouw leggen een claim op het landschap, maar bieden ruimte voor het combineren van opgaven voor biodiversiteit, water vasthouden en voedselvoorziening. Wel staat het landschap onder druk van andere ruimteclaims zoals verstedelijking en de energietransitie.

Het thema Ruimtelijke kwaliteit wordt zonder aanvullend beleid een aandachtspunt, omdat naar verwachting in de toekomst niet voldaan kan worden aan de drie criteria voor hoge ruimtelijke kwaliteit (de belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde) als gevolg van een grote vraag naar ruimte en meerdere transitieopgaven.

Bij het thema Klimaat, energie en grondstoffen is sprake van meerdere knelpunten:

- De Warmtetransitie in Maastricht verloopt minder snel dan in vergelijkbare regio's en is daarom beoordeeld als knelpunt. Omdat Maastricht concreet beleid heeft om een deel van de woningen te verduurzamen tot 2030 is de toekomstige situatie beoordeeld als aandachtspunt.
- Het aspect Broeikasgassen vormt een knelpunt, omdat de uitstoot van broeikasgassen niet hard genoeg daalt om de doelen uit de Klimaatwet te halen. Tussentijdse doelen zijn wel gehaald door het sluiten van de ENCI, maar Maastricht heeft te weinig concreet beleid om de uitstoot van broeikasgassen conform eigen ambities te reduceren. Daardoor is het onduidelijk of de gestelde klimaatdoelen gehaald worden en blijft de indicator een knelpunt.
- Het aspect Hittestress vormt een aandachtspunt omdat bijna overal een hiterisico is. In de toekomst blijft sprake van een aandachtspunt met een verslechtering omdat de kans op hitte in stedelijk gebied verder zal toenemen en het onduidelijk is welk beleid wordt gecreëerd op basis van de onderzoeken die worden gedaan.
- Het aspect Grondstoffen en circulariteit betreft een knelpunt omdat de doelstelling voor het aantal kilogram huishoudelijk afval per inwoner en het percentage afvalscheiding niet wordt

gehaald. Ook in de toekomst blijft de indicator een knelpunt, weliswaar met een verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Dit omdat er wel beleid is op het gebied van circulariteit, maar het is onduidelijk wat dit voor effect heeft op de hoeveelheid huishoudelijk afval en het scheidingspercentage.

- Het aspect Duurzaam opgewekte elektriciteit vormt een knelpunt, omdat het aandeel duurzaam opgewekte elektriciteit niet voldoet aan de doelen zoals opgesteld door de Europese Unie en lager of gelijk is aan het provinciale gemiddelde. Het is aannemelijk dat het percentage duurzaam opgewekte energie in de toekomst toe zal nemen, maar het is te onzeker of de plannen in voldoende mate worden gerealiseerd om de doelen te halen.

Figuur 5: Kwaliteitsniveau per beoordelingsaspect bij thema Planet

Subthema	Beoordelingsaspect	Kwaliteitsniveau	
		Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Bodem	Bodemkwaliteit		↗
Grondwater	Grondwaterkwaliteit- en kwantiteit		↗
Water	Oppervlaktewaterkwaliteit		↗
	Wateroverlast door hemelwater		=
Natuur	Beschermde natuurgebieden (Natura 2000)		↗
	Ecologische verbondenheid		↗
	Stedelijk groen		↗
Landbouw en ruimtelijke kwaliteit	Landbouw	Aspect is kwalitatief omschreven	
	Ruimtelijke kwaliteit		↘
Klimaat, energie en grondstoffen	Warmtetransitie		↗
	Broeikasgassen		↗
	Hitte		↘
	Grondstoffen en circulariteit		↗
	Duurzame energieopwekking		↗
Legenda Schaallat Overwegend geen sprake van problemen/knelpunten Wisselend beeld/aandachtspunt Overwegend sprake van problemen/knelpunten Autonome ontwikkeling ↗ Stijgende autonome trend = Gelijke autonome trend ↘ Dalende autonome trend			

Bron: Foto van de Leefomgeving, RHDHV

3.4 Profit

Als we inzoomen op het aspect profit (opbrengst, winst) dan zien we dat bij het thema Economische vitaliteit sprake is van een wisselend beeld:

- Bij het aspect Vrijtijdseconomie, cultureel aanbod en detailhandel is geen sprake van aandachts- of knelpunten. Naar verwachting zal de situatie op onderdelen in de toekomst kunnen verbeteren.¹²
- Het aspect Arbeidsmarkt vormt een aandachtspunt. Er is een tekort aan werknemers omdat het aantal arbeidsplaatsen in de gemeente Maastricht hoger is dan het provinciale gemiddelde, maar de netto arbeidsparticipatie in de gemeente Maastricht is lager dan het provinciale gemiddelde. Naar de toekomst toe zal sprake zijn van een verslechtering omdat door de verwachte economische ontwikkelingen, demografische tendens en de huidige mismatch er een (nog groter) arbeidstekort dreigt. Dit zet vitale sectoren als zorg en onderwijs verder onder druk.
- Het aspect Kennis en innovatie is kwalitatief omschreven.
- Werklocaties en bedrijvigheid vormen geen knelpunt, omdat de leegstand voor alle type werklocaties laag is (4 tot 5%). De verwachting is dat op korte termijn de vraag zodanig toeneemt zodat een tekort ontstaat, waarmee de situatie verslechtert.¹³

Het aspect Woningaanbod en -behoefte als onderdeel van thema Wonen vormt een aandachtspunt omdat voor meerdere woningtypen (sociale huurwoningen en starterswoningen) de vraag groter is dan het aanbod. De situatie naar de toekomst toe verbetert doordat sprake is van harde plancapaciteit binnen projecten als Belvédère, Groene Loper, Geusselpark en Polverpark.¹⁴

Bij het thema Mobiliteit is sprake van enkele aandachtspunten:

- Het aspect Verkeersveiligheid vormt geen aandachts- of knelpunt omdat het aantal verkeersdoden per 100.000 inwoners lager is dan het gemiddelde bij gemeenten van gelijke stedelijkheid (zeer sterk stedelijk), de provincie Limburg en Nederland.¹⁵
- De Bereikbaarheid vormt een aandachtspunt waarbij sprake is van een wisselend beeld voor het openbaar vervoer, de auto, lopen en fietsen. Omdat de gemeente Maastricht actief inzet op het verbeteren van de bereikbaarheid voor auto's, de (internationale) treinverbindingen en het fiets- en wandelnetwerk zal de bereikbaarheid verbeteren.
- Duurzame en slimme mobiliteit vormt een aandachtspunt met name omdat het aantal elektrische auto's per 1.000 inwoners lager is dan in de benchmark met steden van gelijke stedelijkheid (zeer sterk stedelijk), de provincie Limburg en Nederland. De autonome situatie zal verbeteren door beleid waarin emissieloos vervoer wordt gestimuleerd.

Figuur 6: Kwaliteitsniveau per beoordelingsaspect bij thema Profit

Subthema	Beoordelingsaspect	Kwaliteitsniveau	
		Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Economische vitaliteit	Vrijtijdsconomie, cultureel aanbod en detailhandel		↗
	Arbeidsmarkt		↘
	Kennis en innovatie	Aspect is kwalitatief omschreven	
	Werklocaties en bedrijvigheid		↘
Wonen	Woningaanbod en -behoefte		↗
Mobiliteit	Verkeersveiligheid		=
	Bereikbaarheid		↗
	Duurzame en slimme mobiliteit		↗

Legenda

Schaallat

Overwegend geen sprake van problemen/knelpunten

Wisselend beeld/aandachtspunt

Overwegend sprake van problemen/knelpunten

Autonome ontwikkeling

↗ Stijgende autonome trend

= Gelijke autonome trend

↘ Dalende autonome trend

Bron: Foto van de Leefomgeving, RHDHV

3.6 Trends en ontwikkelingen

Naast de beoordeling van de leefomgeving zijn ook bredere trends en ontwikkelingen geïnterpreteerd. Deze trends en ontwikkelingen hebben vaak ook weer invloed op onze leefomgeving en kunnen nog meer urgentie geven bij de aandachtspunten en knelpunten. Op basis van deze inventarisatie van trends en ontwikkelingen kunnen we ons beter voorbereiden en nadenken over hoe we willen anticiperen.

Demografische ontwikkelingen

Het inwoneraantal van Maastricht is al decennia stabiel. Beleidsarme prognoses laten een wisselend beeld voor 2040 zien variërend tussen lichte groei danwel krimp van het aantal inwoners. Naast dit vrij stabiele beeld is de samenstelling van de Maastrichtse bevolking sterk veranderd en zal die de komende tijd blijven veranderen. Zo hebben we in Maastricht sterk te maken met een sterke vergrijzing, een afnemende beroepsbevolking en ontgroening. In combinatie met de relatief lage arbeidsparticipatie zet dit vitale sectoren en voorzieningen onder druk, terwijl tegelijkertijd de

zorgbehoefte sterk toeneemt. Hierdoor is samenredzaamheid een belangrijk thema. Gemeenschappen en netwerken versterken is hard nodig om te brug te slaan tussen de zorgvraag en het zorgaanbod.

Voorzieningen en verbondenheid onder druk

Meerdere ontwikkelingen maken dat het voorzieningenaanbod, de diversiteit aan voorzieningen en de sociale cohesie onder druk staan. Door een combinatie van veranderende voorkeuren en behoeften, stijgende kosten, arbeidstekorten en bijvoorbeeld online aankopen zijn detailhandel en horeca aan sterke veranderingen onderhevig. Het traditionele verenigingsleven heeft steeds vaker te maken met teruglopende aantallen leden en vrijwilligers. Deze veranderingen leiden op sommige plekken in de stad tot vermindering en verschraling van voorzieningen. Gecombineerd met andere ontwikkeling als individualisering en digitalisering van de samenleving staat de sociale cohesie onder druk. Mensen ontmoeten elkaar minder en hebben minder (écht) contact met elkaar, blijkt ook uit de gesprekken tijdens het participatietraject. Daarentegen is er in de buurten wel een sterke behoefte aan ruimte voor ontmoeting en contact. Het vraagt in ieder geval de kwetsbare buurten om een extra slag en differentiatie om deze ontmoetingsplekken op verschillende niveaus te behouden of te versterken.

Ontwikkelingen op de woningmarkt

De laatste jaren is het woningtekort in Nederland opgelopen, met stijgende prijzen en langere wachttijden tot gevolg. In combinatie met kleiner wordende huishoudens en meer alleenstaanden neemt ook de spanning op de Maastrichtse woningmarkt toe. Dit in combinatie met een toenemende vraag naar andere en meer diversiteit in woonvormen en woonbehoeften, denk aan nieuwe vormen van samenwonen en combinaties van wonen met zorg. In de gevoerde gesprekken over de omgevingsvisie met onze inwoners en partners van de stad komt de behoefte naar kleinere woningen en woningen voor senioren dan ook meermaals naar voren. Dit vraagt om aanpassingen aan de bestaande woningvoorraad en een adaptieve aanpak bij het plannen van nieuwe woningen omdat de onzekerheden over de ontwikkeling van demografie en de woningbehoefte groot zijn.

Inflatie en armoede

Sinds het einde van de coronapandemie is de inflatie in Nederland hoog. Dit heeft een blijvend effect op de prijzen, en hoewel de inflatie afvlakt zullen de gevolgen hiervan nog lang voelbaar zijn. Zeker voor de mensen die al moeite hadden om rond te kunnen komen. Hoewel deze problematiek grotendeels onder verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid en landelijke regelgeving valt, is het goed om als gemeente, ook in het kader van de omgevingsvisie, na te denken hoe met beleid kan worden bijgedragen aan de bestaanszekerheid van huishoudens.

Tweedeling en segregatie

Uit de Foto van de Leefomgeving blijkt dat Maastricht een relatief lage brede welvaart heeft, met grote verschillen tussen mensen, die bovendien ook veelvuldig leven in gescheiden werelden. De tweedeling lijkt zich daarbij nu te concentreren tussen het noordelijk en zuidelijk deel van de stad. Waarbij de buurten met een concentratie van corporatiebezit het meest kwetsbaar zijn. Deze segregatie kan nog eens versterkt worden door verdere digitalisering en 'robotisering' van arbeidsplaatsen. Behoeft aan en ruimte voor ontmoeting is dan ook een veelgehoorde oproep in het participatietraject over de omgevingsvisie.

Transities naar duurzame energie, circulariteit en klimaatneutraliteit

De maatschappelijke transities naar duurzame energie, circulariteit en hergebruik van materiaal en de transitie naar een klimaatneutrale gemeente vragen om ruimte, keuzes en middelen. Denk aan ruimtelijke ingrepen voor het aardgasvrij maken van woningen en gebouwen, ruimte voor energieopwekking, transport en opslag. Het anticiperen op toenemende weersextremen en het vergroenen (en verblauwen) van de stad door meer ruimte voor natuur en water te maken omwille

van het menselijk welzijn én dat van het klimaat. Om ons huidig niveau van welvaart ook voor toekomstige generaties te behouden, zullen we moeten bijdragen aan een meer toekomstbestendig Maastricht. En ook zuiniger en/of effectiever om moeten gaan met onze grondstoffen, door in te zetten op minder gebruik, hergebruik, circulariteit en innovaties. Ook dit vraagt om voorzieningen en ruimte in de fysieke leefomgeving.

Schaarse ruimte, zowel boven als onder de grond

Dat alles tegen het licht van een nu al grote druk op de ruimte: waar vinden we simpelweg de ruimte om al onze ambities te realiseren en te zorgen voor een veerkrachtig en toekomstbestendig Maastricht? Dit maakt dat we goed moeten afwegen welke ruimte – boven en ondergronds - we waarvoor inzetten, dus welke functies, voorzieningen en projecten willen we toestaan en hoeveel letterlijke ruimte willen we daaraan geven. We zullen meer dan voorheen keuzen moeten maken, moeten inzetten op meervoudig ruimtegebruik en verdichting.

Grensoverstijgende opgaven

De maatschappelijke opgaven van nu zijn misschien wel meer dan voorheen niet enkel binnen de eigen gemeentegrens op te lossen. Opgaven en maatschappelijke transitie overstijgen – versterkt door verdergaande globalisering en digitalisering - de gemeentelijke én zelfs landsgrenzen. Dit vraagt om goede samenwerking en afstemming, binnen en ook buiten de grenzen van onze eigen gemeente en gemeentelijke organisatie. De ligging van Maastricht biedt kansen als verbindende schakel tussen (internationale) regio's en als knooppunt tussen economische kerngebieden.

Vertrouwen in de overheid en het bestuur

Een goede relatie tussen overheid en samenleving is van cruciaal belang voor het vertrouwen in het openbaar bestuur en het ontwikkelen van de fysieke leefomgeving. Steeds meer functioneert de gemeente als een partner in gezamenlijke projecten met organisaties en bewoners. In andere projecten volstaat een faciliterende rol of is juist een regisserende rol van de gemeente noodzakelijk. Dat vraagt om een werkwijze die voldoende flexibel en wendbaar is en om goed contact en verbinding met de samenleving. Maastricht zet hier sterk op in met haar stadsdeelwethouders en het gebiedsgericht werken, en niet voor niets is verbondenheid de rode draad van het Maastrichts coalitieakkoord. Maar we kunnen onze ogen niet sluiten voor een afnemend vertrouwen in de overheid, en een overheid die soms de verbinding met de samenleving lijkt kwijt te zijn. Deze hartenkreet wordt ook geuit in het participatietraject; er is een grote behoefte aan samenwerking met de buurt bij het vertalen en uitvoeren van de omgevingsvisie in de buurten. Het is van grote noodzaak om dit vertrouwen en de verbinding tussen overheid en samenleving weer te herstellen.

Gezondheid: de brede benadering

Gezondheid is steeds meer een integraal en belangrijk maatschappelijk thema. En dan juist ook de mentale gezondheid, want helaas kampen steeds meer mensen met problemen als eenzaamheid, overspannenheid en depressies. Waar gezondheid voorheen sterk gefocust was op het beheer van gezondheidsrisico's en het beschermen van kwetsbare groepen, gaat het tegenwoordig daarnaast ook om gezondheid bevordering en preventieve gezondheid: het voorkomen dat mensen ziek worden. Dit noemen we positieve gezondheid. En juist daar kan de fysieke leefomgeving een rol spelen. Denk aan goede huisvesting, luchtkwaliteit en een gezonde en schone leefomgeving, bereikbaarheid van zorg, onderwijs en ontmoeting en een leefomgeving die een gezonde leefstijl van sporten en beweging, en contact met de natuur stimuleert. Daarin neemt de openbare ruimte een steeds belangrijkere plaats in en door hiervoor aandacht te hebben bij ruimtelijke ontwikkelingen kan de gezondheid verbeterd worden.

3.5 De Maastrichtse uitdagingen samengevat

Samengevat komen we op de volgende prioritaire uitdagingen die we samen met het ruimtelijk beleid willen aanpakken:

- Maastricht kent een relatief lage brede welvaart en er zijn relatief grote verschillen in brede welvaart tussen mensen, die ook nog eens veelvuldig leven in gescheiden werelden. Deze segregatie kan de sociale samenhang en cohesie in de stad en in de buurten in de weg staan. Mensen met een laag inkomen hebben een veel lagere brede welvaart. De arbeidsparticipatie is ten opzichte van het landelijk gemiddelde laag, die vooral tot uitdrukking komt in de sociaal-economische positie van mensen. Daardoor is deze groep kwetsbaarder, wat ook terug te zien is in lagere gezondheidscijfers van Maastricht en Zuid-Limburg ten opzichte van de rest van Nederland.¹⁶
- Maastricht moet, net als de rest van Nederland, doorpakken op de grote maatschappelijke transities zoals het verduurzamen van mobiliteit en transport, omgaan met klimaatverandering, de warmte- en energietransitie inclusief beschikbaarheid en betaalbaarheid van energie tijdens de transitie, herstel van natuur en biodiversiteit en de transitie naar een circulaire economie in het belang van het klimaat en het leefmilieu. Ook hier speelt dat de kosten van die transities niet door iedereen kunnen worden gedragen (denk bijvoorbeeld aan de gevolgen van hoge energiekosten voor huurders in een verouderde woning), waardoor verschillen tussen groepen mensen zonder aanvullende maatregelen groter kunnen worden.
- Maastricht en de regio Zuid-Limburg kent als gevolg van demografische ontwikkeling steeds grotere arbeidstekorten. Ook in de komende twee decennia zal naar verwachting sprake zijn van een sterfteoverschot.¹⁷ Dit zal leiden tot verder oplopende tekorten op de arbeidsmarkt, ook in vitale sectoren als zorg en onderwijs, en gaat ten koste van de welvaart in de regio.¹⁸ Dit vraagt onder meer om ruimtelijke ingrepen die bijdragen aan het aantrekkelijker maken van het vestigingsklimaat en het verduurzamen van de regionale economie.
- Sociaal contact en voldoende beweging vormen belangrijke aandachtspunten. De leefomgeving in Maastricht is onvoldoende beweegvriendelijk, de openbare ruimte niet inclusief of onvoldoende toegankelijk. In combinatie met de mate van segregatie staat het welzijn van mensen onder druk. Er is aandacht nodig voor de zelfregie en veerkracht van mensen. Hierbij is ontmoeting en contact via netwerken essentieel. Ruimtelijk vraagt dit om goede verbindingen in wijken, sociaal veilige en gezonde ontmoetingsplekken en voorzieningen bij de woningen in de buurten.

4. Ruimtelijke hoofdkeuzes

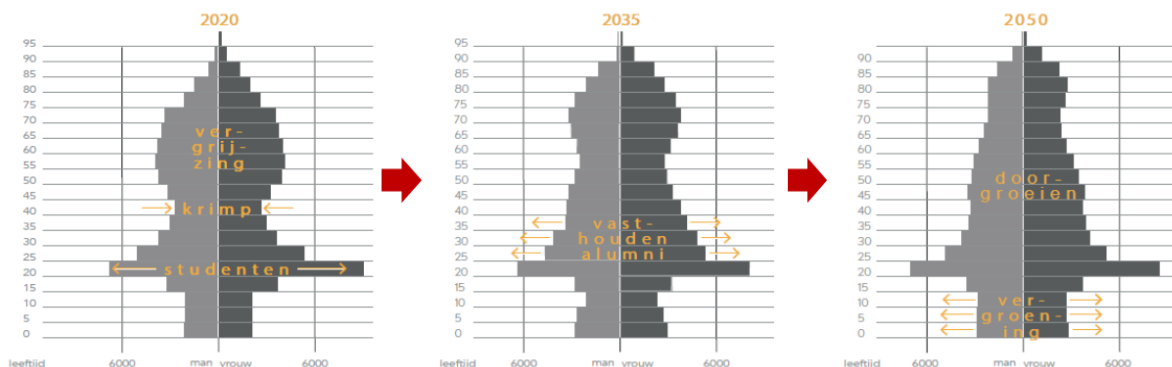
Wanneer we onze visie op Maastricht combineren met de huidige uitdagingen en aandachtspunten (zoals ze onder andere in de Foto van de Leefomgeving naar voren komen), de externe ontwikkelingen waartoe we ons te verhouden hebben en de behoeften en zorgen die we hebben opgehaald in het participatietraject, komen we tot de volgende 12 ruimtelijke hoofdkeuzes waarmee we richting geven aan ons ruimtelijk beleid:

1. Gezonde bevolkingsopbouw als voorwaarde voor brede welvaart
2. Verbonden met Nederland en Europa
3. Compacte stad in een groen Heuvellandschap
4. Rekeninghouden met water en bodem
5. Versterken van vitaliteit en veerkracht
6. Ruimte voor werken in de stad
7. Sterke groen-blauwe verbindingen
8. Het energiesysteem van de toekomst
9. Loop- en fietsstad
10. Kloppende harten in de buurten
11. Internationale ontmoetingsplek
12. Zorgvuldige stedelijke verdichting

4.1 Gezonde bevolkingsopbouw als voorwaarde voor brede welvaart

We richten ons beleid op een gezondere bevolkingsopbouw in Maastricht door personen tussen 25 tot 45 jaar aan te trekken en duurzaam te binden aan onze stad. We zetten in op kwalitatieve groei: een groei van de beroepsbevolking waarmee de verhouding tussen werkende mensen en gepensioneerden verbetert. De Maastrichtenaars in deze leeftijdsgroep vormen bovendien veelal jonge gezinnen, waardoor ook meer kinderen in Maastricht zullen worden geboren. Met een gezondere bevolkingsopbouw worden zowel de Maastrichtse samenleving en economie vitaler en meer toekomstvast, zwakken de negatieve gevolgen van de vergrijzing af en kan het tekort op de arbeidsmarkt verminderen. Hierdoor kunnen het verdienvermogen en de economische draagkracht groeien waarmee we noodzakelijke investeringen in de stad kunnen financieren. Bovendien lukt het beter om voorzieningen, zoals basisscholen en verenigingen, maar ook het culturele en winkelaanbod, in stand te houden.

Figuur 7: De gewenste verandering in bevolkingsopbouw Maastricht

Bron: CBS

Cijfermatig gaat het om een nieuwe aanwas in 2040 van ongeveer 10 tot 15 duizend extra inwoners in de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar en hun kinderen. We zetten in op deze bandbreedte, omdat het groeien om het groeien geen doel is, maar we kwalitatieve groei nodig hebben voor een evenwichtigere bevolkingssamenstelling. Een groei van deze omvang is enerzijds substantieel zodat de geschetste positieve effecten optreden en anderzijds passend bij de maat van onze stad en onze wens om het welzijn van alle inwoners te behouden. In de gesprekken met onze inwoners en partners van de stad wordt het belang van deze kwalitatieve groei erkent (onder andere in advies 14 van het Burgerberaad over werkgelegenheid en een gezondere verdeling tussen de leeftijdsgroepen), maar zijn er verschillende inzichten en zorgen over de bandbreedte en de draagkracht van de stad. Rekening houdend met deze inzichten en de m.e.r.-beoordeling die ook de mogelijke risico's van groei aangeeft, is deze bandbreedte naar beneden bijgesteld.¹⁹

Hoe-vraag:

- Door het creëren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat met aantrekkelijke leefomgeving, woningen, voorzieningen en carrièrekansen.
- Door meer afstudeerders en schoolverlaters vast te houden.²⁰
- Door het aantrekken van talent als noodzakelijk aanvulling op de huidige beroepsbevolking (waaronder ook praktisch geschoolden, internationale studenten en expats).²¹

4.2 Verbonden met Nederland en Europa

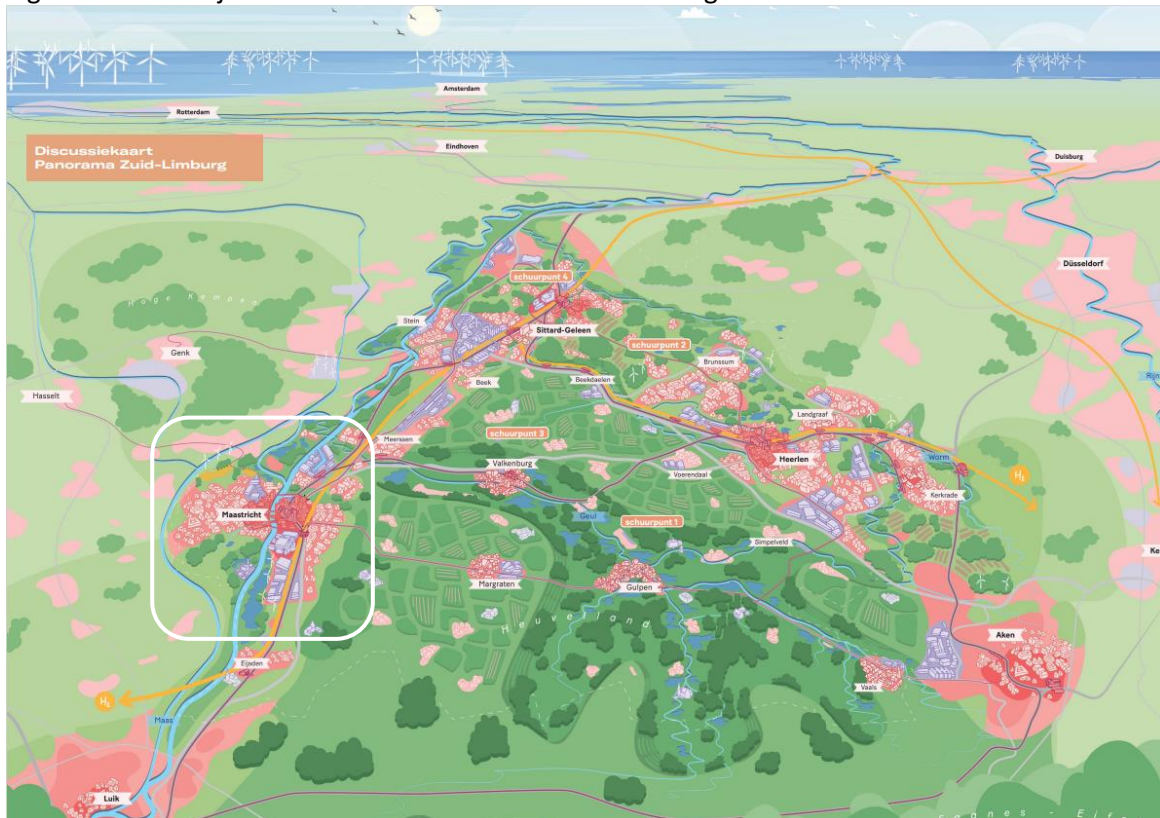
Voor een middelgrote stad als Maastricht is sterke verbondenheid met de (Eu)regio, de Brainport Eindhoven en de Randstad een must. Onze opgaven overstijgen de eigen gemeentegrens, en gelukkig hoeven we ook niet alles alleen te doen. Maastricht is immers onderdeel van een poli-centrische Euregio waarin steden en grotere kernen van elkaar verschillen qua profiel en specialisatie. Door deze verschillen uit te nutten beschikt de Euregio als geheel over een completer arbeidsmarkt en een aantrekkelijk voorzieningenaanbod.

Zuid-Limburg is een eigenstandig functionerende stedelijke regio met grootstedelijke voorzieningen, waardevolle onderwijs- en kennisinstellingen, een omvangrijke diensteneconomie, maakindustrie en een sterk ontwikkelde vrijetijdseconomie. Die regionale economie zal echter moeten doorontwikkelen en vernieuwen om ook in de toekomst vitaal te blijven.²²

Kansen voor die doorontwikkeling zijn er door betere (Eu)regionale samenwerking. Ons adagium daarbij luidt: 'Wat goed is voor Zuid-Limburg en Euregio, is goed voor Maastricht'. Door samenwerking en het 'uitlenen' van elkaars voorzieningen en kwaliteiten krijgt de regio meer agglomeratiekracht dan de som der delen. Het ruimtelijk toekomstbeeld dat hiervoor is ontworpen is Panorama Zuid-Limburg, zie figuur 8.²³ Daarnaast zijn er door de strategische ligging van de Euregio mogelijkheden voor een sterkere oriëntatie op Brainport Eindhoven, de Randstad, België (Leuven, Brussel en verder) en Duitsland (Düsseldorf, Keulen en verder).

Maastricht wil als onderdeel van Zuid-Limburg in de komende jaren deze kansen verzilveren, door op een duurzame en verantwoorde manier demografisch en economisch te groeien. De Zuid-Limburgse economie kan, aangejaagd door Brightlands ecosystemen en de mogelijke komst van de Einstein Telescope, een schaa sprong maken, en daarmee Nederland in figuurlijke zin groter maken. Bijvoorbeeld door toegang te bieden aan een grote arbeidspool met goed opgeleid en internationaal georiënteerd talent en ruimte voor aantrekkelijk en betaalbaar wonen met een hoge leefkwaliteit.

Figuur 8: Ruimtelijk toekomstbeeld Panorama Zuid-Limburg

Hoe-vraag:

- Door intensiever en grensoverstijgend samen te werken – onder meer op basis van de in gezamenlijkheid opgestelde Agenda Zuid-Limburg – en daarbij in te zetten op complementariteit, en het beter benutten van onderlinge verschillen en specialisaties. Deze oproep komt ook uit het participatietraject naar voren.
- Door verdichting en clustering van wonen, werken en voorzieningen op goed bereikbare plekken in aantrekkelijke woonmilieus, met name rondom OV-knooppunten.

4.3 Compacte stad in een groen landschap

Maastricht is een compacte stad in een groen landschap. En dat willen we blijven. Zo komt ook meermaals terug uit de gevoerde gesprekken. Die compactheid heeft namelijk voordelen. In een compacte stad zijn zoveel mogelijk dagelijkse bestemmingen dichtbij de woonplek, denk aan: werk, onderwijs, zorg, cultuur, sport, winkels en recreatie. Goed te bereiken voor iedereen, (vooral) óók lopend of met de fiets. Voor nieuwe ruimtevragen, bijvoorbeeld werk of wonen, wordt binnen de bestaande stedelijke contour van de stad een plek gezocht. We bouwen een stad waar al een stad is. Die compactheid beperkt het aantal verkeersbewegingen en het bevordert ontmoeting en sociale cohesie. Daarnaast blijft het buitengebied overwegend groen, in een bepaalde mate open en zo veel mogelijk vrij van verstedelijking. We investeren in het landschap en gaan op zoek naar goede combinaties van recreatie, landbouw, energie-opwek en natuur.

Hoe-vraag:

- Door nieuwe stedelijke functies zorgvuldig af te wegen en primair door middel van verdichting en meervoudig ruimtegebruik een plek te geven in de stad. Met name geclusterd bij voorzieningen en op al goed bereikbare plekken. Mits zorgvuldig ingepast en rekening houdend met de bestaande ruimtelijke kwaliteit en erfgoed bouwen we zo verder aan de plekken waarvan we

weten dat dit juist de plekken zijn die mensen waarderen: plekken waar met behoud van identiteit en erfgoed jarenlang aan gewerkt, aangepast en toegevoegd is.

- Door in het buitengebied uitsluitend passende functies toe te laten en zoveel mogelijk te combineren met andere ruimteclaims.

4.4 Rekeninghouden met water en bodem

We nemen gelet op de urgente problematiek in Zuid-Limburg op het gebied van waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid en waterveiligheid de thema's water en bodem vroegtijdig en volwaardig mee in ruimtelijke afwegingen.

Door klimaatverandering en een grote druk op de beschikbare ruimte wordt het steeds lastiger om de hoogwaterveiligheidsopgave beheersbaar, betaalbaar en ruimtelijk inpasbaar te houden. Het volstaat daarom bij de hoogwateropgave niet langer dat naar dijken en waterkeringen wordt gekeken. Er dient meer in samenhang met de ruimtelijke activiteiten aan en op enige afstand van de Maas gekeken te worden. De grootste winst is te behalen door proactief de waterveiligheid mee te nemen in de ruimtelijke ordening.

Hoe-vraag:

- Door per gebied specifiek te benoemen welke ruimtelijke beperkingen er vanwege water en bodem gelden.
- Door mitigerende maatregelen toe te passen bij nieuwe ontwikkelingen om overlast of schade van water en bodem zoveel als mogelijk te voorkomen of weg te nemen. Dit doen we daar waar het effectief is, dus niet enkel in het gebied waar het knelpunt zit.
- Door waar dat kan in te zetten op het duurzaam wegnemen van bestaande risico's en beperkingen in relatie tot hoogwaterveiligheid van de Maas (de zogenaamde uitzonderingsgebieden).

4.5 Versterken van vitaliteit en veerkracht

We zetten in op een vitaal en veerkrachtig Maastricht, met vitale en veerkrachtige (woon)buurten. Niet voor niets was het thema veerkracht het onderwerp van ons Burgerberaad. In navolging van de adviezen (met name advies 12 en 9 over het toevoegen van betaalbare woningen en het verbinden van jong en oud) die zij heeft opgeleverd doen we dit door het toevoegen van het juiste woningaanbod en kleinschalige bedrijvigheid op specifieke locaties in de stad. Hiermee willen we niet alleen in de woningbehoefte voorzien, maar ook zorgen voor aangename woonbuurten met een goede mix van wonen, voorzieningen en werkgelegenheid. Daarnaast zetten we met het woningaanbod in op een mix van doelgroepen in gemengde woonbuurten en het tegengaan van de huidige segregatie is een belangrijk uitgangspunt bij het ontwikkelen van veerkrachtige buurten.

Naast behoud en versterking van de bestaande kwaliteiten zoals groenstructuren en verduurzaming (milieuperspectief én de levensloopbestendigheid) van de bestaande woningvoorraad wordt door toevoeging van (levensloopbestendige) appartementen nabij een wijk of buurtcentrum met dagdagelijkse voorzieningen en zorg de doorstroming in de woningmarkt in buurten vergroot. Er komt meer ruimte – en dat is een nadrukkelijk wijziging ten opzichte van het vigerende beleid – voor het toevoegen van woningen gericht op doorstroming van ouderen en kleine huishoudens in de stadsrand. Hiermee creëren we een betere mix aan bewoners, verminderen we segregatie en versterken we het bestaansrecht van buurtvoorzieningen wat bijdraagt aan de veerkracht van de buurtbewoners. Het concept van gemengde buurten passen we toe in alle buurten. In de buurten waar ruimtelijke ingrepen plaatsvinden is er specifiek aandacht voor de woningen, voorzieningen en (informele) ontmoetingsplekken van de 'zittende' bewoners. Gekoppeld aan deze ruimtelijke

ingrepen zetten we in op het verbeteren en optimaliseren van de openbare ruimte en de woonomgeving.

Hoe-vraag:

- Door (betaalbare) woningen toe te voegen aan buurten om zo de doorstroming op de woningmarkt te vergroten, de veerkracht van buurtbewoners te vergroten en de segregatie te verkleinen. In buurten met weinig betaalbare woningen zetten we in op een groter aandeel betaalbaar.
- Door het bouwen van stadsbuurten met een mix van betaalbare, ruime appartementen en compacte grondgebonden gezinswoningen.
- Door (betaalbaar) lokaal ondernemerschap in de vorm van midden- en kleinbedrijven te faciliteren, zorgvuldig inpast en alleen als de aard en omvang passend is, zodat dit de leefbaarheid en veerkracht versterkt van de buurten.
- Door gekoppeld aan deze ruimtelijke ingrepen te investeren in de openbare ruimte, veilige en inclusief routes en meer beweegaanleidingen in een gezonde leefomgeving. En tegelijk een kwaliteitsslag te maken voor wat betreft ontmoetingsplekken in de buurt en een gezonde leefomgeving. Dat doen we onder andere middels onze langjarige aanpak Veerkrachtige Wijken.

4.6 Ruimte voor werken in de stad

Essentieel voor een bloeiende en groeiende stad is voldoende ruimte voor werken, ondernemen en produceren. Voor praktisch en theoretisch opgeleiden, voor maak- en kennisindustrie, voor starters en doorgroeiers. Zo onderschrijft ook advies 14 van het Burgerberaad over het bieden van passende werkgelegenheid. Voor die ruimtebehoefte bieden we plek in de hele stad met verschillende verschijningsvormen. Zo zal de behoefte groeien naar ruimte voor circulaire en maakeconomie, terwijl geschikte locaties schaars zijn. Daarom zullen we de bestaande ruimte optimaal gebruiken door in te zetten op behoud, herstructureren en intensiveren van het gebruik van de ruimte (bijvoorbeeld door meer hoogbouw). Zodat de benodigde uitbreiding van bedrijventerreinen beperkter is.

Om ruimte te creëren op bedrijventerreinen zoeken we ruimte voor bedrijven (kleiner en in een lagere milieucategorie) die kunnen en willen verplaatsen naar het stedelijk weefsel. Hiervoor stimuleren we op daarvoor passende plekken functiemenging in het stedelijk gebied. Bij nieuwe ruimteclaims geven we voorkeur aan bedrijven met meerwaarde voor onze regionale economie. Ook bieden we – naar het voorbeeld van het Eiffelgebouw en ambachtsschool – ruimte aan nieuwe vormen van stedelijke werklocaties aan de rand van of in het centrum, waarbij we sturen op een mix van werken en andere functies zoals horeca, cultuur, onderwijs, recreatie en wonen.

Belangrijk in dit kader is ook de Health Campus. Hier realiseren we ruimte voor een bundeling van medische bedrijvigheid, onderwijs, innovatie en zorg. Op het nabij gelegen bedrijventerrein Maastricht-Zuid reserveren we ruimte voor groeiende productiebedrijven die voortkomen uit of goed passen bij dit ecosysteem.

Hoe-vraag

- Door (multimodaal) bereikbare bedrijventerreinen met een hoge milieucategorie vooral in te zetten voor (circulaire) bedrijven en industrie met deze hoge milieucategorieën.
- Door bedrijven met een lagere milieucategorie te stimuleren te verplaatsen naar buurten, mits zorgvuldig ingepast door voorwaarden te stellen aan het type bedrijven, de bedrijfsvoering en inpassing om eventuele verstoringen en overlast te voorkomen.

- Door uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijventerreinen te onderzoeken in de stad en op regionale schaal en bij nieuwe ontwikkelingen te investeren in de buitenruimte en multimodale bereikbaarheid.
- Door het ontwikkelen van aantrekkelijke locaties voor ondernemerschap in het centrum en nieuwe hoogstedelijke gebieden zoals de spoorzone ontwikkelen.
- Door het realiseren van betaalbare bedrijfsruimte bij nieuwe ontwikkelingen in woonbuurten bedoeld voor lokaal ondernemerschap (kantoren en dienstverleners).
- Door te investeren in de buitenruimte en gebiedsontwikkeling in het belang van de doorontwikkeling van de Health Campus.

4.7 Sterke groen-blauwe verbindingen

Zowel in de stad als het buitengebied creëren en herstellen we groen-blauwe verbindingen. Deze verbindingen dragen als netwerk bij aan diverse beleidsdoelen. Het netwerk vergroot de klimaatadaptatie in de stad (met name voor de wateroverlast opgave), biedt koele plekken in de zomer, draagt bij aan de biodiversiteit en maakt de buitenruimte beweegvriendelijker wat bijdraagt aan de gezondheid en recreatiemogelijkheden van onze inwoners. We zien ook mogelijkheden om met deze strategie de omliggende natuurgebieden te versterken, recreatieve uitloop te stimuleren en tegelijkertijd meer perspectief te creëren voor de agrariërs.

Hoe-vraag:

- We realiseren groen-blauwe verbindingen door koppeling van verschillende beleidsdoelen en bijbehorende budgetten.
- We creëren ruimte voor publiek toegankelijke waterrecreatie en parkachtige standsrandzones (burgerberaad advies 5, over het inrichten van nieuwe parken) voor recreatie en waterretentie.
- We vergroenen de stad stap voor stap op basis van een groennorm (met een analyse op het niveau van elke buurt, om de opgave in beeld te brengen, en een norm voor zowel de hoeveelheid als de kwaliteit van het groen om toe te passen bij nieuwe (buitenplanse) ontwikkelingen. (burgerberaad advies 10: alle woonwijken groen en natuurinclusief)
- We nemen een actieve rol in de transitie van het buitengebied.

4.8 Het energiesysteem van de toekomst

De energietransitie vraagt om ruimte voor het opwekken van duurzame energie, het transporteren en het opslaan van energie (inclusief warmte en mogelijk waterstof). Daarnaast zijn grote investeringen in netverzwaring nodig als gevolg van een toenemende vraag naar elektriciteit bij het verwarmen van gebouwen, mobiliteit en industriële processen. In onze strategie proberen we die ruimte zo goed mogelijk te bieden en richten we ons gelijktijdig op het waar het kan beperken van de elektriciteitsvraag. Daarnaast vormt de warmtetransitie waarbij alle gebouwen van het aardgas af gaan een enorme uitdaging, neem bijvoorbeeld de gebouwen in het historische centrum en de betaalbaarheid van energie voor alle huishoudens.

De transitie zorgt voor een groot dilemma. Onze regionale economie is sterk afhankelijk van energie. Netwerkbeheerders van het landelijke en regionale elektriciteitsnetwerk hebben naar verwachting 10 tot 15 jaar nodig om hun netwerken te verzwaren. Tot die tijd is er in ieder geval sprake van netwerkcongestie, wat leidt tot wachtlijsten voor nieuwe (grootverbruikers) aansluitingen of het leveren van energie voor bedrijven, maar ook woningbouw. Zonder een effectieve korte en lange termijn aanpak voor deze netwerkcongestie komen veel stedelijke ontwikkelambities in dit document in het gedrang. Als de groeiende vraag naar elektriciteit doorzet, kan de termijn waarin

netcongestie speelt langer worden. Het belang om het gehele energiesysteem van de toekomst (centraal en decentraal samen) in balans te houden is een blijvend aandachtspunt.

Een aparte categorie vormt een aantal bedrijven in Maastricht met energie-intensieve maakprocessen. De directe en indirecte werkgelegenheid van deze bedrijven en hieraan gerelateerde bedrijven zijn van grote waarde voor de regionale economie. Hoewel de bedrijven primair verantwoordelijk zijn voor de verduurzaming van hun bedrijfsprocessen, zijn ze op onderdelen ook afhankelijk van de overheid. Denk hierbij aan het mogelijk maken van transport van duurzame energie.

Hoe-vraag:

- Actief samenwerken met netbeheerders op basis van een planmatige buurtaanpak.
- De betaalbaarheid van energie voor huishoudens krijgt aandacht in onze transitievisie.
- We blijven inzetten op vraagbeperking door bijvoorbeeld isolatie van gebouwen, de inzet van energiehubs samen met ondernemers en de inzet van (regionale) warmtenetten.
- We onderzoeken of een tracéreservering Chemelot voor een mogelijke aansluiting op het Warmtenet Zuid-Limburg (WZL) en een gezamenlijke lobby voor het doortrekken van het landelijk waterstofnetwerk, de Delta Rijnkorridor, naar Maastricht wenselijk is.
- We zetten in op zon-op-daken (en meervoudig ruimtegebruik met andere stedelijke functies) om onze gemeentelijke doelstelling in het kader van de regionale elektriciteitsopwek zoveel als mogelijk te halen en gaan in gesprek met de regio over aanvullende energieopwekking en doelen.
- Bij de inpassing van energievoorziening vroegtijdig in het planproces rekening houden met veiligheidsaspecten en mogelijke hinderaspecten.

4.9 Loop- en fietsstad

Maastricht is een compacte stad en heeft daarmee de ruimtelijke kenmerken die nodig zijn voor een 15-minuten stad: een stad waar je háást altijd binnen 15 minuten op de plek van bestemming kunt zijn. Nu al reist 58% van de Maastrichtenaren te voet of per fiets naar werk of onderwijs.²⁴ Lopen en fietsen zijn aantoonbaar positief voor onze gezondheid en het klimaat. Daarom stellen we tot doel om dit aandeel de komende decennia te laten groeien. Dit willen we bereiken door ervoor te zorgen dat nog meer inwoners kunnen werken en/of studeren in eigen stad. Daar past een completer voorzieningenaanbod bij. Het gaat daarbij niet alleen om de dagelijkse voorzieningen, maar ook om bovenregionale voorzieningen zoals een uitgebreid onderwijs-, winkelhoreca- en culturaanbod en lokaal ondernemerschap in de vorm van midden en kleinbedrijven (zoals productie, installatie en herstel). Ook willen we een dagelijks ommetje aantrekkelijk maken.

Een loop- en fietsstad vraagt daarnaast om een afgewogen positie voor de auto. De auto is met name bij bepaalde regionale verplaatsingen en voor bepaalde doelgroepen het enige of veruit beste alternatief. Daarmee is de auto niet weg te denken uit de samenleving. Tegelijkertijd neemt zowel de rijdende als stilstaande auto veel ruimte in, die ook ten goede kan komen aan andere doelen zoals ontmoeten, groen, fietsparkeren en lopen. We stimuleren daarom alternatieven voor de auto, bijvoorbeeld in de vorm van deelauto's en ketenverplaatsingen (combinatie openbaar vervoer en fiets). Als daar de mogelijkheid voor is wordt parkeren van de auto iets verder, op loopafstand, van de woning gefaciliteerd. Op basis van ervaringen in de afgelopen jaren actualiseren we gebiedsspecifiek de parkeernormen. We kijken daarbij naast mobiliteit ook het effect op leefbaarheid en inrichting openbare ruimte, ook sluiten we aan op de nieuwe landelijke kencijfers. Daarbij zal ook altijd rekening gehouden worden met de bereikbaarheid van woningen en functies, bijvoorbeeld voor zorgverleners en mensen die minder goed ter been zijn. Tot slot gaan we regionaal autoverkeer meer verleiden tot parkeren op (nieuwe) P+R-voorzieningen.

Hoe-vraag:

- We leggen nadruk op veilig en comfortabel lopen en fietsen voor iedereen. Dus ook voor mensen die een hulpmiddel nodig hebben zoals bijvoorbeeld een rolstoel, geleidestok, rollator, kinderwagen. Dit doen we door te werken aan ruimere trottoirs en fietsroutes. En we slechten barrières zoals stoepranden op oversteeklocaties en verminderen barrières als de Maas en spoorzone en mogelijke (geluids)verstoringen. In lijn met advies 7 van het burgerberaad over het verbeteren van de veiligheid en bereikbaarheid voor voetgangers en fietsers.
- Voor gemotoriseerd verkeer wordt 30 km/u als maximumsnelheid op steeds meer wegen in Maastricht de norm.
- We realiseren parkeerplekken op afstand en bouwen als de buurt meer behoefte heeft aan groen en/of ruimte voor ontmoeten, fietsparkeren en beweging het autoparkeren op straat af.
- We zetten waar mogelijk in op multifunctioneel gebruik van openbare ruimte, om de beschikbare ruimte optimaal in te zetten voor de behoeften. Daarbij wordt rekening gehouden met de behoefte aan laad- en losplekken voor logistiek en parkeerbehoefte van mensen die minder goed ter been zijn of ambulante zorg verlenen.
- We zetten in op een autoluwer centrum, daarbij rekening houdend met de logistiek voor bevoorrading, bereikbaarheid voor bewoners en mensen die minder goed ter been zijn en uiteraard de hulpdiensten. Deze behoefte kwam ook naar voren in het participatietraject en heel concreet in advies 8 van het burgerberaad waarin zij oproepen tot een autoluwe binnenstad (inclusief Wyck).
- We maken een dagelijks ommetje aantrekkelijk door het realiseren van ‘groene routes’ in de buurten.
- We kijken hoe we straten kunnen inrichten met het oog op meer ontmoeting, vergroten leefbaarheid en gezondheid. We passen dit inrichtingsconcept toe op een aantal plekken in de stad en leren hiervan voor de toekomstige herinrichtingsvraagstukken.

4.10 Kloppende harten in de buurten

Op wijk- en buurtniveau concentreren en stimuleren we ontmoeting in de kloppende harten. Dit zijn ontmoetingsgebieden, al dan niet gekoppeld aan buurtwinkelcentra, met vaak ook andere voorzieningen zoals zorg en onderwijs. Een goed voorbeeld is het buurtcentrum van Belfort. Sommige van die kloppende harten, zoals bijvoorbeeld in De Heeg, verdienen een kwaliteitsinhaalslag. Daarnaast stimuleren we ontmoeten en bewegen met aantrekkelijke en groene openbare ruimte, met bijvoorbeeld plaats voor zitbankjes, en via goede wandel- en fietsroutes bereikbare voorzieningen met plaats voor een spontane ontmoeting op een zitbankje. Samen met het vergroenen van onze gemeente is ontmoeting het meest gehoorde onderwerp in alle gesprekken die we met onze bewoners en partners gevoerd hebben. Ook het burgerberaad geeft hier verschillende adviezen in mee (2, 3, 4, 5 en advies 11 gaan over het faciliteren van ontmoeting).

Hoe-vraag:

- Het behouden, stimuleren en faciliteren van een fijnmazig en divers stedelijk netwerk aan verschillende vormen van ontmoetingsplekken, zoals de kloppende harten met winkels en daarnaast ontmoeting laten ontstaan in de buurt (bijvoorbeeld bij verenigingen of openbare voorzieningen).
- Het stimuleren van ontmoeten en bewegen in de buurt door aantrekkelijke en groene openbare ruimte en via goede wandel- en fietsroutes bereikbare voorzieningen.

4.11 Internationale ontmoetingsplek

Maastricht is een succesvolle ontmoetingsplek. Het historische centrum en het nabij gelegen prachtige landschap vormen een uniek decor voor miljoenen ontmoetingen op jaarbasis. Tegelijkertijd zijn er ook ontwikkelingen en trends die de kwaliteit van Maastricht als ontmoetingsplek onder druk zetten. We maken daarom een aantal gerichte keuzes. We stimuleren met het ruimtelijk beleid ontmoeten op ieder schaalniveau (regionale, stedelijke of buurtvoorziening) en voor zo veel mogelijk doelgroepen.

Het centrum en meer specifiek de binnenstad is een zeer succesvolle ontmoetingsplek, mede dankzij de concentratie van horeca, winkels en culturele voorzieningen. Om deze aantrekkingskracht ook in de toekomst te behouden - voor zowel bezoekers en nadrukkelijk ook onze eigen inwoners, een veelgehoorde oproep in het participatietraject zetten we in op transformatie van de binnenstad van een plek om te winkelen, naar een plek om naast winkelen ook te vertoeven, beleven, ontmoeten en ontplooiën. Op specifieke momenten is het druk en daarom zetten we in op meer spreiding (in tijd en ruimte). De ruimtelijke spreiding krijgt op een zorgvuldige wijze vorm in de vorm van sfeergebieden. Hierbij is ook aandacht voor luwe, liefst groene routes en ontmoetingsplekken.

Hoe-vraag:

- Als euregionale en internationale ontmoetingsplek enerzijds inzetten op meerdaags bezoek en kwaliteit van het bezoek en anderzijds op spreiding.
- Inzetten op diversiteit in het centrum met dynamische en luwe plekken.

4.12 Zorgvuldige stedelijke verdichting

Een compacte stad levert voordelen op, zoals de bereikbaarheid, de nabijheid, de ruimte voor ontmoeting en cohesie. Maar het vraagt óók iets van de bestaande stad. We zullen moeten verdichten: meer functies en opgaven op dezelfde vierkante meters. Voor opgaven en ruimteclaims zoals de energietransitie, ontmoeting, vergroening, wateropvang en bedrijvigheid en werkgelegenheid zal een plek gevonden moeten worden in de compacte stad. Dat geldt ook voor onze woningbouwopgave. Denk aan hoger bouwen en woningsplitsing, met als resultaat een hogere bevolkingsdichtheid. Meervoudig ruimtegebruik (zoals ondergronds parkeren, optoppen, hoger bouwen, samengebruik, stapelen) zijn hierbij denkbare instrumenten.

Dit maakt zorgvuldig inpassen en het maken van keuzen noodzakelijk: soms kunnen we simpelweg niet alles realiseren en moeten we prioriteiten stellen. De concurrentie om ruimte neemt toe, er zullen soms compromissen gesloten moeten worden, en met groei kan bijvoorbeeld ook de geluidhinder toe nemen of de luchtkwaliteit achteruitgaan. De ruimtedruk maakt het noodzakelijk om zuinig om te gaan met ruimte. Verdichting is hierbij geen doel op zich is, maar altijd een middel om opgavegericht de stad te verbeteren en de kwaliteit van de leefomgeving (per saldo) te verbeteren.

Hoe-vraag:

- We verdichten de stad gebiedsgericht rekening houdend met bestaand karakter en erfgoed, met helder onderscheid naar de gewenste woningdichtheden, mate van functiemenging en ruimte voor groen, parkeren en openbare ruimte.
- We maken ook gebiedsgericht onderscheid naar de instrumenten voor verdichten: bouwhoogte, optoppen, wonen achter wonen, splitsen en functiemenging.
- We zorgen voor uitlegbare kaders en heldere randvoorwaarden waaronder verdichting plaats mag vinden en het mengen van werken en wonen.
- We brengen bij inpassingsvraagstukken de voor- en nadelen voor omwonenden in kaart. We bewaken hierbij de leefkwaliteit door het inzichtelijk maken van aandachtsgebieden per verschillende verstoringsbron. Denk hierbij aan geluid, lucht, externe veiligheid, trillingen, licht

en geur. Binnen de aandachtsgebieden zullen deze aspecten integraal onderdeel uitmaken van de planvorming.

5. Ruimtelijke vertaling per thema

De ruimtelijke hoofdkeuzes uit hoofdstuk 4 zijn voor de volgende thema's nader uitgewerkt; Wonen, Werken en Ontmoeten, Water en bodem, Groen, Energie en Mobiliteit. Deze 7 thema's hebben het grootste ruimtebeslag in de stad.

5.1 Wonen

Doelen en ambities

- De doelen die de stad nastreeft zijn niet nieuw. En komen ook veelvuldig terug in het participatietraject. Die zijn: beschikbaarheid, kwaliteit en betaalbaarheid. Ofwel: voldoende woningen die voldoen aan (tenminste de minimale landelijke) kwaliteitseisen en die betaalbaar zijn voor de woningzoekenden waarvoor de woningen zijn bedoeld. Het verhogen van de woontevredenheid draagt bij aan het binden van (nieuwe) inwoners aan de stad en het waardebewoud van woningen.
- Het streven naar goede, betaalbare duurzame woningen waar het gezond wonen is voor iedereen bij zowel nieuwbouw als bij omvorming van de bestaande woningvoorraad of bebouwing.
- Nieuwbouw kan niet voorzien in de totale woningvraag. Daarom wordt ook ingezet op een efficiënter gebruik van bestaande woningvoorraad.
- Een driedelige focus op:
 - Woningen voor (o.a. afgestudeerde) starters en jonge gezinnen met name in stedelijke woonmilieus. Dit woonmilieu is uniek in Zuid-Limburg en draagt daarmee bij aan een evenwichtige regio.
 - Woningen die inspelen op de vergrijzing door het toevoegen van geclusterde levensloopbestendige en zorggeschikte woningen en het aanpassen van bestaande woningen.
 - Voldoende woonruimte voor studenten in het MBO, HBO en WO. Met name door meer grootschalige studentenhuusvesting met een zwaartepunt op de campus Randwyck.
- Clusteren wonen, werken en voorzieningen bij knooppunten in de stedenband van Zuid-Limburg.
- Flexibel woonaanbod: een flexibele schil om goed in te kunnen spelen op de dynamische woningmarkt (onder andere migratiestromen), met bijvoorbeeld 'tijdelijke' woningen die verplaatst kunnen worden en tijdelijke huurcontracten.
- Diversiteit aan kwalitatieve woon- en leefomgevingen voor alle doelgroepen. Met inzet op een goede sociale samenhang en spreiding van doelgroepen in de buurten, en segregatie tegen te gaan door onder andere meer prijsgedifferentieerd te bouwen. Bijvoorbeeld wonen met zorg, het behouden van gezinswoningen in het centrum, groepsvormen, woonwagens en tiny houses.
- Evenwichtige regionale woningvoorraad. Te bereiken door het inzetten op "fair share". Dat wil zeggen een betere verdeling van sociale huur en woningen voor aandachtsgroepen over de regiogemeenten.

Ruimtelijke keuzes voor wonen

Gezonde groei aan de hand van adaptieve programmering

We streven naar brede welvaart voor iedereen, om dat te kunnen bewerkstelligen is een gezonde, evenwichtige bevolkingssamenstelling nodig. Daarom zet Maastricht in op een kwalitatieve groei van zo'n 10 tot 15 duizend inwoners, om mensen in de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar en hun kinderen aan te trekken. Samen met de reeds bestaande krapte op de woningmarkt levert dit een aanzienlijke woningbehoefte. Enerzijds is de groei van inwoners geen zekerheid en anderzijds is niet exact te

voorspellen hoeveel efficiënter de bestaande woningvoorraad gebruikt kan worden. Daarom blijven we werken met een adaptieve woonprogrammering die kan worden bijgestuurd als dit nodig is. Dit gebeurt op basis van monitoring van de huishoudensontwikkeling, de ontwikkeling van de werkgelegenheid, de ontwikkeling van het aantal studenten, het percentage leegstand en het bouwtempo in praktijk. Andere bronnen zijn een periodiek woningbehoefteonderzoek en de stadsmonitor waaruit de tevredenheid over de leefkwaliteit en voorzieningen als onderwijs en zorg worden geëvalueerd.

Verdichten in de stad

In totaal betekent dit dat de huidige Woonprogrammering 2021 - 2030, feitelijk wordt doorgetrokken tot 2040, hetgeen resulteert in een woningbouwopgave van ongeveer 8.000 tot 12.000 woningen in de periode 2025 tot en met 2040. Passend bij onze ambitie naar een gezondere bevolkingssamenstelling en daarmee een kwalitatieve groei. Eendachtig het principe compacte stad wordt deze bouwopgave gerealiseerd in bebouwd gebied. Verdichten gebeurt aan de hand van een zorgvuldig kader met gebiedsspecifieke doelen, instrumenten en randvoorwaarden. Verdichten is nooit een doel op zich, maar blijft slechts een middel om beleidsdoelen van een wijk of buurt te behalen. Op die manier resulteert verdichten in voordelen voor nieuwe en zittende bewoners. De nieuwbouw moet met andere woorden iets toevoegen aan de buurt. Een prioritair doel is het tegengaan van segregatie én verbeteren van de leefomgeving. Daarom wordt gestuurd op een goede mix van type bewoners in alle wijken.²⁵

Kwalitatieve groei en doorstroming in vitale (veerkrachtige) buurten (ook in de stadsrand)

In de randen van de stad zal de vergrijzing de komende jaren het hardste doorzetten. De behoefte aan woningen zal daarom ten eerste worden ingevuld door het efficiënter benutten van de bestaande woningvoorraad, bijvoorbeeld door het aanpassen van bestaande gezinswoningen voor ouderen en andere samenwoonvormen (bijvoorbeeld met *friends*-contracten). Daarnaast wordt meer ruimte geboden voor het toevoegen van woningen gericht op doorstroming van ouderen en kleine huishoudens binnen de stad (inclusief stadsrand). Deze woningen zijn bij voorkeur zorggeschikt, liggen in of nabij kloppende hart van de buurt met voorzieningen en het openbaar vervoer. Het toevoegen van deze woningen draagt bij aan het draagvlak van voorzieningen, een gezonde mix van bewoners en doorstroming in de woningmarkt, waarbij het mogelijk is om te verhuizen in eigen buurt. Hierbij hebben we ook oog voor balans in de buurt en differentiatie. Zo kan een buurt met een overgroot deel corporatiewoningen verder differentiëren en een buurt met veel koopwoningen en weinig sociale huur meer doelgroepen huisvesten. Dit steeds met zorg voor de kwaliteiten en het karakter (DNA) van de buurt.

Hoogstedelijke ontwikkeling rond knooppunten

In en rondom de OV-knooppunten (bijvoorbeeld stationskwartier, campus Randwyck en Hart van West) realiseren we woningbouw in hoogstedelijk milieu, waar wonen en werken gemengd worden en (stedelijke) voorzieningen en goede regionale verbindingen in nabijheid. De spoorzone – grofweg het gebied tussen Limmel aan de Maas en de Health Campus – zal een grote transformatie ondergaan. Hier willen we in verschillende deelgebieden stedelijke ontwikkeling op gang brengen met een gemengd programma van wonen, werken en voorzieningen. We bouwen aantrekkelijke, groene, autoluwe woonmilieus waarmee we talenten en gezinnen willen aantrekken en vasthouden en zorggeschikte appartementen nabij buurtvoorzieningen en zorg voor senioren om de doorstroming op de woningmarkt op gang te brengen.

Een aandachtspunt bij verder gaande verdichting rond het spoor (maar ook elders in de stad) is een toename van het aantal bewoners dat overlast ondervindt door geluid of trillingen. Om dit vroegtijdig bij de stedelijke ontwikkelingen te signaleren zijn aandachtsgebieden op kaart gezet. In deze aandachtsgebieden is het realiseren van woningen alleen mogelijk als aan voorwaarden wordt voldaan. Zo dient bij bouwen in de buurt van het spoor waardoor het aantal (potentieel)

gehinderden zonder aanvullende maatregelen toe zal nemen. In de ontwerpfase zal de effectiviteit van maatregelen als voldoende afstand houden tot spoor, slimme indeling van bouwblokken met geluidgevoelige functies als wonen aan de luwe zijde van het blok of door het realiseren van ‘stille’ binnentuinen, maar ook de bouwfysische maatregelen. Op een min of meer gelijke wijze wordt met aandachtsgebieden ook rekening gehouden met externe veiligheid.

Nieuwe gemengde stadsbuurten aantrekkelijk voor 25 tot 45 jarigen

We realiseren een aantal nieuwe stadsbuurten, denk aan Limmel aan de Maas en Annadal, met een eigen karakter. Hier ligt de nadruk op betaalbare, ruime appartementen met buitenruimte en compacte grondgebonden gezinswoningen met tuin. De buurten worden groene, kindvriendelijke, autoluwe buurten met collectief groen en autoparkeervoorzieningen. Ook hier zijn voorzieningen en openbaar vervoer op loop- en fietsafstand.

Doorstroming door faciliteren van ontwikkeling van aantrekkelijke alternatieven

Groot aandachtspunt bij het verbeteren van de woonvoorraad en het tegengaan van de mismatch op de woningmarkt is het bevorderen van doorstroming: het naar gelang de huishoudensgrootte en zorgbehoefte meeverhuizen naar de passende woning. Denk bijvoorbeeld aan ouderen wiens kinderen het huis uit zijn, en idealiter van een gezinswoning naar een levensloopbestendige kleinere woning verhuizen. Daarmee komt een gezinswoning vrij voor (aankomende) gezinnen die op hun beurt weer een starterswoning achterlaten. Maar, dan moet er wel een passende woning zijn om deze “verhuis-trein” in gang te zetten. Een veelgehoorde oproep uit het participatietraject. Om de doorstroming in de woningmarkt te stimuleren realiseren we daarom betaalbare, ruime levensloopbestendige appartementen, zorggeschikte woningen in diverse typologieën en vormen (denk aan knarrenhof, serviceflats, hofje, co-housing).

Regionale afstemming

Het aanbod van woonmilieus wordt op regionale schaal afgestemd zodat de regio in 2040 over een zo passend mogelijk aanbod van woonmilieus beschikt. Onderdeel hiervan is ook regionale spreiding van sociale doelgroepen en studenten. De woningbouwopgave voor Maastricht vindt daarmee grotendeels maar niet noodzakelijkerwijs binnen de eigen gemeente plaats. Maastricht zet in op goede en zorgvuldige verdichting van woningbouw in bestaand bebouwd gebied. Om zo de (groene) omgeving zoveel als mogelijk vrij te houden voor recreatie, ontmoeting en natuur. En zo de compacte stad te blijven, met de luxe van de nabijheid van voorzieningen in een groene (Heuvel)landschap.

Ventiellocaties

Voor als in de toekomst de vraag naar woningen onverminderd hoog blijft, er schuifruimte nodig is bij stedelijke transformaties of als verdergaand verdichten meer nadelen dan voordelen met zich meebrengt, en ook goede regionale oplossingen niet voorhanden zijn, wijzen we enkele ventiellocaties aan. Hier kan op een verantwoorde wijze stadsontwikkeling plaats kan vinden. De ventiellocaties bieden als ze ingezet worden voor woningbouw ruimte voor 500 tot 1.000 woningen.

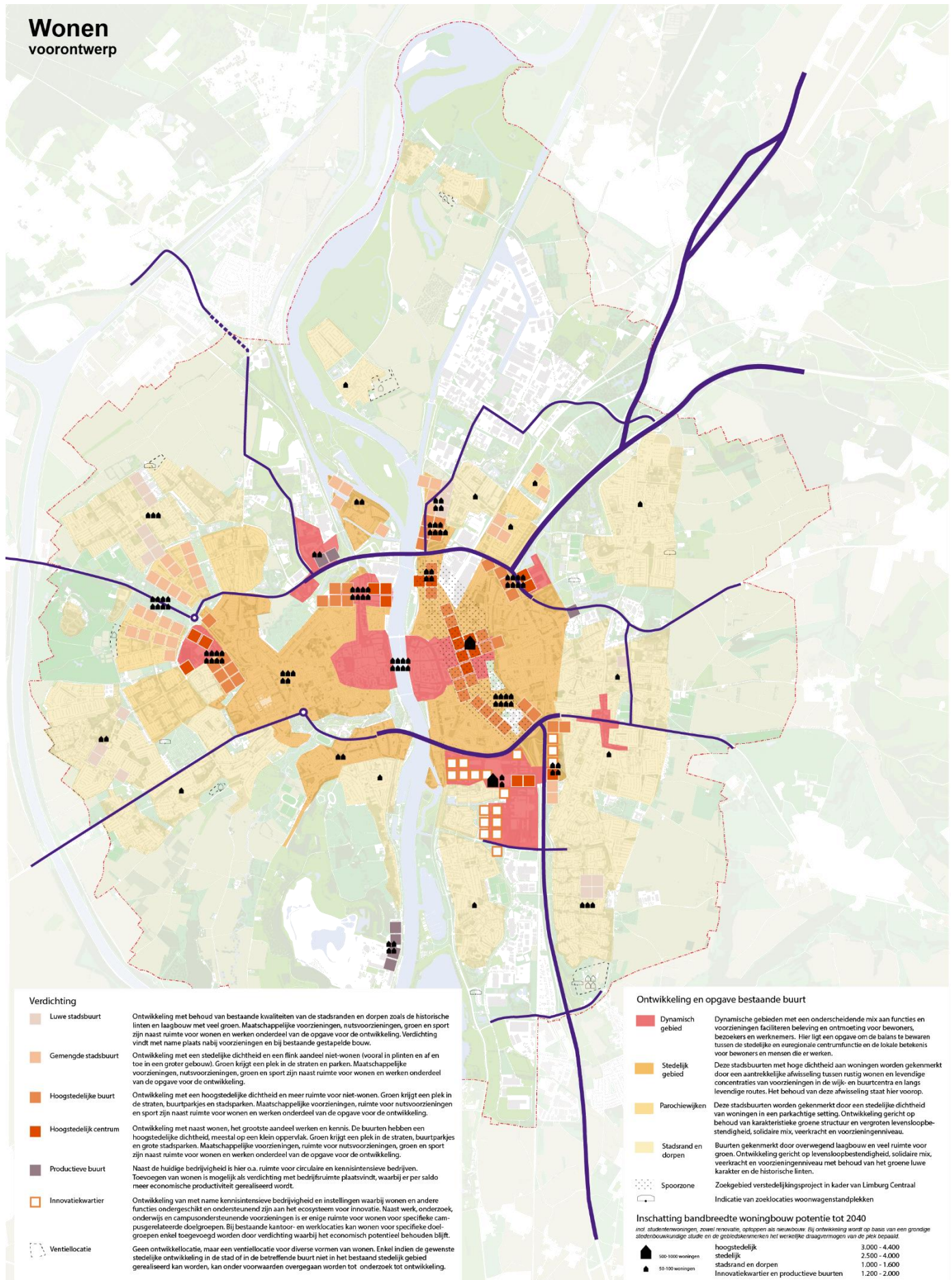
Welstand en welstandsluwe zones

Het Maastrichts welstandbeleid draagt bij het behouden van de ruimtelijke kwaliteit waar onze stad bekend om staat. Juist bij intensiever gebruik van de ruimte blijft dit welstandsbeleid van groot belang. Tegelijkertijd verandert de stad mede door de grote transitieopgaven. Dat vraagt ook aanscherping en aanpassing van het welstandsbeleid. Op dit moment is het welstandsbeleid al gebiedsspecifiek, zo vormen de bedrijventerreinen bijvoorbeeld welstandsluwe zones. Bij het actualiseren van het welstandsbeleid blijft deze gebiedsspecifieke aanpak behouden en worden verschillende niveaus van welstand aangehouden steeds passend bij het gebied. Daarnaast formuleren we sneltoetscriteria voor bijvoorbeeld het verduurzamen van gebouwen. Zo beperken we regeldruk en blijft deze proportioneel.

Stimuleren efficiënt ruimtegebruik en verduurzaming door hoger bouwen

We verruimen de mogelijkheden om op specifieke plekken hoger te bouwen. Het hoogst zal gebouwd kunnen worden in de spoorzone en in Randwyck (tot 70m). Ook op andere specifieke plekken in de stad wordt het mogelijk om gebouwen op te toppen met een of meerdere lagen. Door hoger bouwen voegen we meer woningen toe, gaan we efficiënt om met de ruimte en blijft er voldoende ruimte over voor groen en ontmoeting. Hoger bouwen leidt niet per definitie tot meer hittestress omdat deze nieuwe gebouwen volgens de nieuwe energetisch richtlijnen worden gebouwd, zoals gezegd er ruimte blijft voor groen en ook schaduw, mits goed toegepast, bijdraagt aan voldoende koelte in de zomer.

Figuur 9: Themakaart Wonen

Uitvoering Wonen: 'hoe gaan we dit doen?'

- De gemeente bouwt de woningen niet zelf, maar faciliteert en stimuleert de bouw van de gewenste woningen. Dit doen we via samenwerking en afspraken met onze woningcorporaties en projectontwikkelaars.
- We benutten zoveel mogelijk het bestaande stedelijk weefsel, door bestaande gebouwen om te vormen, woningen te splitsen, compacter en hoger te bouwen en onder voorwaarden mogelijk maken van 'optoppen' van bestaande woningen waarmee bijvoorbeeld 'verenigingen van eigenaren groot onderhoud en verduurzaming kunnen financieren.
- Verdichting betekent ook een intensiever gebruik van de bestaande openbare ruimte. De gemiddelde inwoner van de stad krijgt meer burens en meer medegebruikers van de openbare ruimte. Daarom willen we de kwaliteit van de openbare ruimte verbeteren. Openbare voorzieningen moeten hierop aangepast en vergroot worden, denk aan ruimte voor recreatie, ontmoeten, maar ook onderwijs en zorg.
- We behouden hierbij een diversiteit aan woonmilieus in karakteristieke buurten variërend van de dynamiek van binnenstedelijk wonen tot stedelijk wonen nabij voorzieningen en groen.
- En zetten in op een betere spreiding van betaalbare woningen over de stad, ook om segregatie tegen te gaan en in te zetten op sociale samenhang in de buurten. Dat betekent dat we dit type woningen samen met wooncorporaties juist toevoegen in buurten waar nu weinig aanbod is. Dat doen we door bij woningbouwprojecten een aandeel sociale huur en betaalbare koop te eisen.
- Nieuwe aantrekkelijke woonmilieus met "extra treden op de ladder van de woningmarkt" voor starters, jonge gezinnen en senioren (doorstroom). We focussen op toevoegen van stedelijke woonmilieus, zodat het woningaanbod complementair blijft aan het meer landelijk wonen in de regio.
- We faciliteren aantrekkelijke (kleinschalige) zorg-woonconcepten voor mensen die om zelfstandig te kunnen wonen een zorg- en/of begeleidingsvraag hebben.²⁶
- De goedkope woningvoorraad en de opvang van zorgvragers is nu geconcentreerd in de steden. Om tot een meer gemengde regio te komen maken we mede op basis van de landelijke wet- en regelgeving - met de regio afspraken over het bouwen van meer sociale huurwoningen in de kleinere kernen buiten de steden (fair share).
- We maken ook ruimte voor andere woonmilieus zoals zorgwoningen en wonen met zorg (met koppeling aan ondersteuning vanuit welzijnspartners), groepsvormen, woonwagens en tijdelijke woningen/flex-woningen. Voor verschillende doelgroepen en bijvoorbeeld migratiestromen. We zetten hierbij ook in op Collectief Particulier Opdrachtgeverschap.
- We stimuleren circulaire bouwen.
- (Grootschalige) studentenhuysvesting vindt zoveel mogelijk plaats bij OV-knooppunten en onderwijsconcentratiegebieden, of in het stedelijk woonmilieu. Daarnaast is er ruimte voor kleinschalige toevoegingen verspreid over de stad. Daarbij is een goed woonklimaat voor de studenten en omwonenden uitgangspunt is.
- We stimuleren doorstroom in de eigen buurt, door het toevoegen van woningen die aantrekkelijk zijn voor senioren (al dan niet als onderdeel van een zorgconcept), zodat gezinswoningen eerder vrijkomen. En door meer betaalbare starterswoningen zorgen we voor meer doorstroming uit de kamervoorraad en hopen we afgestudeerden te behouden.
- In de stadsrand rond het stedelijk gebied en in de dorpen Itteren en Borgharen wordt aangestuurd op concentratie en verdichting van woningen op specifieke plekken in de buurtcentra nabij de buurtvoorzieningen. De woningen die hier worden toegevoegd zijn ideaal voor starters en senioren, zodat een wooncarrière in de buurt mogelijk is
- We creëren meer flexibiliteit in het woningaanbod door het bouwen van woonconcepten die makkelijker aanpasbaar zijn aan andere woonwensen en door toepassing van tijdelijke woningen.
- Daarnaast gaan we adaptief (lees: flexibel) programmeren. De onzekerheid over de toekomstige woningbehoefte blijft groot, met name door de moeilijk te voorspellen ontwikkeling van de

migratie. Daarom volgen we de ontwikkelingen nauwkeurig. En stellen het programma indien nodig bij om onder- of overaanbod te voorkomen.

En we houden ook vast aan kwaliteit. Zo stellen wij gebiedsgericht strengere eisen aan de minimum grootte van reguliere nieuwbouwwoningen en bij het realiseren van woonruimte via omzetten en splitsen van bestaande woningen.

Er is ook aandacht voor het creëren van (nieuwe) woon-werkmilieus:

- Knooppuntontwikkeling: Hogere dichtheden en wellicht ook hoogbouw vinden plaats nabij het station Maastricht. Wonen gemengd met werken en voorzieningen zoals onderwijs dicht bij het station dragen bij aan de kwaliteit van het regionale openbaar vervoer. De nota Hoger bouwen krijgt hiertoe een update en we participeren in het provinciale programma Limburg Centraal.
- Campusontwikkeling: We voegen in hogere dichtheden woningen toe aan de Health Campus voor studenten en starters in een goede verhouding tot de werk- en onderzoeklocaties. Dit draagt bij aan de levendigheid en het ecosysteem op de campus.
- Stadsbreed zijn er plekken waar de combinatie van wonen en werken wordt gerealiseerd zodat levendige plekken in de stad voldoende dynamiek houden en er voldoende ruimte is voor ondernemers met stadsverzorgende bedrijvigheid.
- In productieve buurten waar werkgelegenheid de hoofdmoot vormt is onder voorwaarden beperkt ruimte voor wonen.

5.2 Economie

Doelen en ambities

In de Economische Visie 2040 ‘Maastricht kiest voor kwaliteit en innovatie’ is als ambitie opgenomen: *“Een, innovatieve, duurzame en weerbare Maastrichtse economie, met kansrijke banen nu en in de toekomst in een sterke kennisstad en -regio. Een inclusieve, economie, waarbij ruimte is voor creativiteit en ondernemerszin met oog voor de leefkwaliteit en gezondheid van iedere inwoner.”*

De nadruk ligt op een gezond evenwicht tussen economische welvaart en maatschappelijk welzijn voor onze stad, oftewel brede welvaart. Een goed functionerende economie biedt inwoners werk en inkomen. Daarmee is er een wenkend perspectief op een blijvende brede welvaart voor de inwoners. Aan deze ambitie wordt langs drie lijnen gewerkt:

- Het Stadshart wordt economisch duurzaam getransformeerd tot een ‘place to become’, een aantrekkelijke plek om te winkelen, vertoeven, beleven, ontmoeten en ontplooiën. De gebouwde omgeving bevat een gebalanceerde mix aan functies (horeca, retail, recreatie, cultuur, wonen en werken).
- Kennis, innovatie en vakmanschap: We willen graag dat kennis en vakmanschap op het gebied van gezondheid (zoals voeding en life sciences), duurzaamheid (zoals circulariteit) en creativiteit (zoals de kunsten en de creatieve industrie) zich verder ontwikkelt, zichtbaarder wordt, meer toegepast en ingezet gaat worden en dat hiervan ook inwoners profiteren. De Brightlands Maastricht Health Campus speelt hierin een belangrijke rol.
- Ondernemersklimaat, arbeidsmarkt en ruimte om te ondernemen: We werken aan het vestigingsklimaat door te streven naar een goed ondernemersklimaat dat economische dynamiek (vestigingen van nieuwe en doorontwikkeling van bestaande bedrijven) optimaal ondersteunt. Een stad en regio waar Maastrichtse werkgevers voldoende en gekwalificeerde werknemers vinden. Een stad die beschikt over voldoende en passende ruimte, bijvoorbeeld op bedrijventerreinen en kantorenlocaties.

Daarnaast zien we structurele en in elkaar grijpende veranderingen in de economie zoals de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie die direct invloed hebben op het vestigingsklimaat in Maastricht. Met zorgvuldig ruimtelijk beleid willen we een bijdrage leveren aan de betaalbaarheid en leveringszekerheid van energie en willen we duurzame en betrouwbare korte(re) ketens ruimtelijk faciliteren (zie ook hoofdstuk energie).

Ruimtelijke keuzes voor economie

Het ruimtelijk beleid op gebied van economie in de huidige Omgevingsvisie (en daaraan gekoppelde praktijk) willen we voortzetten, maar ook op een aantal punten nadrukkelijk wijzigen. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- We worden veel terughoudender in het transformeren van bedrijventerreinen naar andere functies zoals in het verleden bijvoorbeeld bij Beatrixhaven (maaiveld parkeren bij P+R-voorziening) en Lanakerveld (zonneweide).
- We faciliteren meer dan nu kleinschalige bedrijvigheid in het centrum en de woonbuurten op plekken waar dit passend is.

Diversiteit en selectiviteit

Door grote geopolitieke veranderingen, de energietransitie en het einde aan goedkoop Nederlands gas, tekorten in de arbeidsmarkt en de transitie naar een circulaire economie staat de huidige economie van Nederland voor grote veranderingen. Maar wat precies die veranderingen zullen zijn en hoe de Europese en Nederlandse economie er over enkele decennia uitziet is onduidelijk. Dit geldt daarmee ook voor de Maastrichtse en Zuid-Limburgse economie. Diversificatie heeft de regionale economie de afgelopen decennia veel robuuster gemaakt. De Maastrichtse economie rust op een aantal sterke pijlers als: onderwijs en onderzoek, dienstverlening, overheid, maakindustrie en handel- en vrijetijdseconomie zoals winkels, horeca en events voor bewoners en bezoekers. We willen – gelet op de grote onzekerheden – dat brede pallet aan gezonde economische clusters zoveel mogelijk in standhouden. Dit vraagt ook om voldoende en gekwalificeerde werknemers. Tegelijkertijd dwingt het gebrek aan ruimte om selectief te zijn. Bijvoorbeeld grootschalige extensieve bedrijvigheid zoals logistiek en opslag passen niet in Maastricht. We sluiten met het ruimtelijk economisch beleid zoveel mogelijk aan bij de innovatieve economisch activiteiten en stimuleren van het ecosysteem.

Ruimte voor ondernemen

Essentieel voor een bloeiende stad met groeiend inwonersaantal is voldoende ruimte voor werken en ondernemen. Die ruimte willen we bieden in de hele stad, waarbij we specifieke verschijningsvormen van bedrijvigheid koppelen aan specifieke delen van de stad:

Een belangrijke motor voor onze (regionale) economie is de Health Campus als onderdeel van het Brightlands ecosysteem. Hier realiseren we ruimte voor een bundeling van klinische research & development, zorg, kennisintensieve bedrijvigheid en hoogwaardig/universitair medisch en daarbij passend onderwijs. Op het nabij gelegen bedrijventerrein Maastricht-Zuid reserveren we ruimte voor groeiende bedrijven die voortkomen uit of goed passen bij het Brightlandsecosysteem. Belangrijk is een sterke relatie tussen enerzijds onderzoek en onderwijs en anderzijds de maakindustrie, wat we hedendaagse kenniseconomie noemen. Uiteindelijk moet zo een groot deel van de regionale economie profiteren van het Brightlands ecosysteem.

Een andere motor voor werkgelegenheid vormt ons centrum met zijn historische en levendige binnenstad waar volop gerecreëerd wordt. We zien en versterken een interessante mix van functies zoals horeca, winkels, cultuur, kantoor en wonen zodat de binnenstad van Maastricht nog meer doorgroeit van ‘place to buy’ naar een ‘the place to meet’ en ‘the place to become’, waar inwoners, forenzen en bezoekers zich kunnen ontplooiën. Het hart van de stad waar behalve geconsumeerd,

ook gemaakt, gebouwd, en gecreëerd wordt. Hierbij sturen we gericht op een specifieke mix van werken, wonen en andere functies afhankelijk van de locatie en marktontwikkelingen. (gebouwen met gemengd gebruik). Ook wordt leegstaande ruimte boven winkels beter benut voor bijvoorbeeld wonen.

In en rondom het centrum geven we ruimte aan kantoorlocatie. De kantorenmarkt focust zich steeds meer op dit soort aantrekkelijke locaties vaak in de bestaande gebouwen nabij openbaar vervoer en voorzieningen. Goede voorbeelden zijn de voormalige ambachtsschool en het Eiffelgebouw. Nieuwe kantoorlocaties hebben een gunstig energielabel en zijn bij voorkeur geschikt voor (meerdere) kleine kantoorgebruikers en hybride werken en/of bieden mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik.

We continueren het beleid ten aanzien van de stedelijke werklocaties, zodat daar ruimte beschikbaar blijft voor (startend) midden- en kleinbedrijf met bedrijfswoningen. De bedrijvenparken blijven specifiek geschikt voor grotere zwaardere bedrijvigheid. Als dit soort werkgebieden om andere redenen toch verkleuren dan worden, bij een evidente ruimtevraag, eerst nieuwe werklocaties aangewezen worden. Een soortgelijke aanpak is gewenst voor de sociale bedrijfslocaties en broedplaatsen.

Ter versterking van de buurt- en wijk economie faciliteren we verschillende vormen van ondernemen en werken in en nabij de woonwijken. Op dit moment is al sprake van 'stedelijke werklocaties', 'kloppende harten' met detailhandel, 'levendige straten/gebieden', specifieke invulling van voormalige commerciële/maatschappelijke panden en is er de mogelijkheid voor het 'werken aan huis'. We breiden dit uit met het faciliteren van (betaalbare) bedrijfsruimte voor stadsverzorgende kleinschalige bedrijven op de grotere goed bereikbare ontwikkellocaties in combinatie met bijvoorbeeld gestapelde woningen. Denk daarbij aan kleinschalige installateurs, aannemers en bewerkingsbedrijven die ook voor consumenten diensten/verbouwingen leveren.

Ruimte voor circulaire en maakeconomie

De vraag naar extra bedrijventerreinen neemt naar verwachting toe. Tegelijkertijd is ruimte voor uitbreiding in Maastricht schaars. Onderzoek wijst uit dat binnen afzienbare tijd een tekort ontstaat aan beschikbare bedrijfsruimte op de bedrijventerreinen in Maastricht. Dat tekort kan oplopen tot 50, mogelijk zelfs 75 hectare in 2040.²⁷ De vraag is echter ook onzeker. We weten immers niet hoe de regionale economie zich ontwikkelt, er is sprake van een groeiend tekort op de arbeidsmarkt en bovendien zijn er steeds meer nieuwe manieren van werken en ondernemen die niet noodzakelijkerwijs moeten landen op een bedrijventerrein of zelfs beter passen in de stad. Daarom maken we een aantal ruimtelijke keuzes en hanteren we op bedrijvenparken en stedelijke werklocaties een gecombineerde aanpak:

- *Behouden:* Vanwege het tekort aan bedrijventerreinen en werklocaties worden bedrijvenparken en stedelijke werklocaties in principe niet omgezet naar andere functies.
- *Herstructureren:* Er wordt met name gestuurd op het juiste bedrijf (milieucategorie en energiebruik) op de juiste plek, hiervoor is schuifruimte nodig ook buiten bedrijfsterreinen (zie buurt- en wijk economie).
- *Thematiseren:* Om beter te profiteren van elkaars nabijheid en gezien de kenmerken van een bedrijfslocatie is soms sprake van een specifiek profiel op basis waarvan wordt gestuurd.
- *Intensiveren:* De beschikbare ruimte beter benutten. Waar mogelijk en zinvol extra bouwlagen en groter bouwoppervlak toepassen of dubbelgebruik in vorm van solaroverkappingen over (ruwe) voorraden en parkeren.
- *Uitbreiden:* We doen onderzoek en zetten voorbereidende stappen voor uitbreiding van bedrijvenparken, deels als schuifruimte bij herstructurering en deels voor de toekomstige vraag

in te kunnen vullen. Onderdeel hiervan zijn de ventiellocaties in figuur 10 waar onder voorwaarden kan worden overgegaan tot onderzoek voor uitbreiding.

Vanwege de verwachte groei van circulaire maakindustrie en bouw reserveren we de bestaande multimodale bedrijventerreinen Beatrixhaven en Enci voor dit type bedrijvigheid, met vaak een benodigde hoge milieucategorie.²⁸ Er is echter niet direct ruimte voor handen. Om ruimte te creëren zoeken we passende plekken voor (niet of weinig overlast gevende) bedrijven in het stedelijk weefsel. Hiervoor stimuleren we op daarvoor passende plekken functiemenging in het stedelijk gebied.

De uitbreiding van bedrijvenparken is een stedelijk en regionaal vraagstuk. We gaan op zoek naar uitbreidingsmogelijkheden nabij de bestaande bedrijvenparken op locaties die goed ontsloten zijn of kunnen worden. Dit onderzoek pakken we ook op met onze buurgemeenten. Tegelijkertijd zullen we de vraag naar en het aanbod van (nieuwe) bedrijfsterreinen binnen en buiten de gemeente monitoren. Een mogelijke uitbreidingslocatie betreft Lanakerveld. De locatie van de zonneweide op Lanakerveld is bestemd als bedrijventerrein en zou op termijn, na het aflopen van het contract, als bedrijventerrein kunnen worden ingezet, waarbij dan het uitgangspunt is dat het opgesteld vermogen door dubbelgebruik (bijvoorbeeld door zon-op-dak) ten minste blijft behouden.

Circulaire economie

Alle economische sectoren zijn richting 2050 in transitie van lineaire naar circulaire productie. Daarbij zal overal naar manieren worden gezocht om minder materiaal en grondstoffen te gebruiken, langer te gebruiken en te hergebruiken. Het inkorten van dit soort ketens vraagt ruimte: ruimte voor productie, ruimte voor verzameling van materialen en hergebruik, en ook ruimte voor de aangepaste, circulaire productieprocessen. Zoals beschreven in de Visie Circulaire Economie heeft gemeente Maastricht een ambitie ten aanzien van circulariteit op alle facetten: bouw, bedrijven incl. landbouw, woningen, inkoop, monumenten, etc. Veel van die veranderingen zullen worden ingevuld op bestaande bedrijfsmatige locaties, maar er ontstaan ook nieuwe ruimtebehoeften. Die ruimtebehoefte speelt niet alleen op bedrijventerreinen, maar varieert van een repaircafé, recyclepunt, verkooppunten voor tweedehands producten, stadslandbouw in de buurt, tot een circulair ambachtscentrum, hergebruik van bouwmaterialen en tot grote (industriële) verwerking en opslag op bedrijventerreinen (hoge milieucategorie, multimodaal bereikbaar). Het gemeentelijke afvalbeleid voor huishoudelijk afval richt zich op het verhogen van het scheidingspercentage en reduceren van de hoeveelheid restafval. Hiervoor is ruimte nodig voor milieuperrons op goed toegankelijke en bereikbare plekken vanuit iedere buurt.

Verduurzaming en klimaatadaptatie

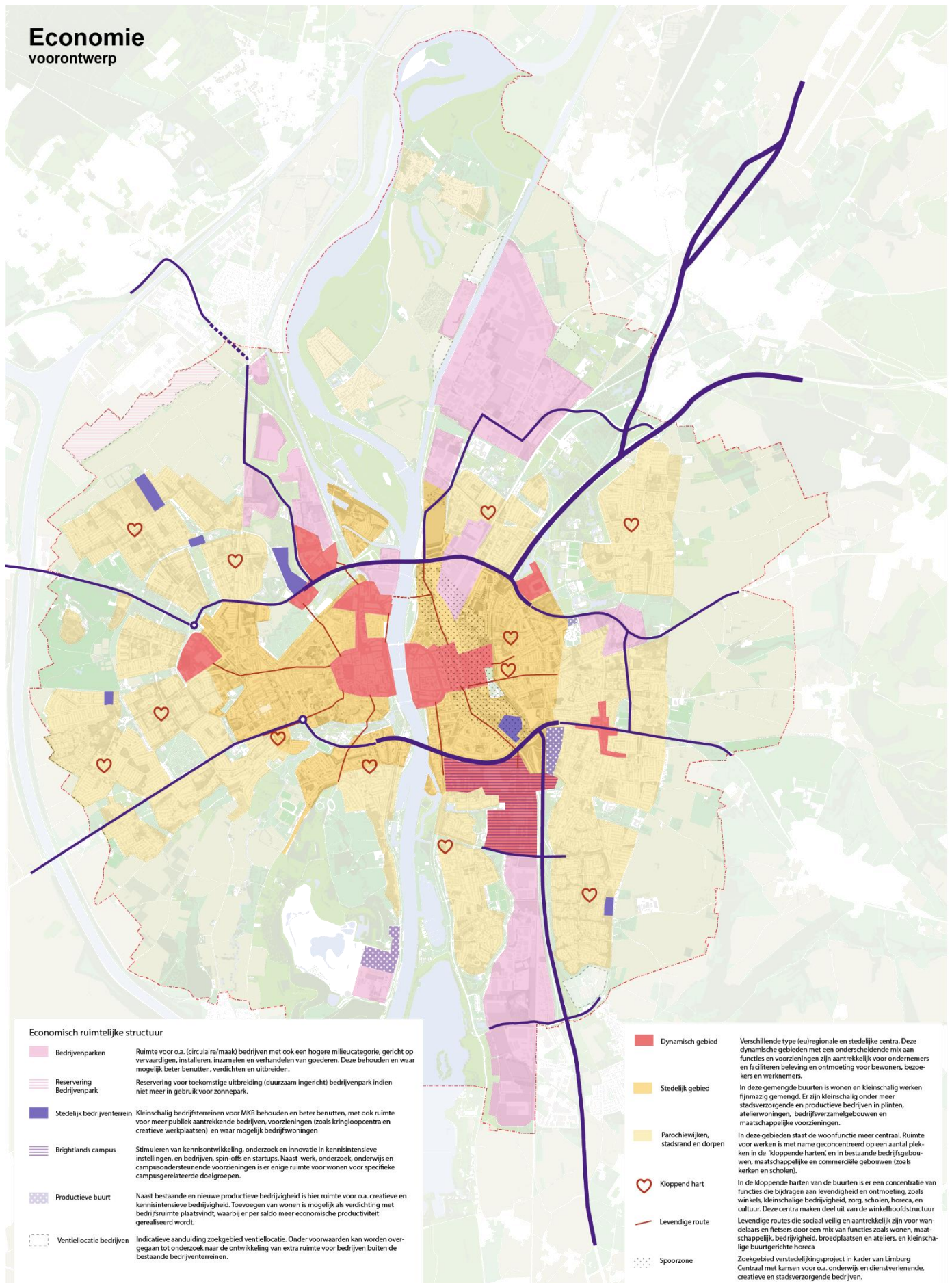
Bedrijven nemen het initiatief om hun productieprocessen en de gebouwde omgeving te verduurzamen. De gemeente stimuleert en faciliteert deze transitie door een gebiedsgerichte aanpak waarbij energievraag en aanbod bij elkaar worden gebracht, slimme oplossingen voor netcongestie worden gerealiseerd en ruimte wordt gecreëerd voor energie-opwek en -opslag. Dit gebeurt in samenwerking met de ondernemers en wordt zoveel mogelijk geïntegreerd op de eigen bedrijfskavel, door bijvoorbeeld meervoudig ruimtegebruik (zie ook hoofdstuk Energie). Ook zal op veel bedrijvenparken in Maastricht geïnvesteerd moeten worden in klimaatadaptatie. Op dit moment is op meerdere plekken sprake van wateroverlast na een hevige regenbui. Veel van die investeringen zullen – gelet op de beperkte openbare ruimte – op eigen terrein plek moeten krijgen.

Beroepsparticipatie

Een belangrijke streven vanuit onze stadsvisie en economische is dat iedereen meedoet en in staat wordt gesteld om mee te profiteren van de hiervoor beschreven economische ontwikkeling. Op dit moment, zo blijkt uit de Foto van de Leefomgeving, is de arbeidsparticipatie in Maastricht relatief laag en tegelijkertijd grote tekorten zijn aan personeel. Door het aantrekken en binden van 25 tot 45 jarigen (zowel praktisch als theoretisch opgeleid) in onze stad zullen arbeidstekorten afnemen, maar

niet verdwijnen en dus blijven er genoeg mogelijkheden over voor de zittende beroepsbevolking mits deze wordt bijgeschoold en begeleid naar de arbeidsmarkt. Sterker nog door het hiervoor beschreven ruimtelijk economisch beleid waarbij meer banen in onze compacte stad een plek krijgen, groeit het aantal toegankelijke banen voor deze specifieke groep, bijvoorbeeld omdat reistijden beperkt blijven en in minder gevallen een auto noodzakelijk is.

Figuur 10: Themakaart Economie

Uitvoering Economie: 'hoe gaan we dit doen?'

- Bedrijventerreinen krijgen waar nodig een thematisch profiel. Zo reserveren we ruimte op Maastricht-Zuid voor groeiende bedrijven die voortkomen uit of goed passen bij het Brightlands ecosysteem (denk aan medische scale ups op het gebied van regeneratieve geneeskunde, imaging, med-tech en celkweek) en blijft Beatrixhaven primair een bedrijvenpark voor zwaardere (circulaire) industrie.
- We gaan programmatisch aan de slag met het herstructureren van bedrijvenparken zodat we ruimte creëren voor circulaire economische activiteiten en maakindustrie met een hoge milieucategorie passend bij en ten behoeve van de Maastrichtse economie. Een haalbare uitvoering vergt een programmatische aanpak met voldoende menskracht en budget om de uitvoering vlot te trekken en te faciliteren.
- We stimuleren bedrijven om hun beschikbare ruimte beter te benutten. Waar zinvol en passend staan we extra bouwlagen en groter bouwoppervlak toe of stimuleren we dubbelgebruik, bijvoorbeeld in de vorm van solaroverkappingen over (ruwe) voorraden en parkeren. Een ander voorbeeld is het delen van gemeenschappelijke voorzieningen zoals parkeerruimte, wateropvang of batterijen.
- We doen onderzoek naar en zetten voorbereidende stappen voor uitbreiding van bedrijvenparken. Dit onderzoek pakken we ook op met onze buurgemeenten. Tegelijkertijd wordt de vraag naar en het aanbod van (nieuwe) bedrijfsterreinen op stedelijke en regionale schaal gemonitord. Een haalbare uitvoering vergt een programmatische aanpak met voldoende menskracht en budget om de uitvoering vlot te trekken en te faciliteren. Ook zetten we ons situationeel grondbeleid in.
- We doen onderzoek naar de mogelijkheden om betaalbare bedrijfsruimte te realiseren.
- We ontwikkelen beleid om te kunnen sturen op een gebiedspecifieke verhouding tussen wonen en werken, bijvoorbeeld door toepassen normen voor het productief MKB in de plinten van gebouwen van minimaal 20% en maximaal 80%.
- We sturen op basis van de Economische Visie met de uitgifte van gemeentelijke kavels op specifieke bedrijfstakken die bestaande krachten van de Maastrichtse economie versterken.
- Met partners als de provincie, het ziekenhuis en de universiteit werken we aan de doorontwikkeling van de Health Campus als onderdeel van het Brightlands ecosysteem. Hier realiseren we ruimte voor een bundeling van klinische zorg, kennisintensieve bedrijvigheid en universitair medisch onderwijs. We investeren daarnaast in de buitenruimte en gebiedsontwikkeling in het belang van de doorontwikkeling van de Health Campus, bijvoorbeeld door het doortrekken van de Groene Loper tot op de campus.
- Met bewoners, ondernemers, eigenaren en instellingen stimuleren we een kwaliteitsverbetering van de Binnenstad door het ontwikkelen van verschillende sfeergebieden een impuls in de openbare ruimte.
- We stimuleren ook initiatieven vanuit de markt die zich richten op wonen en/of werken in leegstaande ruimte boven winkels, waarbij een aaneengesloten winkelfront uitgangspunt blijft.
- De levendige straten van en naar de binnenstad worden versterkt door het faciliteren en concentreren van kleinschalig ambachtelijk ondernemerschap, startups, scale-ups en ateliers in een mix van functies.
- We stimuleren de vrijetijdseconomie door het verbinden van de stad met het buitengebied en regio via aantrekkelijke groene wandel-, fiets- en vaarroutes.

5.3 Ontmoeten

Doelen en ambities

Ontmoeting vormt een belangrijk onderdeel van het leven in de buurt, de stad en de regio. Het is essentieel voor de fysieke en mentale gezondheid van mensen en daarmee de kwaliteit van leven van onze inwoners en de samenleving. Ontmoeting zorgt voor sociale samenhang in de buurten, en draagt bij aan het verminderen van segregatie (= doelgroepen die in gescheiden leefwerelden leven) doordat mensen elkaar leren kennen en zich onderdeel kunnen voelen van een gemeenschap. Ontmoeten van elkaar heeft daarnaast ook een economische functie voor onze stad doordat het bijdraagt aan kennisdeling, innovatie en ondernemerschap en daarmee economische ontwikkeling. Het is daarmee ook niet verwonderlijk dat het belang en het bieden van meer ruimte en voorzieningen voor ontmoeting zo nadrukkelijk naar voren worden gebracht in de gevoerde gesprekken en het burgerberaad over de omgevingsvisie.

Maastricht zet in het toekomstperspectief voor de stad dan ook sterk in op ontmoeten. We willen in 2040 een stad zijn met genoeg ruimte om elkaar te ontmoeten in een veilige omgeving. Het stimuleren en faciliteren van ontmoeten is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheid, inwoners en maatschappelijke organisaties, instellingen en bedrijven. De overheid kan ontmoeten stimuleren en faciliteren door enerzijds activiteiten of inzet van professionals te subsidiëren op locaties en anderzijds via sturing op beschikbaarheid van (maatschappelijk) vastgoed en functies door ruimtelijke ordening en een goede inrichting van de openbare ruimte. De omgevingsvisie richt zich op dit laatste.

Door het stimuleren en faciliteren van ontmoeten willen we:

- Bijdragen aan integratie en sociale cohesie (ook van nieuwkomers), sociale veiligheid en tegengaan van tweedeling/ongelijkheid en eenzaamheid/sociaal isolement.
- Stimuleren van samen- en zelfredzaamheid, ontwikkelen van veerkracht door onder andere het mogelijk maken van meer laagdrempelige ontmoeting en verbinding tussen verschillende doelgroepen in de buurt, stad en regio.
- Bijdragen aan fysieke, sociale en mentale gezondheid en stimuleren van een gezonde levensstijl. Inclusief ook het tegengaan of beperken van overlast als gevolg van ontmoeten.
- Stimuleren van kennisuitwisseling, innovatie economisch verkeer en ondernemerschap en de stad als carrièreoltrap.
- Bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid van Maastricht. Het stimuleren van actieve cultuurparticipatie en benutten en beleving van cultureel erfgoed, groen en natuur.

Ruimtelijke keuzes voor ontmoeten

In het kader van ontmoeten hanteren we twee strategieën:

1. Een top-down aanpak waarbij we als overheid sturen op bereikbaarheid, fijnmazigheid, kwaliteit, leefbaarheid, diversiteit en inclusiviteit van ontmoetingsplekken.
2. Een bottom-up aanpak waarbij we initiatiefnemers (zoveel mogelijk) ruimte geven en waar nodig en gewenst faciliteren bij het creëren van ontmoetingsplekken.

Daarnaast ambiëren we differentiatie tussen ontmoetingsgebieden, zodat het aanbod goed aansluit bij de behoefte vanuit verschillende doelgroepen. Bij het aantal ontmoetingsplekken (en dus fijnmazigheid) houden we rekening met de actieradius van de doelgroep(en). Denk bijvoorbeeld aan het verschil tussen oudere bewoners in een woonzorgzone met een relatief kleine actieradius ten opzichte van jongeren die bereid zijn de stad door te fietsen voor hun favoriete skateplek.

Het gaat niet alleen om ontmoeting van relaties en gemeenschappen. Het gaat ook om publieke familiariteit. Juist deze lichte, spontane en herhaalde vormen van ontmoeting in de buurt zijn essentieel voor stadsbewoners. Dit maakt het belangrijk dat in de buurt aantrekkelijke openbare ruimte geschikt voor contact en ontmoeting aanwezig is (ook wel sociale riolering genoemd).

Ontmoetingsplekken per schaalniveau

We maken in de stad onderscheid naar verschillende plekken voor verschillende vormen van ontmoeten en verschillende doelgroepen op (eu)regionaal, stedelijk en wijk en buurtniveau:

1. (Eu)regionale ontmoetingsgebieden
2. Stedelijke centra op stadsniveau
3. Kloppende harten op wijk- en buurtniveau
4. Informele ontmoetingsplekken in de buurten

1. (Eu)regionale ontmoetingsgebieden

Dit zijn verschillende (eu)regionale ontmoetingsgebieden in Maastricht; het Stadshart, de Health Campus, Retailpark Belvédère en het Geusseltpark.

Het Stadshart is een succesvolle ontmoetingsplek en bestaat uit de Binnenstad inclusief het Sphinxkwartier en de Stationsomgeving verbonden met het centrale deel van de Groene Loper (Centrum Oost). Om de aantrekkingskracht tot het Stadshart ook in de toekomst te behouden zetten we in op transformatie van dit gebied van een plek om te winkelen, naar een plek om te winkelen, vertoeven, beleven, ontmoeten en ontplooiën ('van Place to buy naar Place to meet'). Er komt meer plek voor wonen en ondernemerschap en minder toeristische druk. We stimuleren meerdaags (zakelijk) bezoek, bewaken de kwaliteit van het aanbod en het blijven aansluiten op de behoeften van bezoekers en inwoners van Maastricht zelf. Een wens die ook uit het participatietraject naar voren komt.

Op specifieke momenten is het druk en daarom zetten we in op meer spreiding in tijd en ruimte. Daaraan worden duidelijke bronpunten aan de randen (parkeerfaciliteiten en openbaarvervoerhaltes) en looproutes gekoppeld zodat bezoekersstromen beter spreiden over de stad. Ook de ingezette koers met tariefdifferentiatie, parkeren op afstand (permanent en overloopterrein voor pieken) en daarmee het verminderen van de parkeerdruk in het centrum wordt gecontinueerd. De ruimtelijke spreiding krijgt ook vorm door het creëren van sfeergebieden. Sfeergebieden zijn delen van het stadshart met een eigen identiteit, dna en aantrekkingskracht, denk aan het Kernwinkelgebied, het Jekerkwartier, het Sphinxkwartier, Wyck en het Stokstraatkwartier.

De exacte invulling van de sfeergebieden wordt bepaald samen met bewoners en ondernemers in het gebied. Vanuit het totaal vraagt het ruimtelijk beleid aandacht voor het behoud van diversiteit tussen de sfeergebieden, voldoende luwe plekken, groen, het betrekken van de Maasoevers, de positie van bronpunten (parkeerlocaties, openbaar vervoer en fietsstallingen) en looproutes. Maar denk ook aan verscheidenheid. Zo is het ruwe, experimentele karakter van het Sphinxkwartier iets wat in andere delen van het stadhart, of zelfs de stad, ontbreekt en dus behouden moet blijven. Ook (luwe) ontmoetingsplekken zonder commercieel oogmerk in het stadhart worden gekoesterd en verbeterd, zodat het centrum aantrekkelijk blijft voor alle inwoners van Maastricht.

Evenementen zijn van grote betekenis voor Maastricht. Van de grote evenementen, waarmee we de identiteit van de stad en haar bewoners laten zien, tot aan de kleinschalige evenementen in de wijk die de ontmoetingsfunctie van de bewoners stimuleren. Daarnaast hebben evenementen een economisch belang. We bewaken de leefbaarheid en levendigheid van het Stadshart door het aanwijzen van evenementlocaties verspreid over de stad, met bijbehorende dagennorm en voorwaarden voor geluid.²⁹

Daarnaast blijven we inzetten op activering van de drie andere specifieke (eu)regionale ontmoetingsgebieden buiten het stadshart: de Health Campus, Retailpark Belvédère en het Geusseltpark. Dit zijn verschillende type gebieden met elk een concentratie van eigen specifieke functies zoals kantoren, MECC en MUMC+ op de Health Campus, grootschalige detailhandel op Retailpark Belvédère en een sportpark/stadion met kantoren in het Geusseltpark.

2. Stedelijke centra op stadsniveau

De twee stedelijke centra, het Hart van West (Brusselse Poort) en De Leim (in Heer), zijn stadsdeelcentra met een grote winkelconcentratie gericht op de omliggende stadsdelen. We houden de gewenste dynamiek en (economisch) draagvlak in stand door het grote aanbod van winkels en meerdere supermarkten hier te behouden en waar mogelijk te verbreden met ook daarbij passende bedrijvigheid, zorg en onderwijs, horeca, maatschappelijke voorzieningen, culturele activiteiten en wonen op verdiepingen.

Tussen de (eu)regionale ontmoetingsplekken, de stedelijke centra en kloppende harten op wijk- en buurtniveau zijn levendige routes aangewezen. Deze routes vormen aantrekkelijke en veilige verbindingen voor ontmoeting in en tussen buurten.

3. Kloppende harten op wijk- en buurtniveau

Op wijk- en buurtniveau concentreren en stimuleren we ontmoeting in de kloppende harten. Dit zijn kleinere centrale ontmoetingsgebieden waar naast de winkelconcentratie kansen liggen voor zorg en onderwijs, horeca, maatschappelijke voorzieningen en culturele activiteiten. Hiermee versterken de functies elkaar en behouden we enerzijds voldoende (economisch) draagvlak en anderzijds de gewenste fijnmazigheid en verdeling over de stad. We verhogen de aantrekkingskracht van deze harten waar nodig door de buitenruimte en loop- en fietsroutes aan te pakken ter verbetering van de toegankelijkheid, veiligheid en aantrekkelijkheid. Waarmee de plekken ook aantrekkelijker worden voor een breder publiek en meerdere doelgroepen, zoals het burgerberaad ook adviseerde. Ook concentreren we nieuwe woningen bij deze centra, bijvoorbeeld in de vorm van appartementen en zorgwoningen (zie ook thema wonen). Als de functie van een 'kloppend hart' onder druk komt te staan, proberen we met gerichte (publiek-private) investeringen in te grijpen.³⁰

Hoewel de gemiddelde afstand van woning tot maatschappelijke basisvoorzieningen in Maastricht op dit moment korter is dan het landelijk gemiddelde, is de verwachting dat de druk op voorzieningen (zoals scholen en zorg) door vergrijzing toe zal nemen. Ook hebben buurthuizen, gemeenschapshuizen en trefcentra het lastig om hun exploitatie rond te krijgen door onder andere teruglopend aantal verenigingen en ledenaantallen. Daarom willen we het gebruik van het maatschappelijk vastgoed beter laten aansluiten bij de (veranderende) behoeftes van de buurt (bijv. voor de doelgroep jongeren). Om de levensvatbaarheid van deze voorzieningen te vergroten, worden ruimtelijke keuzes gemaakt:

- We streven naar een goede dekking van maatschappelijke basisvoorzieningen, waar mogelijk geclusterd met het 'kloppend hart' van de buurt.
- Buurtgerichte en publiekstrekkende functies zoals zorg, kinderopvang en sport worden geconcentreerd op of zeer nabij de 'kloppende harten' met winkels.
- Ongebruikte mogelijkheden voor detailhandel op locaties buiten de hoofdwinkelstructuur (zoals buiten het kernwinkelgebied, stedelijke centra en kloppende harten) worden – in lijn met de wens tot concentratie – afgeschaald. Op die plekken kan zich waar mogelijk ten behoeve van ontmoeting kleinschalig een sportvoorziening (zoals yoga), buurtbrök, co-working of bedrijfsverzamelgebouw met aantal bedrijfjes vestigen.

Kleinschalige buurt evenementen spelen een grote rol bij ontmoeting, sociaal contact en mentale welzijn. In het fysieke welzijn spelen sportevenementen een belangrijke rol. Ze inspireren op een

laagdrempelige manier inwoners om meer te (gaan) bewegen. Daarom faciliteren we waar mogelijk kleinschalige evenementen in de buurt die de ontmoeting van de bewoners stimuleren.³¹

4. Informele ontmoetingsplekken in de buurten

Naast de (eu)regionale ontmoetingsgebieden, stedelijke centra en de kloppende harten zijn er in Maastricht, veel informele, vaak kleinere ontmoetingsplekken. Deze ontmoetingsplekken hebben in veel gevallen een grote betekenis voor de bewoners van de buurt en zijn essentiële bouwstenen in de voorzieningenstructuur voor gemeenschappen. We zien dit bijvoorbeeld in voormalige maatschappelijke en commerciële gebouwen (zoals winkelplinten, kerken en scholen die leeg komen te staan) en in de openbare ruimte (in parken/ groenzones en langs de Maasoevers).

Deze plekken faciliteren kleinschalig en buurtgericht met name sociaal en cultureel ontmoeten en samenzijn. Goede voorbeelden zijn kunstenaarsateliers, Envida-huiskamers, kinderboerderijen, buurtbrök, bedrijfsverzamelgebouwen/broedplaats, kinderopvang, sporten en spelen in groene openbare ruimten, sportschool in kerk Boschpoort en de repetitieruimte PhilZuid in Theresiakerk. Juist vanwege de grote maatschappelijke waarde van dit soort plekken, vragen ze bij beleidsuitvoering een zorgvuldige houding van de gemeente.

Huishoudens en nieuwe woningen werden de afgelopen decennia gemiddeld steeds kleiner.

Daarmee neemt het belang van plekken voor ontmoeting in het bouwblok, de straat en de buurt toe en daarom hanteren we in buurten waar we informele ontmoetingen op buurt- en straatniveau willen stimuleren en de sociale veiligheid willen borgen de volgende stedenbouwkundige principes:

- **Solidaire mix en veerkrachtige buurten:** Combineren van verschillende doelgroepen in buurten, stimuleren ontmoeting in het gebouw en tenminste in de openbare ruimte. Buurtbewoners hoeven daarbij niet bij elkaar op de koffie, maar het zien van bekende gezichten, elkaar tegenkomen en respecteren is belangrijk.
- **Straat van de toekomst:** een straat die niet wordt gedomineerd door verkeers- en parkeerterrein, maar ook plek biedt aan groen, water, verblijven, bewegen, spelen en ontmoeten.
- **Een goede inrichting en oriëntatie van het vastgoed in en rond ontmoetingsgebieden kan ontmoeten stimuleren.** Denk hierbij aan:
 - Actieve plinten met diverse publieke en interactieve functies en voldoende betaalbare ruimte voor maatschappelijke en werkfuncties.
 - De voordeuren van woningen en andere panden zijn gericht op de straat, het park of de route naar een fietsstalling of parkeerplaats.

Ontmoetingsplekken per thema

Aanvullend op deze ruimtelijke indeling in de stad van algemene voorzieningen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten besteden we aandacht aan de ontwikkeling van ontmoetingsplekken die bijdragen aan specifieke doelen en doelgroepen (in lijn met het advies van het burgerberaad) zoals:

- a. Culturele ontmoetingsplekken en erfgoed
- b. Scholen en schoolomgevingen als ontmoetingsplek voor kind en gezin
- c. Groene ontmoetingsplekken gericht op gezondheid en bewegen
- d. Woonzorgzones met geconcentreerde zorg op wijk- en buurtniveau gericht op gezond ouder worden
- e. Sport en recreatie bij clubs, in sportzalen en openbare voorzieningen

a. Culturele ontmoetingsplekken en erfgoed

Cultuur neemt een prominente plaats in de stad. Toegankelijke culturele plekken – variërend van het theater tot culturele broedplaats – zijn er niet alleen voor het presenteren van kunst, maar ook als plekken voor creatie, educatie en ontmoeting. Primair door cultuur integraal te verweven in de stedelijke ontwikkeling, wordt het een verbindende factor die bijdraagt aan de identiteit en

leefbaarheid van Maastricht. Ook een deel van het cultureel erfgoed kan bij uitstek dienen als ontmoetingsplek, vanwege kenmerken, ligging en oriëntatie. Zo kunnen door afnemend of eindigend religieus gebruik gebedshuizen ingezet worden voor maatschappelijke nevenfuncties of maatschappelijke herbestemming. Ook speelt kunst in de openbare ruimte een positieve rol bij het aantrekkelijkheid maken van onze stad in het algemeen en ontmoetingsplekken specifiek.

b. Scholen en schoolomgevingen

Scholen en schoolomgevingen vormen een plek waar niet alleen ontmoeting tussen jeugdigen, maar ook tussen buurtgenoten onderling plaatsvindt. Ook na schooltijd kunnen de schoolgebouwen voor sociaal-culturele doeleinden benut worden. Zo is het schoolplein van IKC El Habib in het weekend geopend voor spelende kinderen uit de buurt. Deze plekken zijn bij uitstek groene, veilige ontmoetingsplekken voor de scholieren en buurtbewoners. Om dit te bereiken zijn we bereid om concessies te doen aan de autobereikbaarheid en het aantal autoparkeerplaatsen nabij de school.

c. Groene en koele ontmoetingsplekken

Groene en koele ontmoetingsplekken variëren van een zitbankje langs een wandelroute tot ligweide in het stadspark. Met name in de warme zomermaanden is er behoefte aan ontmoeting en verkoeling omdat het door klimaatverandering langere periodes warm is in de stad. Sommige groene ontmoetingsplekken, zoals het Stadspark, de Groene Loper en delen van de Pietersberg, zijn hierdoor steeds vaker druk met soms ook nadelige gevolgen voor de kwaliteit van de plekken en de natuur.³² Daarom creëren we (parkachtige) stadsrandzones en groene uitlooproutes naar de buitengebieden.

d. Woonzorgzones met geconcentreerde zorg op wijk- en buurtniveau

Door grote veranderingen en opgaven in de zorg (alsmaar groeiende zorgvraag, beperkt budget en personeel) is al enige tijd een tendens gaande naar extramuralisatie, integratie in samenleving, thuiszorg, preventie en gezonde leefstijl. Dit heeft ook impact op het vastgoed dat door zorginstellingen wordt gebruikt en dus ook de ruimtelijke ordening (verschuiving van zorg intramuraal op grootschaligere locaties naar zorg en preventie geïntegreerd op kleinere locaties in de stad). We maken hierbij de volgende ruimtelijke keuzes:

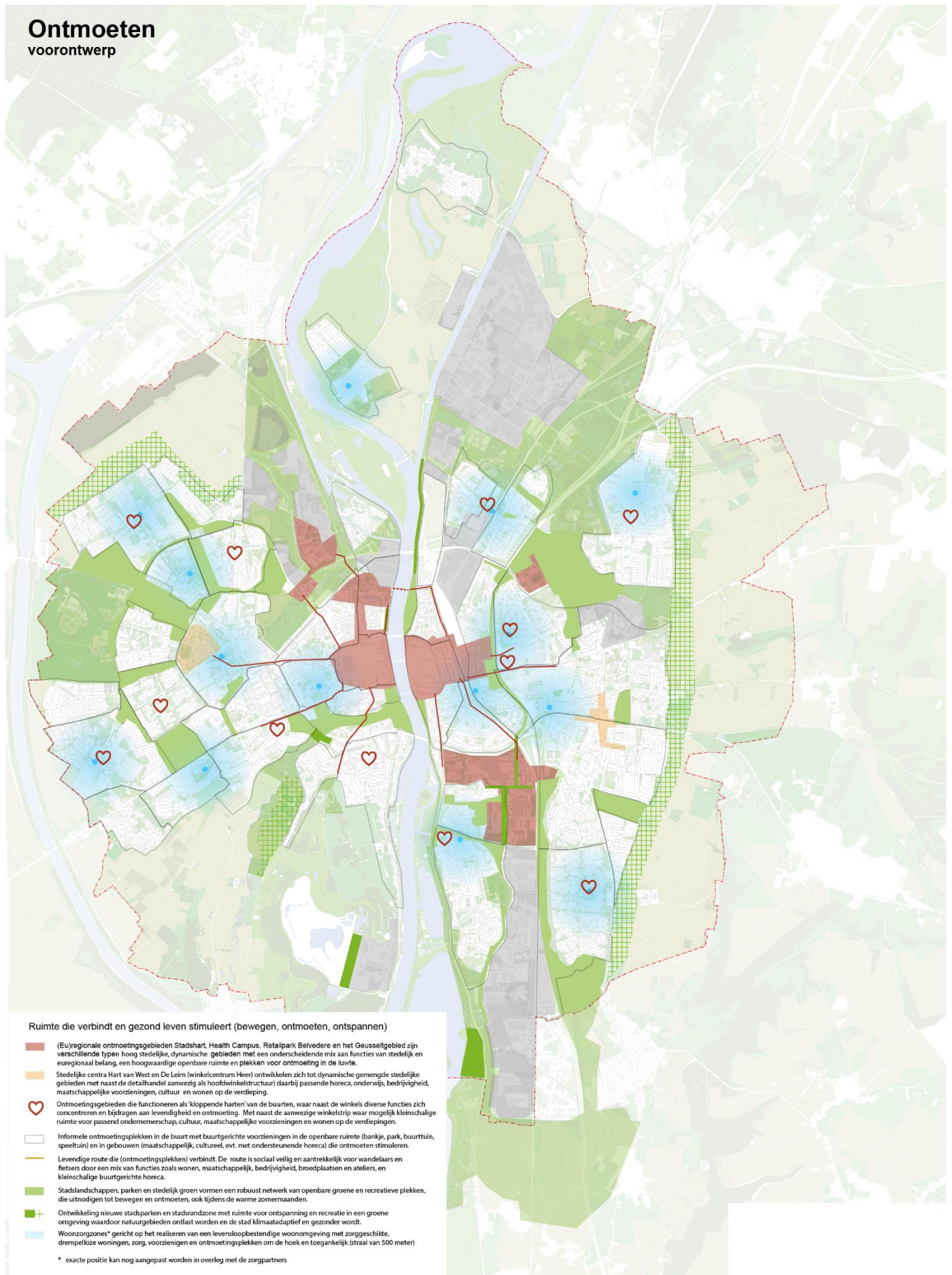
- Gezonde leefomgeving (openbare ruimte gericht op bewegen, ontmoeten en zicht op groen)
- Integreren ruimte voor zorg in de stad:
 - Health campus: de plek waar mensen worden opgeleid en wordt gewerkt aan innovaties en preventie als deeloplossing voor de groeiende zorgvraag
 - Woonzorgzones: clusteren seniorenappartementen en zorgcentra in de buurtharten met toegankelijke openbare ruimte en voorzieningen, ontmoeting). Deze zorgzones zijn vanwege verschillende kenmerken (driehoek welzijn, zorg en gebouwen) interessante locaties om (toekomstige) woonzorgontwikkelingen te faciliteren. De zonering is geen harde begrenzing, wel geven ze richting aan afspraken met partners (bijvoorbeeld levensloopbestendig maken van complexen) en om te clusteren en te kiezen.
 - Beschermen vastgoed met bestemmingen zorg en welzijn
 - Inzetten vastgoed gemeente voor deze maatschappelijke functies waar wenselijk
 - Landgoederenzone voor zorg-gerelateerde functies in het groen (benutten bestaand vastgoed of sloop-nieuwbouw zonder vergroting van de footprint)
 - Clusteren intramurale zorg voor efficiëntie en flexibiliteit personeel en vastgoed, waardoor bijvoorbeeld de transformatie van de grotere locaties met zorginstellingen in de toekomst ruimte kunnen bieden voor andere functies zoals ontmoeting, groen, water en bedrijfsfuncties.

e. Sport en recreatie bij clubs, in sportzalen en openbare voorzieningen

Sport en recreatie vormen veelvuldig de aanleiding of context voor ontmoeting. De beschikbaarheid, diversiteit en kwaliteit aan sport- en recreatiefaciliteiten (sportveld, sportzaal of in de openbare

ruimte, ongeorganiseerd of in clubverband) draagt niet alleen bij aan meer bewegen, maar dus ook aan ontmoeten.

Figuur 11: Raamwerk Ontmoeten

Uitvoering Ontmoeten: ‘hoe gaan we dit doen?’

- We zetten in op diversiteit en spreiding binnen het Stadshart met dynamische en luwe plekken (integrale aanpak van sfeergebieden).
- We koesteren en verbeteren (luwe) ontmoetingsplekken zonder commercieel oogmerk in het stadhart, zodat het centrum aantrekkelijk blijft voor alle inwoners van Maastricht.
- We vergroenen het stadshart in combinatie met ontmoeten door bijvoorbeeld het vergroenen en openbaar maken binnenterreinen in het centrum (ter ontlasting van Stadspark) (zie ook thema Groen)
- We stimuleren en ontwikkelen de fysieke verbindingen tussen ontmoetingsgebieden en het stadshart. Zoals tussen het MECC, de Health Campus en de binnenstad door de realisatie van een aantrekkelijke en herkenbare wandel- en fietsroute langs de Maas en door een rechtstreekse verbinding via de Groene Loper van het Geusseltpark met de Health Campus.
- We behouden en versterken de bestaande dynamiek en het (economisch) draagvlak van de stedelijke centra door de winkelconcentratie waar mogelijk te verbreden met ook daarbij passende bedrijvigheid, zorg en onderwijs, horeca, maatschappelijke voorzieningen, culturele activiteiten en wonen.
- We verhogen waar nodig de aantrekkingskracht van de kloppende harten op wijk- en buurtniveau door de buitenruimte en loop- en fietsroutes aan te pakken (toegankelijkheid, veiligheid en aantrekkelijkheid).
- We concentreren nieuwe woningen zoveel mogelijk bij deze harten, bijvoorbeeld in de vorm van appartementen en zorgwoningen (zie ook thema wonen).
- Als de functie van een ‘kloppend hart’ onder druk komt te staan, proberen we met gerichte (publiek-private) investeringen in te grijpen.
- We werken aan woonzorgzones, bij voorkeur gecombineerd met een kloppend hart, met geconcentreerde zorg op wijk- en buurtniveau gericht op gezond ouder worden.
- We laten sociaal-maatschappelijke ontmoetingen ontstaan, en stimuleren wanneer nodig de samenwerking tussen ondernemers, verenigingen en bewoners. In onze uitvoeringsstrategie sluiten we aan bij de gebiedsgerichte aanpak in dialoog met de inwoners.
- We streven ernaar om ons maatschappelijk vastgoed, waaronder de gemeenschapshuizen, beter te laten aansluiten bij de behoeften van onze inwoners en verenigingen.
- Via de drie programma’s: IZA/GALA, Preventie met Gezag en Veerkrachtige wijken zetten we gericht en met meer samenhang in op die thema’s die onze inwoners direct raken: positieve gezondheid, veilig opgroeien van onze jeugd en het versterken van veerkracht van bewoners en buurten.
- We stimuleren ontmoeten en bewegen in de buurt door aantrekkelijke en groene openbare ruimte en via goede wandel- en fietsroutes bereikbare voorzieningen.
- We passen de methodiek van de “Straat van de toekomst” toe waarin samen met de buurt gekeken wordt naar herinrichting van straten, door ook gezamenlijk vast te stellen welke functies van de straat belangrijk zijn en/of meer ruimte mogen krijgen.
- We investeren in schoolomgevingen zodat ze geschikt worden als ontmoetingsplek voor kind en gezin. In het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs zijn de randvoorwaarden gecreëerd om de schoolpleinen en scholen een functie te laten vervullen voor de omliggende buurt. Samen met het schoolbestuur en de buurt geven we hier invulling aan.

- We activeren waar mogelijk de Maasoeveren voor recreatie en ontmoeting (dagstrand, zie ook thema Water).
- Ook realiseren we parkachtige stadsrandzones voor recreatie en faciliteren we wandelen en fietsen in buitengebied op bestaande veldwegen (droogdalen, zie ook thema Groen)
- We stimuleren sport en recreatie bij clubs, in sportzalen en openbare voorzieningen (waaronder Urban voorzieningen).
- Waar zinvol zoeken we naar combinaties van doelen voor een ontmoetingsplek: bewegen, ontspannen, groen, kunst, ontmoeten, etc. (naar voorbeeld van Spoorpark Tilburg).

5.4 Water en bodem

Doelen en ambities

In Maastricht willen we een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. We zetten daarom in op een goede zorg voor de ondergrond, waterkwaliteit en waterkwantiteit en waterveiligheid:

- *Ruimte voor rivier en stad*
 - We werken samen met andere verantwoordelijke overheden aan de hoogwaterveiligheid door waar mogelijk door de Maas meer ruimte te geven en waar nodig waterkeringen te verhogen.
 - Goede bescherming van vitale delen van de stad.
- *Water langer vasthouden*
 - Versterken van de sponswerking van de stad, zodat water langer vastgehouden wordt en er minder wateroverlast is maar ook minder droogte in tijden van geen of weinig neerslag.
 - Klimaatbestendigheid, zonder ingrijpen neemt wateroverlast toe
- *Veilige leefomgeving*
 - Goede kwaliteit van oppervlaktewater
 - Als gemeente hebben we een rol in de goede zorg voor de ondergrond: historische bodemverontreinigingen worden doelmatig beheerd volgens het principe van risicogericht saneren, waarbij gezondheid voor mens en milieu centraal staan. Nieuwe verontreinigingen worden actief voorkomen door duurzaam bodembeheer en het toepassen van preventieve maatregelen. Bij functiewijzigingen op de grond wordt de bodem gesaneerd passend bij het nieuwe gebruik.
 - Duurzaam bodembeheer: Om de bodem gezond en functioneel te houden voor toekomstige generaties, werken we volgens de principes van duurzaam bodembeheer. Dit betekent dat we de draagkracht van de bodem in acht nemen bij nieuwe ontwikkelingen en het belang van bodemfuncties meewegen.
 - Preventie van bodemuitputting: Er wordt ingezet op behoud van bodemkwaliteit door het bevorderen van natuur-inclusieve en bodemvriendelijke stadsontwikkelingen. Dit draagt bij aan de klimaatbestendigheid van de stad en vermindert de druk op de bodem door bijvoorbeeld intensieve bebouwing of grondverzet.

Ruimtelijke keuzes Water en bodem

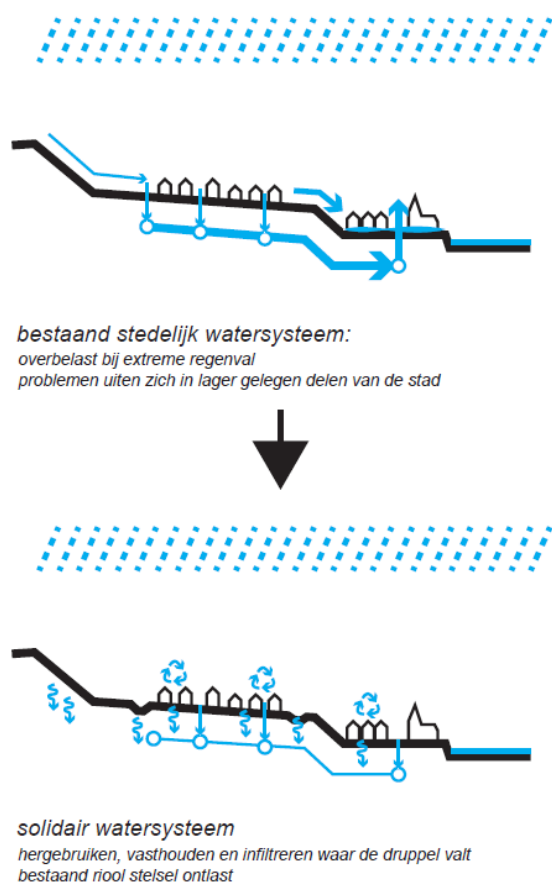
Gelet op de urgente problematiek op het gebied van waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid en waterveiligheid wordt het water- en bodemsysteem vroegtijdig en volwaardig meegenomen bij ruimtelijke ordening, planvorming en landgebruik. In de ruimtelijke ontwikkeling houden we rekening met de natuurlijke beperkingen en mogelijkheden van het lokale water- en bodemsysteem. Naast waterbeheer besteden we ook aandacht aan bodemkwaliteit en draagkracht, waarbij bijvoorbeeld verontreinigde locaties integraal worden meegenomen in de planvorming.

Volgens de Kaderrichtlijn Water (KRW) worden de problemen rondom waterkwaliteit in het regionale watersysteem aangepakt. Hiervoor wordt samengewerkt met meerdere overheden met ieder eigen verantwoordelijkheden. Gemeente Maastricht draagt hierbij zorg voor het minimaliseren van het aantal overstorten uit het stedelijk riool op het oppervlaktewater, concreet gaat het om het watersysteem van de Kanjel, Fontein en Tapgraaf. Ook zal in dit kader een waterbuffer gerealiseerd moeten worden bij Itteren. Of daarmee de doelen van de KRW zoals voorgeschreven in 2027 zijn behaald is onzeker, bijvoorbeeld omdat bij de Jeker de invloed vanuit het buitenland groot is.

Ten behoeve van de waterkwaliteit in natuurbeken passen we, in samenwerking met bijvoorbeeld het Waterschap, een zogenaamde beekdalbrede benadering toe met meer ruimte voor een meanderende beek waardoor het waterbergend vermogen is vergroot, het water beter wordt beschermd tegen uitspoeling van nitraten en de ecologische kwaliteit van de beek wordt verbeterd (zie ook thema Groen).

Daarnaast heeft de gemeente zich ingespannen om via zorgvuldige ruimtelijke ordening de grondwatervoorraad voor onze drinkwatervoorziening aan te vullen, op peil te houden en te beschermen om een goede kwaliteit te waarborgen. Dit gebeurt door het drinkwaterwingebied en grondwaterbeschermingsgebieden te beschermen, onder meer door deze gebieden op te nemen in het omgevingsplan en functies en gebruik in dat gebied daarop te toetsen en belastende activiteiten (zoals het gebruik van mest en bestrijdingsmiddelen) te reguleren.

Figuur 12: Schematische weergave van transformatie solidair lokaal watersysteem

De wateroverlast door hevige regenval in het stedelijk gebied is in 2040 beperkt door systematisch regenwater maximaal daar waar het valt te hergebruiken, infiltreren, bufferen en vertraagd af te voeren. Zo worden de pieken op het riool verlaagd, en tegelijkertijd is het positief voor de

waterbeschikbaarheid in droge perioden en het beperken van hittestress. Het doel is om water in woningen (met uitzondering van kelders) zoveel mogelijk te voorkomen.

Er wordt niet voor gekozen om de capaciteit van het riool drastisch te vergroten omdat dit zeer kostbaar is en naar verwachting niet toereikend op de langere termijn. We geven prioriteit aan de maatregelen die het grootste effect genereren en de grootste knelpunten oplossen, maar zoeken actief naar meekoppelkansen bij onderhoud van groen en verharding. Denk hierbij aan maatregelen als het toevoegen van groen, realisatie van waterbassins, aanvullen van vijvers en ontkoppeling van hemelwaterafvoeren en minder verharding (zowel in de publieke ruimte als op privaat terrein). De gemeente dient met betrekking tot de openbare ruimte het goede voorbeeld te geven.³³ In figuur 12 zijn de maatregelen die stadsbreed worden getroffen schematisch weergegeven.

Gelet op de omvang van het probleem en de verwachting dat het probleem groter wordt door de gevolgen van klimaatverandering in de komende decennia zullen bewoners en ondernemers ook een bepaalde mate van zelfredzaamheid, ook wel waterweerbaarheid, moeten hebben.

Waar dit gaat zetten we in op mogelijkheden om met deze maatregelen recreatie te vergroten (als er geen water in de buffers staat), en waar mogelijk kijken we ook naar kansen om de beleving van het water te vergroten.

Figuur 13: Solidair en klimaatadaptief watersysteem (uitsnede ter illustratie)

Ook het contact met natuurbeken en met name de Maas willen we versterken. Er zijn voorzieningen aan het water gerealiseerd voor waterrecreatie en verkoeling. De meanderende beken versterken de beleving van het water. De nieuwe waterbuffers (gevuuld en leeg) zijn waar mogelijk zo ingericht dat het verder bijdraagt aan deze beleving én mogelijkheden voor waterrecreatie biedt.

Door klimaatverandering is hoogwaterveiligheid in relatie tot de Maas een enorme opgave. Daartoe worden diverse hoogwatermaatregelen getroffen in het Zuidelijk Maasdal zodat in de 2040 (in ieder geval voor 2050) wordt voldaan aan de veiligheidsnormen (voor de Maas en beken) ter voorkoming van overstromingsgevaar. De gemeente werkt hierin samen met het Rijk (verantwoordelijk voor de Maas) en Waterschap (verantwoordelijk voor het regionale watersysteem).

Recentelijk is een MIRT-verkenning 'Zuidelijk Maasdal' opgestart. Op grond van eerder onderzoek veronderstellen we dat kansrijke maatregelen zijn: de bochtverbreding nabij de Franciscus Romanusweg, de realisatie van een groene rivier bij Itteren, de sloop van de spoorbrug, de

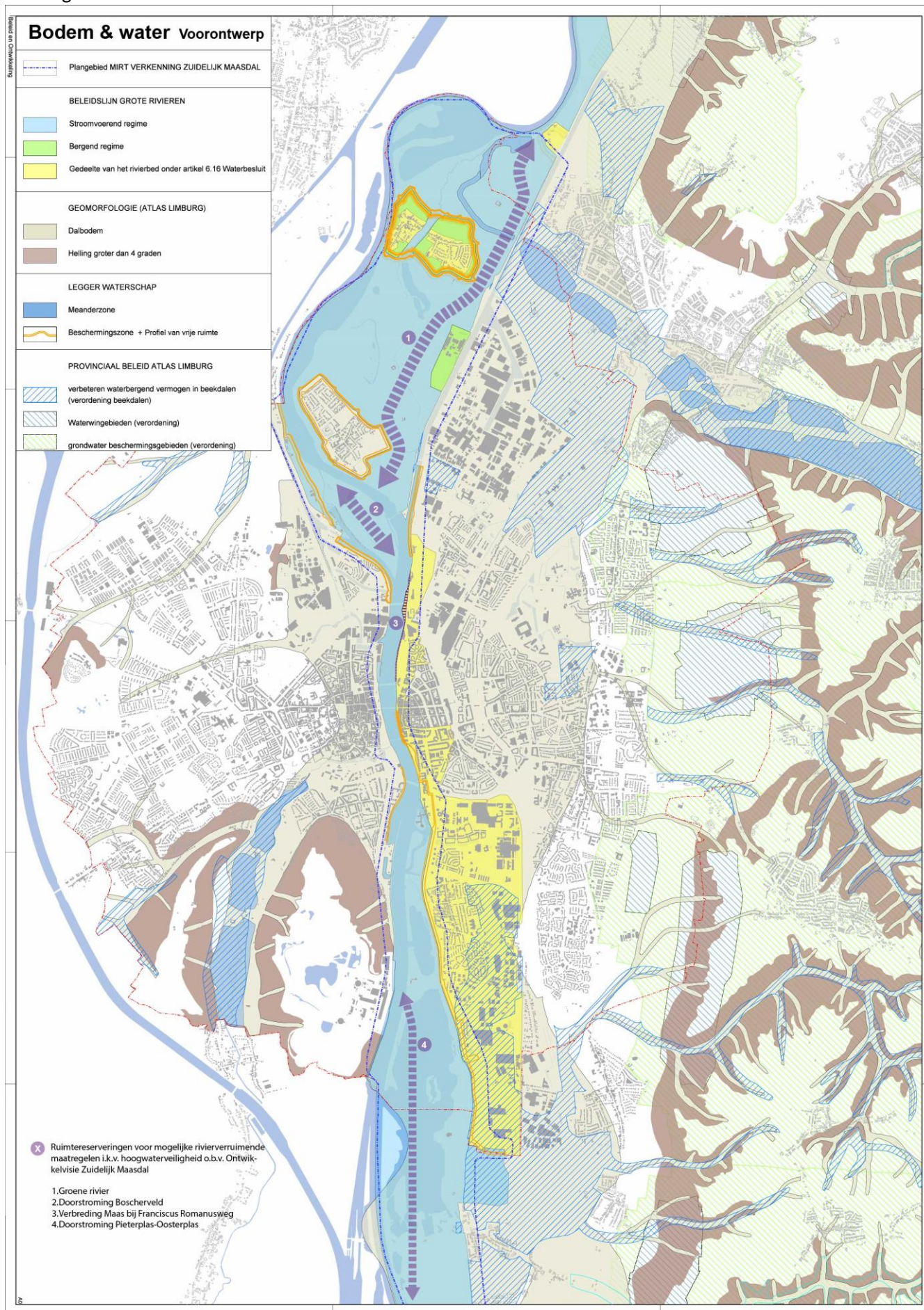
aanpassing van de overlaat in Bosscherveld en het optimaliseren doorstroming Pietersplas en Oosterplas (zie figuur 14).³⁴ In de MIRT-verkenning zal worden gezocht naar ruimte voor de rivier zodat de bouw van hoge keringen in het historisch centrum van de stad zoveel mogelijk worden voorkomen. Goede bescherming van vitale delen van de stad (bijvoorbeeld Randwyck) is het uitgangspunt. We zullen daarom altijd alle opties openhouden en kiezen voor een integrale afweging waarbij gezocht wordt naar meekoppelkansen bij hoogwatermaatregelen. De veiligheidsopgave staat niet automatisch op gespannen voet met de stedelijke ontwikkeling, juist het integraal oppakken van stedelijke opgaven, rivierverruiming en de veiligheidsopgave resulteert ook in kansen.

Het credo blijft “ruimte voor de rivier waar het kan en dijken waar het moet”. We creëren geen nieuwe stedelijke ontwikkelingen (functies of landgebruik) die een belemmering vormen in het stroomvoerend gebied van de Maas. Stedelijke ontwikkelingen in het bergend gebied zijn alleen tot stand gekomen onder voorwaarden zoals het uitsluiten van afwenteling van hoogwaterrisico's in tijd en plaats. Nieuwe activiteiten in het rivierbed van de Maas (stroomvoerend en bergend regime) voldoen aan het afwegingskader in de Beleidslijn Grote Rivieren. Bij stedelijke ontwikkelingen buiten deze gebieden dienen hoogwaterrisico's zoveel mogelijk gemitigeerd te worden, waarbij het streven is dat de uitzonderingsgebieden in Maastricht zoals benoemd in de deze beleidslijn een zodanig goed beschermingsniveau krijgen dat deze kwalificatie geschrapt wordt.

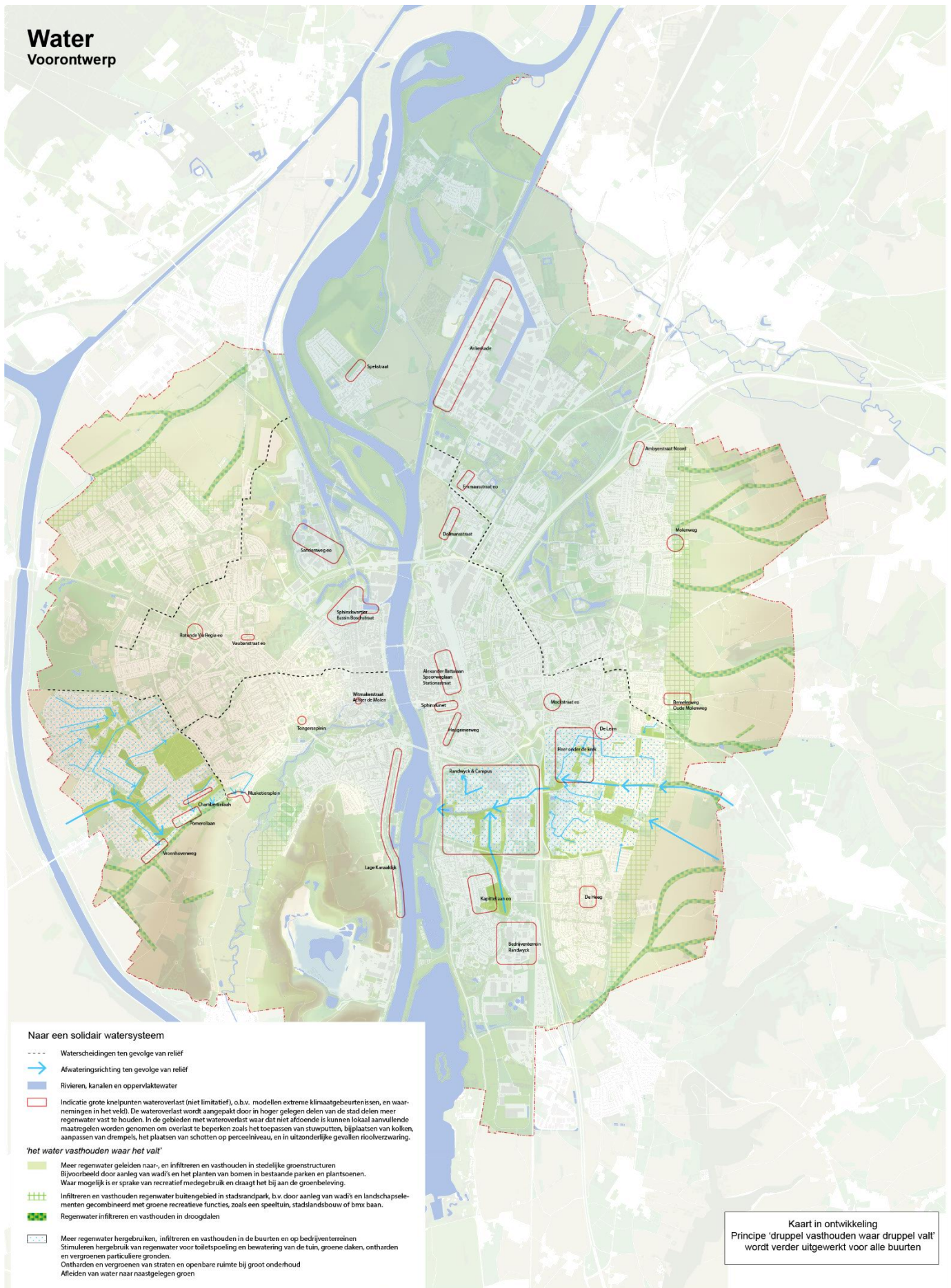
Richting 2040 wordt de veiligheid voor de scheepvaart verbeterd door het verwijderen van de spoorbrug in combinatie met de realisatie van een nieuwe loop- en fietsbrug over de Maas zonder pijlers in de vaarroute (zie ook thema Mobiliteit).³⁵

De Maastrichtse bodem is door verontreinigingen in het verleden in 2040 diffuus verontreinigd. Er zijn echter geen nieuwe verontreinigingen bijgekomen, de resterende verontreinigingen worden doelmatig beheerd en vormen geen risico voor het gebruiken van de locaties met hun specifieke functie(s).

Figuur 14: Themakaart Water en bodem

Figuur 15: Solidair en klimaatadaptief watersysteem

Uitvoering Water en bodem: ‘hoe gaan we dit doen?’

- Gefinancierd vanuit het Waterprogramma worden maatregelen getroffen voor het tegengaan van stedelijke wateroverlast, waar knelpunten met grootste overlast prioriteit krijgen (op basis van klachten en waarnemingen Stadsbeheer) in zowel woonbuurten als op bedrijventerreinen.
- Tegelijkertijd wordt op basis van een hydrologische analyse zo’n knelpunt aangepakt wat in de regel leidt tot maatregelen hogerop in de stad.³⁶ Onder andere door stadsbreed in te zetten op het stapsgewijs ontkoppelen van grote verharde oppervlakten en het transformeren van straatprofielen naar het profiel van de ‘straat van de toekomst’ met meer ruimte voor groen en wateropvang.
- We stimuleren particulieren om niet alleen water te hergebruiken, te infiltreren, maar ook bij hun activiteiten rekening te houden met de bodem, zoals het vermijden van bodembedreigende stoffen en het verbeteren van de bodemstructuur door vergroening van terreinen. Dit draagt bij aan de verbetering van het bodem- en watersysteem.
- Bij nieuwe projecten verplichten we standaard tot afkoppelen, bergen en mogelijk hergebruiken van regenwater. Op termijn, na 2030, werken we toe naar afkoppeling van bestaande aansluitingen, rekening houdend met specifieke omstandigheden en zonder dat dit leidt tot afwenteling naar burens. Ook vanuit het solidariteit beginsel waarbij afwentelen op inwoners in lager gelegen stadsdelen ongewenst is zal iedereen maatregelen ter verbetering van de sponswerking en ontlasting van het riool ook in bestaande situaties moeten doorvoeren. Naast afkoppeling van het regenwater van het riool, helpt ook het vergroten van de sponswerking van tuinen door het aanpassen van de vegetatie en te ‘ontstenen’.
- We treffen samen met onze projectpartners maatregelen in het Zuidelijk Maasdal voor het vergroten van de hoogwaterveiligheid zodat we voldoen aan de veiligheidsnormen van het Rijk.
- We passen het principe van meerlaagsveiligheid toe met in de eerste laag de realisatie en versterking van waterkeringen en dijken, een bredere blik op de ruimtelijke inrichting achter de dijk (tweede laag), de crisisbeheersing (derde laag) en tot slot de vierde laag waarin we ervoor zorgen dat snel en klimaatrobuust herstel van schade en waterbewustzijn belangrijk zijn om veel schade en maatschappelijke ontwrichting te voorkomen.
- Om de diffuse bodemverontreinigingen beheersbaar te houden en verdere verontreinigingen te voorkomen, wordt per gebied een gebiedsgerichte benadering gehanteerd.
- Circulaire bodembenadering: we zetten ons in voor een duurzame en circulaire omgang met grond en bouwstoffen. Vrijkomende grond wordt zoveel mogelijk hergebruikt binnen de regio, met oog voor de chemische en fysische kwaliteit. Met innovatieve oplossingen wordt gekeken naar het hergebruiken van voormalige stortplaatsen, mits dit bijdraagt aan de maatschappelijke ambities en veilig en juridisch haalbaar is.

5.5 Groen

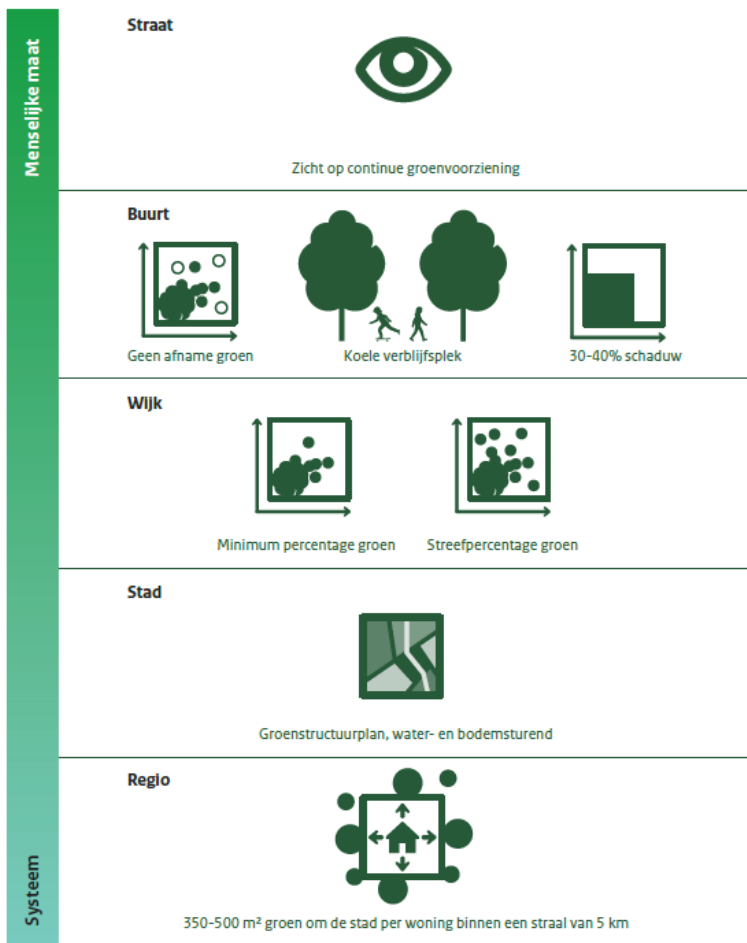
Doelen en ambities

Maastricht wil in 2040 een klimaatbestendige stad zijn. Vergroening is nodig voor het opvangen van water, verkoeling in de stad en niet op de laatste plaats voor recreatie en welzijn. Maastricht heeft als grotere stad bovengemiddeld veel last van hittestress, met name in het versteende centraal stedelijk gebied. Hittestress is slecht voor de fysieke gezondheid en te weinig groen in de dagelijkse leefomgeving is slecht voor de mentale gezondheid. Daarnaast draagt stedelijk groen bij aan de instandhouding van de biodiversiteit en kan groen een rol spelen bij de klimaatadaptatie van de stad. Tot slot draagt stedelijk groen bij aan de aantrekkelijkheid van de stad voor inwoners, ondernemers en bezoekers.³⁷

Het vergroenen van de stad is daarbij een van de meest terugkerende thema's tijdens de stadsdeelgesprekken. Zowel bewoners als ondernemers hebben vergaande wensen op dit onderwerp. Ook het Burgerberaad heeft in haar adviezen een concrete groennorm voor de stad opgenomen; per buurt dient 15% van het openbaar gebied groen te zijn.

Het is dus onder meer vanuit onze gezondheid, drinkwaterbeschikbaarheid en voedselzekerheid van belang dat de natuurgebieden in de omgeving van Maastricht van goede kwaliteit zijn, de bodem vruchtbaar is, het grondwater van goede kwaliteit is en de biodiversiteit veerkrachtig is. Op dit moment is dit niet de realiteit en zijn verbeteringen gewenst.³⁸

Figuur 16: De vijf schaalniveaus van de Handreiking 'Groen in en om de stad'

We gebruiken bij deze stedelijke vergroeningsopgave de vijf schaalniveaus van de Handreiking 'Groen in en om de stad'.³⁹ Overeenkomend met de Europese ambities en regelgeving, en met de voornemens uit het Regeerprogramma van de Rijksoverheid hebben wij concreet de volgende ambities:

- Beleving van groen vanuit de woning/werkplek (straatniveau)
- Toegankelijkheid van koele en groene plekken en routes (buurt- en wijkniveau)
- Groene uitloop & toekomstbestendig buitengebied (stad- en regioniveau)

Ruimtelijke keuzes Groen

In het stedelijk gebied is het groen kwalitatief verbeterd en is extra groen toegevoegd. Het groen is gevarieerder, aantrekkelijker en beter bestand tegen droge perioden. De wateroverlast door hevige buien en hittestress in lange periodes met hoge temperaturen zijn daarmee verminderd.

De staat van de gebieden met gebiedseigen natuur is vitaal. De stikstofproblematiek is opgelost. De bodem is vruchtbaar en gezond, landbouwgewassen worden meer bestoven door insecten en zowel het oppervlaktewater als het grondwater is van goede kwaliteit. Hiervoor is de gebiedseigen natuur veerkrachtiger gemaakt, zowel in de stad als in het buitengebied. Ook zijn de landbouw, landgebruik en voedselproductie verduurzaamd en is het gebruik van fossiele brandstoffen teruggedrongen (zie ook thema Energie).

Vergroenen in de stad (daar waar het nodig en mogelijk is)

Aan de hand van een groennorm bepalen we in welke buurten meer stedelijk groen nodig is. Deze norm is afhankelijk van de stedenbouwkundige karakteristiek van een buurt. De norm bestaat uit een minimumpercentage per buurt dat gehaald moet zijn in 2040, en een streefpercentage voor de lange termijn. De groennorm hanteren we niet als recht of als een rigide alles bepalende spelregel, maar is richtinggevend voor onze ambities, waarbij nieuwe ontwikkelingen dienen te voldoen aan het streefpercentage.

Deze norm is ongeveer⁴⁰:

<i>Stedenbouwkundige karakteristiek</i>	<i>Minimumpercentage</i>	<i>Streefpercentage</i>
Historische binnenstad	15%	20%
Werkgebieden en bedrijventerreinen	25%	30%
Woonwijken	30%	40%

De genoemde percentages hebben betrekking op het oppervlak van de leefomgeving op buurtniveau (de noemer), waarbij het oppervlak groen op daken en gevels ook meetellen (de teller). Via landelijke viewers is informatie beschikbaar op vergroeningsthema's. Na aanpassing van de Wijk- en Buurt Indeling (WBI) zal deze informatie beter kloppend zijn voor Maastricht. Bij projecten zal daarom bij de start het juiste minimum- en streefpercentage vastgesteld worden.

Daarnaast zorgt een aantal andere criteria voor een goede spreiding van het stedelijk groen, zodat iedereen er baat bij heeft:

- Zicht op minimaal 3 bomen vanuit iedere woning en werkplek (dit mogen ook groene gevels en/of daken zijn of een natuurgebied in de direct nabijheid van de woning)
- Minimaal 30% schaduw op buurtniveau, dit kan zowel schaduw zijn van bomen als van (hoge) gebouwen (lagere temperatuur in de buurt)
- Minimaal 40% schaduw op wandel- en fietsroutes in de buurt (koele routes)
- Maximaal 300 meter loopafstand naar een koele plek van minimaal 200 m² in de openbare ruimte (met beschaduwde zitplekken)
- Maximaal 300 meter loopafstand naar een groene openbare plek van minimaal 200 m² (genoeg groene plekken voor het aantal inwoners in de buurt)

Verder is het ook van belang, vooral voor de Basiskwaliteit Natuur, dat het stedelijk groen evenwichtig opgebouwd is (zowel particulier als openbaar), en er een goede verdeling van typen groen per buurt is:

- 40% hoge vegetatie (bomen)
- 20% middelhoge vegetatie (struiken)
- 40% lage vegetatie (gras)

Op de themakaart groen is met een symbool per buurt aangegeven of het stedelijk gebied nu groen genoeg is:

- De vulling van het symbool geeft aan of de kwantitatieve hoeveelheid groen (groennorm percentage) nu gehaald wordt (minimum- of streefpercentage behaald).⁴¹
- De kleur van het symbool geeft weer of de kwalitatieve hoeveelheid groen (is er genoeg spreiding) nu gehaald wordt (hoe groener hoe beter).

Fijnmazig netwerk van koele en groene plekken en routes

We werken stapsgewijs toe naar koele en groene plekken en routes, die samen een groenstructuur van de stad vormen. Bestaande groene publieke ruimte, waterbuffers en watergangen in de buurten en wandel- en fietsroutes worden met elkaar gecombineerd en verbonden. Waar nodig worden nieuwe plekken en ontbrekende routes toegevoegd. Een inspirerend voorbeeld is het Zennepark in Brussel.

Ook wordt het groen gecombineerd met water tot een stedelijke groen-blauwe dooradering (GBDA), die waar mogelijk ook is verbinden met het buitengebied. De GBDA vormt zo ecologische verbindingen tussen stad en natuurgebieden, in combinatie met aantrekkelijke koele fiets- en/of wandelpaden (voor ommetjes vanuit de stad). Door het toevoegen van een uitgebreid netwerk van informele fiets- en wandelroutes wordt in de (op grotere afstand van de stad gelegen) Natura 2000-gebieden de recreatieve druk verlaagd. Dit komt de natuurkwaliteit ten goede.

Grote groene binnenterreinen in de stad worden beschermd en zoveel mogelijk overdag openbaar toegankelijk gemaakt, om aan de groen- en/of de koeltenorm te voldoen daar waar geen ruimte meer is om dergelijke plekken op openbaar terrein te realiseren.

Gebieden in de stad die belangrijk leefgebied zijn voor beschermde soorten worden als stedelijke natuurgebieden beschermd. Dit geldt onder andere voor het Groene Raamwerk Belvédère, waarmee het groengebied Hoge Fronten goed verbonden is met omliggende ecologisch waardevolle gebieden. Deze stedelijke natuurgebieden zijn alleen plekgewijs toegankelijk voor recreatie. Bij de hoofdgroenstructuur van de stad is een deel specifiek aangewezen als gebruiksgroen (door mensen), met specifieke inrichting en beheer. Het overige groen draagt vooral bij aan een klimaatadaptieve, aantrekkelijke en biodiverse stad.

Groene (en blauwe) uitloop & toekomstbestendig buitengebied

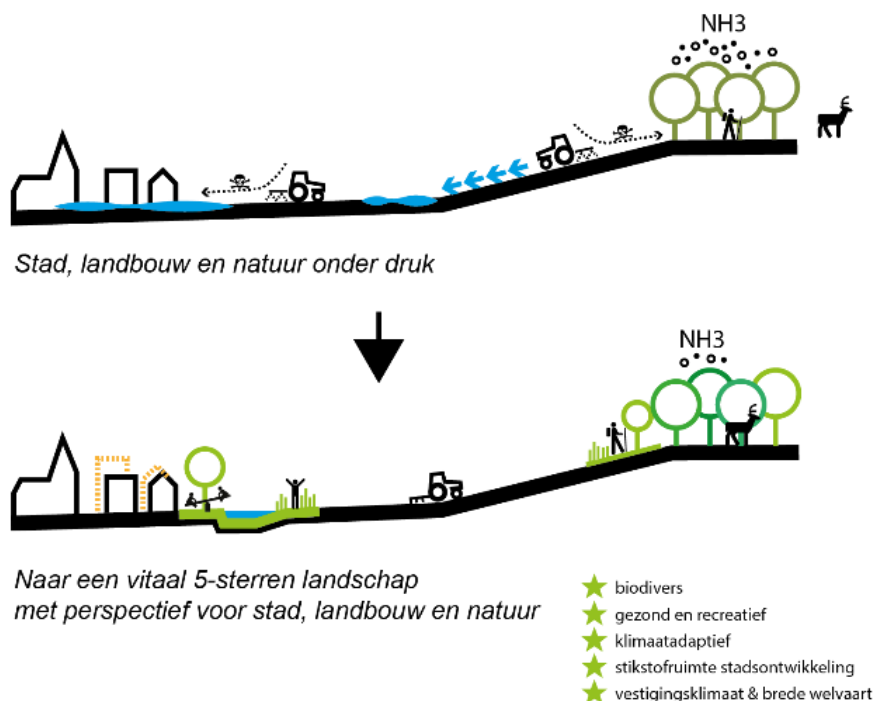
Het principe 'compacte stad in een weids landschap' wijzigen we in 'compacte stad in een groen landschap'. Het buitengebied (landschap) blijft zoveel als mogelijk vrij van stedelijke ontwikkeling door in de bestaande stad de beschikbare ruimte optimaler en hoogwaardiger te gebruiken en waar mogelijk te verdichten. In het landschap krijgen goede combinaties van (natuur inclusieve) recreatie, (duurzame) landbouw, energie-opwek en natuur een plek. Daarom spreken we beter over groen, dan weids.

De buitengebieden worden ontwikkeld tot een groen uitloopgebied van de stad. Er wordt een stadsrandzone van 50 tot 250 meter breed gemaakt, als buffer tussen het agrarisch gebied en de woningen. In deze zone krijgen specifieke groene recreatieve functies een plek, zoals: groene uitloopgebieden, recreatie en sport, pluk- en voedselbossen en stads- en moestuinen (voedselcoöperaties en stedelijke voedselproductie) en waterbuffering. In sommige delen van de stad, zoals Maastricht-oost, ontbreken grote stadsparken. Daar functioneert deze zone als een groot langgerekt stadspark, gelegen tussen stad en landbouwgebied, vergelijkbaar met het noordelijke deel van het Jekerdal.

De GBDA in het buitengebied wordt sterk aangezet door droogdalen zoveel als mogelijk te vergroenen en in te richten als groenblauwe corridors. De droogdalen, waar nu vaak wateroverlast bestaat op akkers na hevige regenval, worden omgevormd tot 'groene verbindingen' van circa 50 meter breed, bestaande uit opgaande beplanting, waterbergingen, bloemrijke bermen en een

onverhard wandelpad. Hiertoe worden door eigenaren op vrijwillige basis gronden worden geruild, waarbij de gemeente een aanjagende rol inneemt. Deze structuren worden ontworpen met aan de zuidzijde opgaande beplanting (bijvoorbeeld een houtwal) waardoor het water en de wandelroute in de schaduw liggen en er zo min mogelijk schaduw op de landbouwgrond ten noorden van structuur valt. De GBDA zorgt ervoor dat hemelwater langer wordt vastgehouden, lokaal de stikstofdruk op Natura 2000-gebieden afneemt en ook het grondwater beter van kwaliteit wordt. Ook ontstaan er betere ecologische verbindingen tussen de natuurgebieden. De GBDA zorgt verder voor meer recreatieve mogelijkheden (ommetjes), waardoor de recreatieve druk op kwetsbare Natura 2000-gebieden afneemt.

Figuur 17: Schematische weergave van transformatie naar vitaal buitengebied

Deze GBDA wordt gerealiseerd op (semi)overheidsgronden, om deze structuren duurzaam op de juiste plek in stand te kunnen houden. Voor het onderhoud worden beheercontracten afgesloten met agrariërs, indien wettelijk mogelijk kunnen deze GBDA ook meetellen voor de verplichtingen vanuit Europese en nationale eisen (agrarisch natuurbeheer, braakligging, bufferstroken). Dit met het doel om zoveel mogelijk aaneengesloten landbouwgrond te handhaven, die weinig schade ondervindt van het veranderende klimaat (wateroverlast, droogte).

De Natura 2000-gebieden worden in samenwerking met onze partners versterkt met nieuw bos, bufferzones en de gebieden worden onderling verbonden met nieuwe natuur (Natuurnetwerk Nederland). Het extra areaal bos en natuur draagt ertoe bij dat de inwoners van de stad op minder reisafstand een bijzondere natuurervaring kunnen beleven. Het helpt ook het probleem van run-off en interflow⁴² vanuit het agrarisch gebied op de natuurgebieden te beperken.

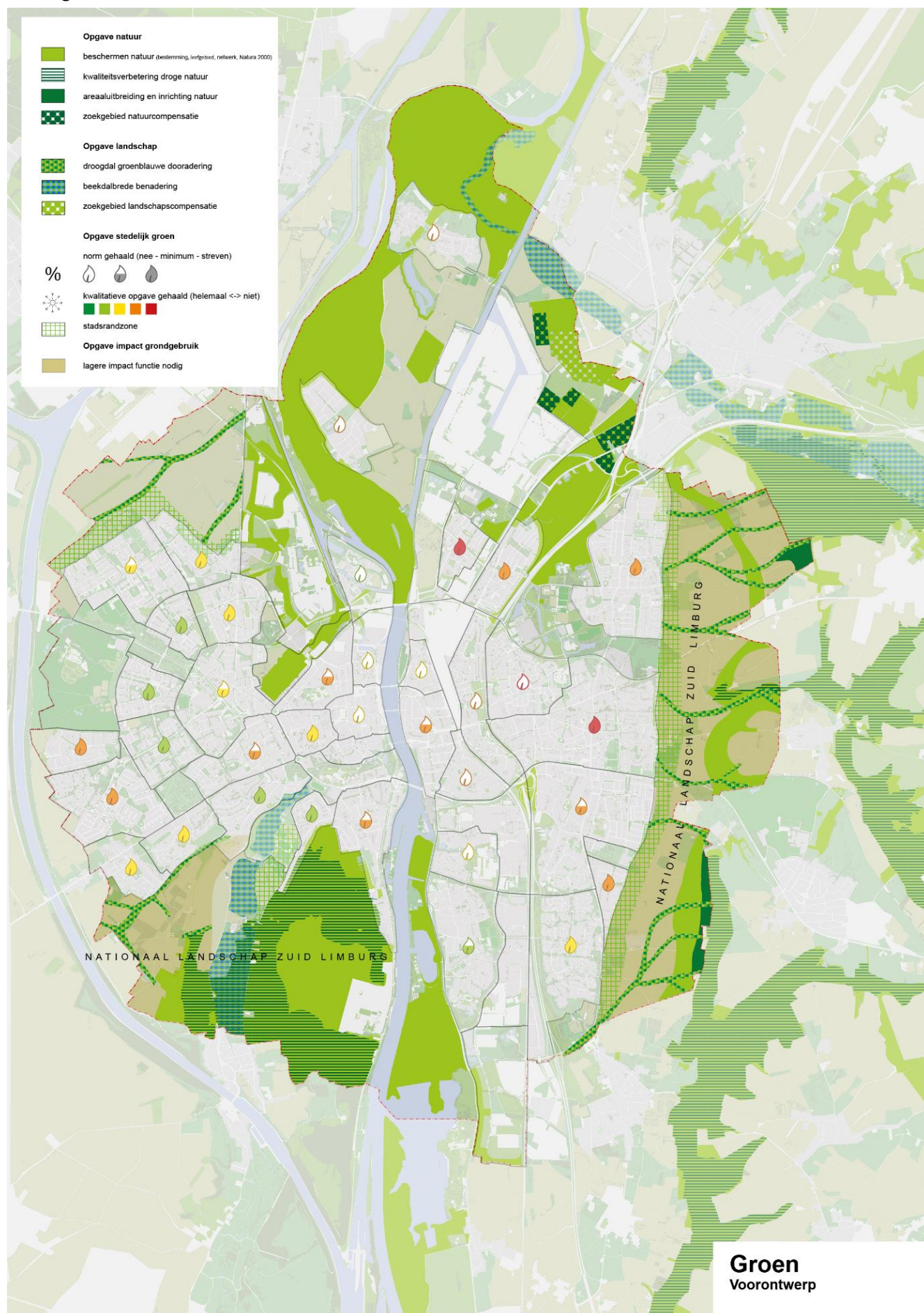
Ook het omvormen van de hellingen naar bloemrijk gras en struweel, draagt bij aan de wateropgave. De helling vormt een extra spons waardoor regenwater minder snel tot oppervlakkige afstroming

komt en langer vastgehouden wordt en tevens is deze helling een extra ecologische verbindingszone en leefgebied voor soorten door het agrarisch gebied in noord-zuid richting. Ook zijn deze stroken interessante recreatieve routes en plekken, waar je even “de stad uit bent” en een mooi uitzicht hebt over het Maasdal. Deze (beweide) graslanden verlagen ook de druk op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden, aangezien ze niet (aanvullend) bemest en/of bespoten worden.

Tussen de omgevormde droogdalen en de terrassen is in 2040 nog steeds volop ruimte voor landbouw. De huidige landbouw zal doorontwikkelen en minder invloed hebben op het milieu (zowel richting de lucht als richting het grondwater). Vormen van lokale landbouw gericht op voedselproductie (bijv. plantaardige eiwitten), de productie van bouwmaterialen en vormen van tuinbouw (vollegronds, in strokenteelt) worden meer gemeengoed. De productie wordt in beginsel lokaal/regionaal afgezet. De lokale agrariërs richten zich ook op het beheer van het landschap, daarmee is de financiële armslag van agrariërs op een toekomstvaste wijze vergroot. De huidige percelen Natuurnetwerk (agrarische natuur) in het Buitengebied-Oost worden herbegrensd naar de te ontwikkelen bufferzones rondom en verbindingzones tussen Natura 2000-gebieden.

Door de realisering van de groen-blauwe dooradering, brede ecologische verbindingszone op de helling en de nieuwe vormen van landbouw wordt ook de drinkwaterwinning in dit gebied duurzaam beschermd. Schoner grondwater leidt tot schoner oppervlaktewater, dit in het belang van de KRW-doelen.

Figuur 18: Themakaart Groen

Uitvoering Groen: 'hoe gaan we dit doen?'

- We vergroenen de stad stap voor stap op basis van een groennorm (op niveau van iedere wijk en ieder bouwinitiatief). Op projectbasis is consequent bij met name (middel)grote ontwikkelingen de hoeveelheid groen in de stad uitgebreid dan wel gecompenseerd binnen de projecten. Er gelden (nieuwe) richtlijnen voor de hoeveelheid groen en onverhard oppervlak. Daar waar ruimte op maaiveld schaars is, zijn innovatieve oplossingen zoals groene gevels en groene daken toegepast. We beschermen zoveel mogelijk bestaand groen en bestaande bomen.
- We verbeteren de gebruikswaarde van het groen door het toevoegen van bijvoorbeeld kunst en sport- en spelmogelijkheden.
- Het bestaand verhard oppervlak in de stad wordt stap voor stap vergroend zowel in de publieke ruimte als op privaat terrein, bijvoorbeeld door het verwijderen van straatparkeren aan de straatzijde en tegelwippen op binnenterreinen en in voor- en achtertuinen. Hiervoor zijn stimuleringsmaatregelen ingezet en is groen toegevoegd aan het straatbeeld tijdens wegreconstructies vanwege bijvoorbeeld onderhoud of de energietransitie (denk aan de aanleg van warmtenetten). Buurten waar hoge temperaturen zorgden voor zogenaamde hitte-eilanden zijn met prioriteit vergroend.⁴³
- We realiseren groen-blauwe verbindingen met mogelijkheden om recreatief te fietsen en wandelen. Door bestaande wandel- en fietsroutes te vergroenen of nieuwe plekken en ontbrekende routes te realiseren (zoals bijvoorbeeld bij het Zennepark in Brussel gedaan is).
- De veerkracht van het landelijk gebied is vergroot doordat een groen-blauwe dooradering (GBDA) gerealiseerd is. Hierdoor zijn de gevolgen van klimaatverandering (wateroverlast, droogte) sterk verminderd. Voor de GBDA hebben het Jekerdal en het oostelijk buitengebied prioriteit gekregen vanwege de nabij gelegen Natura 2000-gebieden en de beekdalen. Hierbij stimuleren we vrijwillige ruil van gronden en nemen we situationeel waar nodig een proactieve grondpositie.
- De landbouw is door provinciaal beleid verduurzaamd en gebruikt geen of veel minder mest en bestrijdingsmiddelen, zodat de natuur kan herstellen en de waterkwaliteit van het oppervlakte-als grondwater verbeterd. Voedselproductie is meer gericht op de burgers in de regio dan op de wereldmarkt. We passen voor de natuurbeken een zogenaamde beekdalbrede benadering toe met meer ruimte voor een meanderende beek (zie ook thema Water).
- We creëren ruimte voor publiek toegankelijke waterrecreatie en parkachtige stadsrandzones voor recreatie en waterretentie.

5.6 Energie

Doelen en ambities

Maastricht is in 2050 volledig klimaatneutraal.⁴⁴ Dit vergt een inspanning op verschillende onderdelen:

- Gebouwde omgeving: 62.000 gebouwen aardgasvrij verwarmen.
- Mobiliteit: Nederlands verkeer en transport stoot geen schadelijke uitlaatgassen en CO₂ meer uit.
- Landbouw en landgebruik: uitstoot en opslag CO₂ in een kringloop.
- Industrie: circulaire en CO₂-arme industrie, fabrieken draaien op groene energie.
- Lokale opwek van duurzame elektriciteit, conform het bod Regionale Energie Strategie 1.0.

De wijze waarop en het tempo van de energietransitie worden vooral bepaald door Europees en landelijk beleid.⁴⁵ Binnen die kaders heeft de gemeente de wettelijke (regie) opdracht voor de verduurzaming van de onderdelen: gebouwde omgeving, mobiliteit en lokale opwek. Voor het

onderdeel industrie neemt de gemeente een stimulerende rol. De gemeente levert op het onderdeel energie in de landbouw, gegeven de Maastrichtse context, geen inzet.

Ruimtelijke keuzes Energie

Uitgangspunten voor een duurzame energievoorziening én een goede fysieke leefomgeving zijn:

- Vanwege het uitgangspunt compacte stad is maximaal ingezet op zon-op-daken en (grootschalige) terreinen binnen het verstedelijkte gebied. Als voorzieningen voor het energiesysteem zoals leiding- en kabeltracés, hoogspanningsstations, de vele netstations en eventuele extra grootschalige energie-opwek in het buitengebied een plek moeten krijgen worden deze zorgvuldig ingepast, bij voorkeur op basis multifunctioneel grondgebruik.
- Integrale stedelijke ontwikkeling: maatregelen energietransitie koppelen aan bredere opgave, zoals bijvoorbeeld de kloppende harten in de buurt (buurtbatterij, buurthub, collectieve opwek) en klimaatadaptatie (Straat van de Toekomst, vergroening, wateropgave).
- Opwek, distributie en opslag van elektriciteit is in toenemende mate gedecentraliseerd en vraagt lokaal meer ruimte, uitbreidingen en verzwaringen verzekeren toekomstbestendige elektriciteitsinfrastructuur. Daarom moet er in elke buurt ruimte gereserveerd worden voor deze voorzieningen.
- In de gebiedsaanpakken richting een aardgasvrij Maastricht op basis van fysieke kenmerken gebied en bebouwing, energievraag en -aanbod en sociale karakteristieken van de wijk.

Steeds vaker is sprake van momenten waarop de vraag naar elektriciteit groter is dan wat het netwerk kan leveren, oftewel netcongestie. Daarmee is netcongestie in korte tijd uitgegroeid tot een hardnekkige bottleneck in de energietransitie van Nederland en zeker ook in Maastricht. De samenwerking met de netbeheerders en grootverbruikers voor het oplossen van de netcongestie is op de korte termijn daarmee een kritische succesfactor voor het voorkeursalternatief.

We hanteren de volgende strategie:

- Energiebesparing
- Netverzwaring en elektrificatie
- Warmtenetten
- Gebiedsgerichte aanpak
- Opslag van energie
- Lokale opwekking

Energiebesparing

We zetten in op het beperken van de energievraag. Bijvoorbeeld door het faciliteren van isolatie van woningen, kantoren en andere gebouwen, het helpen van bedrijven om hun processen efficiënter te maken of door het stimuleren van lopen en fietsen als alternatief voor de auto.

Netverzwaring en elektrificatie

Het is onzeker hoe de energievraag richting 2040 zich precies zal ontwikkelen, afhankelijk van de economische en demografische groei en de mate waarin energiebesparing kan worden geeffectueerd. Wel is duidelijk dat de elektriciteitsvraag – als onderdeel van de totale energievraag – fors zal toenemen als gevolg van elektrificatie van het verwarmen van gebouwen, industriële processen en mobiliteit.

Net als in de afgelopen decennia zal in 2040 de energie die wordt gebruikt in Zuid-Limburg grotendeels worden aangevoerd van elders. Daarbij zullen verschuivingen plaats vinden naar andere vormen van energie (bijv. groene waterstof in plaats van aardgas) en nieuwe retourstromen zullen ontstaan (bijv. CO₂). Het landelijke netwerk dient hiertoe aangepast en uitgebreid te worden, zoals

het doortrekken van het hoogspanningsnetwerk (380 kV) naar Graetheide en de realisatie van pijpleidingen via de Delta Rijnkorridor tot Chemelot. Ook het regionale elektriciteitsnetwerk dient verzwakt te worden om de grotere vraag naar elektriciteit te kunnen leveren.

In Maastricht betekent dit in 2040 ruimtelijk dat:

- Naar schatting in 1 op de 3 straten het ondergrondse elektriciteitsnetwerk moet worden verzwakt.
- Circa 600 nieuwe netstations (met oppervlak van ca. 35 m²) zijn gerealiseerd.
- De HS/MS-stations in Limmel, Wittevrouwenveld, Heer en Boschpoort moeten worden uitgebreid, dan wel zijn vernieuwd.
- Vermoedelijk twee hoogspanningsstations, één aan de noordzijde en één aan de zuidzijde van Maastricht, met een ruimteclaim van circa 3 tot 4 hectare moeten worden gerealiseerd.

In 2040 zal een aanzienlijk deel van het fossiele brandstof aangedreven wagenpark (personen- en goederenvervoer) zijn vervangen door voertuigen met elektrische aandrijving. De aanschaf van elektrisch aangedreven voertuigen is landelijk gestimuleerd. Maastricht voert - conform landelijk beleid – de emissiezone voor Stadslogistiek in per 2025. Ook is het aantal (snel-)laadpalen in de openbare ruimte en op privaat terrein uitgebreid. Deelauto's zijn elektrisch en beschikbaar via een fijnmazig aanbod op buurthubs (herkenbare groep autoparkeerplekken in pandig of in buitenruimte al dan niet gecombineerd met andere voorzieningen). In een deel van de hubs zijn ook energie-opwek en -opslag georganiseerd. Openbaar vervoer en het stedelijke goederenvervoer zijn grotendeels emissievrij.

De industriële processen zijn grotendeels verduurzaamd door elektrificering. Voor specifieke (maak)industrie zal mogelijk groen gas en/of waterstof worden ingezet. Indien dit het geval is, zullen naast verzwaring van het elektriciteitsnet ook investeringen nodig zijn voor de aanlevering of productie van groen gas en/of waterstof via leidingen of op kleinere schaal via het water naar bijvoorbeeld de Beatrixhaven. Mogelijk zijn hier koppelkansen bij het regionaal Warmtenet Zuid-Limburg. Aansluiting op een mogelijk waterstofnetwerk zal zich concentreren rondom de Beatrixhaven (en eventueel Bosscherveld), dus alleen daar lijkt een duurzame maakindustrie die gebruik maakt van hoge-temperatuur productieprocessen mogelijk.

De landbouw en het landgebruik worden emissievrij door gebruik van elektrische voertuigen, verduurzaming van de gebouwen en waar nodig vindt – conform de verstedelijkingsalternatieven onder thema Groen – opslag van CO₂ in de natuurlijke kringloop plaats en overstap naar andere typen gewassen bijvoorbeeld ten behoeve van biobased bouwen en isolatie.

Warmtenetten

Richting 2040 worden in stappen de warmtenetten in Maastricht uitgebreid. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van lokale warmtebronnen (o.a. drie rioolwaterzuiveringsinstallaties, restwarmte van de industrie en mogelijk de Maas) en kan potentieel worden voorzien in ongeveer 50% van de totale warmtevraag.⁴⁶ Indien het regionaal Warmtenet Zuid-Limburg gerealiseerd is, zal nog eens 25% via dit warmtenet voorzien worden. Om dit regionaal warmtenet (en aansluiting daarop) te faciliteren zijn leidingen en een grote warmtehub (installatiegebouw op terrein met oppervlak van ca. 1 ha, zoeklocatie omgeving Viaductweg) aan de noordzijde van Maastricht gerealiseerd. Ook worden verspreid over de stad diverse backup warmteketels gerealiseerd. De rest van de bebouwde omgeving wordt verwarmd via all-electric-oplossingen (bijvoorbeeld met een warmtepomp) of andere toepassingen die in de toekomst geïnitieerd worden (bijvoorbeeld met groen gas of waterstof). Door vooral in te zetten op warmtenetten proberen we de groei van de elektriciteitsvraag te beperken. Een grote onzekerheid bij de realisatie van de warmtenetten is betaalbaarheid.

Gebiedsgerichte aanpak

Gelet op de netcongestie werken we gebiedsgericht samen met netbeheerders en verbruikers aan slimme oplossingen zodat vraag en aanbod van energie beter worden afgestemd en beschikbare (lokaal opgewekte) energie beter kan worden benut. Hieraan wordt waar zinvol ook het thema energiebesparing gekoppeld.

Opslag van energie (elektriciteit, warmte, waterstof)

Opslag van energie is in 2040 gemeengoed en bestaat in verschillende vormen:

- Kleinschalige opslag om 24-uurs disbalans op te vangen, zoals thuisaccu's (mogelijk in vorm van een autoaccu).
- Middelgrote opslag, bijvoorbeeld in de vorm van samenwerkende bedrijven die aansluitcapaciteit op het net delen en elkaars lokale opwek gebruiken, buurthubs waar vanuit energie wordt verdeeld en opslag van warmte voor warmtenetten zoals backup-ketels of in de vorm van buurtbatterijen als congestieverzachtende maatregel
- Grootschalige opslag (bijvoorbeeld in de vorm van groene waterstof) om verschillen tussen vraag en aanbod per seizoen uit te balanceren.
- Afhankelijk van de uitrol van het regionaal Warmtenet Zuid-Limburg is in de regio een grootschalige opslag en een grootschalige warmtehub gerealiseerd.

De aanvullende ruimteclaim is voor de eerste twee soorten gering en zal op eigen terrein of in buurthubs gerealiseerd worden. Het type grootschalige opslag vraagt meer ruimte en krijgt gelet op specifieke kenmerken een plek op of nabij een bedrijventerrein en bij voorkeur op private gronden en in samenwerking met de afnemende bedrijven. Gelet op de schaarste aan uitgeefbare bedrijfsterreinen dient voor dit type opslag nut en noodzaak zorgvuldig onderbouwd te worden en bij voorkeur bij te dragen congestieverzachting en netbalans, en niet tot (extra) netwerkcongestie te leiden.

Lokale opwekking

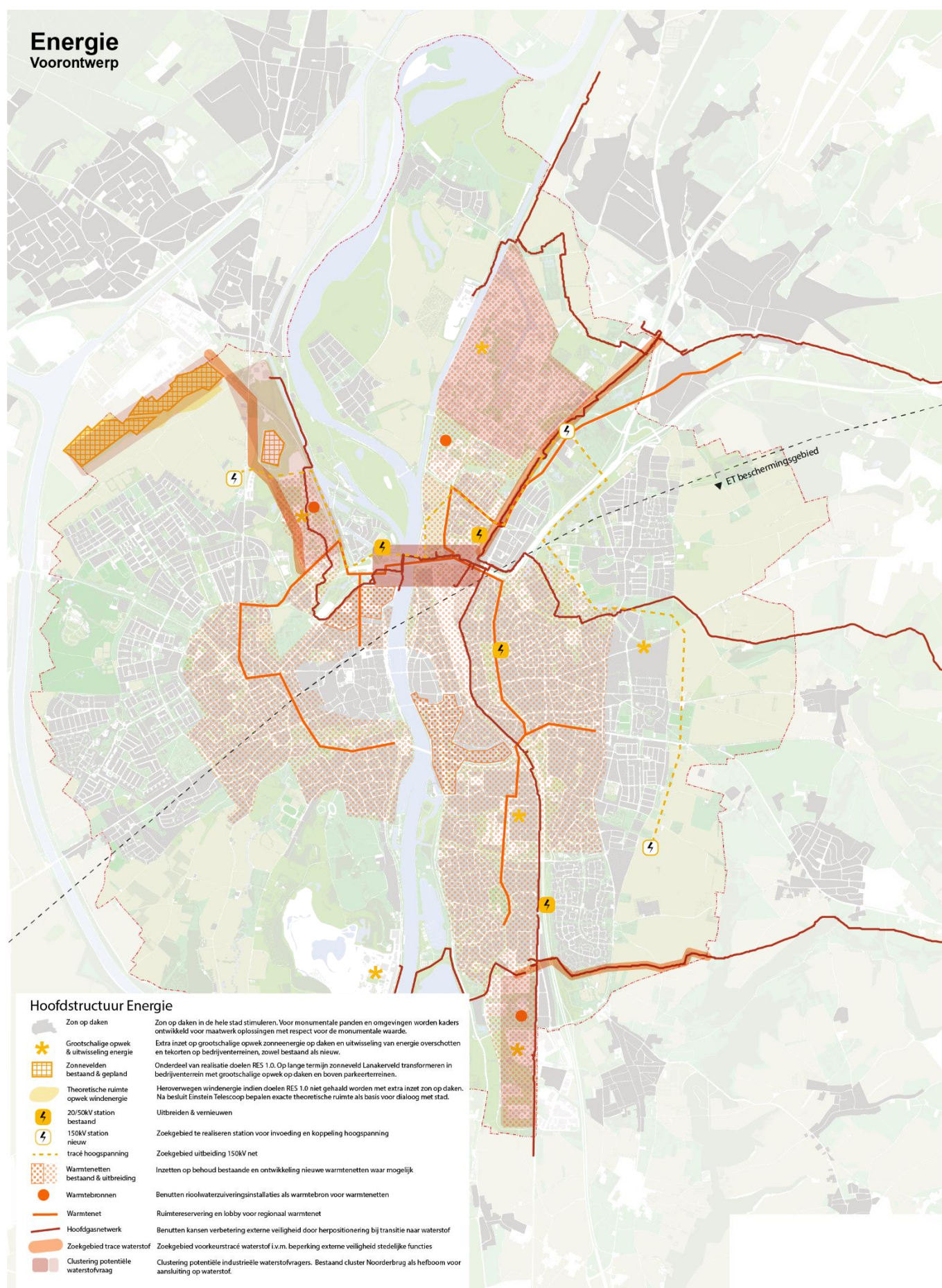
In de lijn met de Regionale Energie Strategie wordt in de toekomst een deel van de elektriciteit lokaal en duurzaam opgewekt. Het RES-bod 1.0 van Maastricht bevat de opwek van 0,248 TWh per jaar via grootschalige zonne-energie uiterlijk gerealiseerd in 2030. Dit bod wordt ruimtelijk geëffectueerd door:

- Het inmiddels gerealiseerde zonnepark Belvédère (0,011 TWh).
- Het in voorbereiding zijnde zonnepark Lanakerveld (0,053 TWh).
- De realisatie van grootschalige toepassing zon-op-dak (0,052 TWh).⁴⁷

Hiermee resteert een zoekopgave voor grootschalige opwek (0,132 TWh), die nog nader ingevuld moet worden in de vorm van meervoudige ruimtegebruik (parkeerterreinen, spoorse voorzieningen, langs rijksinfrastructuur (OER), op water en (verharde) bedrijventerreinen).⁴⁸

De omvang van de resterende zoekopgave en netwerkcongestie op het elektriciteitsnet maken het onwaarschijnlijk dat het RES-bod 1.0 op tijd wordt gerealiseerd. Dat maken dat energiebesparing en de gebiedsgerichte aanpak nog belangrijker. Bovendien vraagt dit een open vizier voor andere oplossingsrichtingen die op termijn een rol kunnen spelen, waarbij we ook regionaal samenwerking.

Figuur 19: Themakaart Energie

Uitvoering Energie: 'hoe gaan we dit doen?'

- We werken intensief samen met netbeheerders Tennet en Enexis op basis van een planmatige buurtaanpak richting een toekomstbestendig elektriciteitsnet, o.a. door het faciliteren van uitbreiding van het elektriciteitsnet.
- We beperken de energievraag door isolatie van de gebouwde omgeving. Onder andere door een gebiedsgerichte aanpak met aandacht voor betaalbaarheid van energie voor inwoners met een lage financiële draagkracht. En ook door een gecoördineerde aanpak van de verduurzaming van historische panden in het centrum.
- We zetten in op verwarmen (en koelen) door warmtenetten, onder andere door lokale warmtebronnen (RWZI's, Maas en beschikbare restwarmte van industrie) ontsloten te krijgen voor collectieve systemen.
- We doen – indien gewenst – een tracéreservering tussen Chemelot en Maastricht (het Maastrichtse deel) voor een regionaal warmtenet Zuid-Limburg.
- We stimuleren bedrijven bij het verduurzamen door energie te besparen, op te wekken, verbruik te verschuiven, op te slaan en samen te werken.
- We verkennen samen met de industrie de haalbaarheid van toegang tot waterstof, bijvoorbeeld door een aansluiting te krijgen op het landelijk waterstofnetwerk.
- We ondersteunen de lobby voor een snelle komst van de Delta Rijnkorridor naar Chemelot en uitbreiding van het 380 kV net tussen Maasbracht en Graetheide.
- We werken regionaal samen op het gebied van grootschalige opwek van zonne-energie, onder andere vanwege bundeling van expertise en gemeentegrensoverstijgende projecten. Voor nieuwe kansen voor grootschalige zonneweides wordt aangesloten bij het eerstvolgende kansen-onderzoek vanuit de regio.
- We stimuleren de opwek van zonne-energie op grote daken door middel van de gebiedsaanpakken en specifiek maatwerk voor doelgroepen. Wanneer hier voldoende potentie voor is wordt deze aanpak verbreed naar de toepassingen op parkeerplaatsen en –terreinen (solar carports) en eventueel zonne-energie op water.
- We verkennen de mogelijkheden voor opwek door water (waterkrachtcentrales) waar nodig en mogelijk binnen regionaal verband.

5.7 Mobiliteit

Doelen en ambities

Goede bereikbaarheid van banen en voorzieningen in Maastricht en de (Eu)regio

- Bijdragen aan/faciliteren van dagelijkse mobiliteit en ontplooiing van mensen; met nadruk op bewegen, spelen, inclusiviteit en ontmoeten.
- Versterken agglomeratiekracht door toename van het aantal bereikbare arbeidsplaatsen in (eu)regio. Met onder andere goede aanhaking van Maastricht op economische kerngebieden (Randstad, Brainport Eindhoven, Ruhrgebied en Vlaamse Ruit).

Ruimte voor gezonde, veilige en duurzame mobiliteit

- Verminderen van CO₂-uitstoot door verkeer tot een klimaatneutrale stad en regio in 2050.
- Met logistieke oplossingen, zoals vervoer over water, bijdragen aan transitie naar een circulaire economie in 2050.
- Minder hinder (verstoring) door wegverkeer.
- Vergroten van de verkeersveiligheid zodanig dat voor 2030 het aantal verkeersslachtoffers daalt en op termijn richting nul gaat.

Verleiden en beïnvloeden met parkeerbeleid, mobiliteits- en verkeersmanagement

- Voor verplaatsingen binnen Maastricht groei van het aandeel lopen en fietsen.
- Voor verplaatsingen van/naar Maastricht groei van het aandeel fietsen en openbaar vervoer.
- Meer faciliteren en stimuleren van lopen, fietsen en deelmobiliteit.
- Afbouwen straatparkeren en parkeren op binnenterreinen⁴⁹ voor forenzen en bezoekers, mits goede alternatieven gerealiseerd zijn aan de rand van het centrum (P+W) en aan de rand van de stad (P+R).

Ruimtelijke keuzes Mobiliteit

Ruimte voor gezonde, veilige en duurzame mobiliteit

Maastricht is in 2040 een compacte stad, waar voorzieningen goed en op korte afstand bereikbaar zijn. We investeren in aantrekkelijk, veilig en comfortabel lopen en fietsen. Nu al reist 58% van de Maastrichtenaren te voet of per fiets naar werk of onderwijs. In 2040 is dit aandeel verder gegroeid omdat de meerderheid van onze inwoners werken en studeren in eigen stad, vaker te voet of te fiets gaan en vaker thuis of in nabijgelegen werk- en meetingsruimtes studeren en werken.

We investeren in een goed loopnetwerk met ruimere en goed toegankelijke trottoirs en voetpaden. Daarmee willen bijdragen aan dat lopen vanzelfsprekend, alledaags en een vrijetijdsbesteding is. Belangrijk is dat de inrichting ertoe bijdraagt dat iedereen kan en durft te lopen en daar waar nodig daarbij geholpen kan worden. Voetgangers moeten zich veilig voelen. Het netwerk zal in stappen worden verbeterd en uitgebreid zodat alle belangrijke bestemmingen in de stad goed bereikbaar zijn te voet.

Een soortgelijke aanpak geldt voor fietsen. Een belangrijk thema daarbij is het verminderen van barrières, bijvoorbeeld door te werken aan de veiligheid en aantrekkelijkheid van het Kennedytracé voor zowel voetgangers en fietsers en het realiseren van een nieuwe loop- en fietsbrug over de Maas en veiligere oversteken over de oude singelstructuur en bijvoorbeeld ook de assen Terblijerweg en Akersteenweg.

Ook realiseren we een aantrekkelijke fietssingelring om het centrum en een fietsparkeerring met fietsstallingen rond het kernwinkelgebied. Deze investeringen dragen bij aan het fietscomfort en

zorgen tegelijkertijd ervoor dat er meer ruimte is voor voetgangers in de binnenstad. In de regio zijn comfortabele doorfietsroutes die fietsen over langere afstanden in de regio aantrekkelijk maken.

Door Europees beleid zal in 2040 een groot deel van de auto's elektrisch zijn (de verwachting is dat in 2050 nagenoeg alle personenvoertuigen elektrisch zijn). Er is daarvoor wel voldoende laadinfrastructuur nodig, met een optimale spreiding van reguliere laders en snelladers (zie ook thema Energie). De logistiek in het centrum is volledig elektrisch en gebeurt in kleinere voertuigen. Er zijn verschillende logistieke hubs ingericht voor overslag en kortstondig voorraadbeheer nabij een aantal bedrijventerreinen in de stad. Aangevuld met fietsbezoerhubs of kleinere logistieke hubs verspreid over de stad, nabij ontmoetingsplekken of aan levendige routes, mits dit verkeersveilig ingepast kan worden.

Ruimteclaims in de openbare ruimte zijn aanleiding om met de aanpak 'De straat van de toekomst' gezamenlijk met bewoners en ondernemers te onderzoeken waar bijvoorbeeld speel- en ontmoetingsruimte en verkoelend groen kan worden toegevoegd (zie figuur 20). Als dat ten kosten gaat van bijvoorbeeld straatparkeren zal altijd rekening gehouden moeten worden met de bereikbaarheid van woningen en functies, bijvoorbeeld voor zorgverleners, mensen die minder goed ter been zijn en logistieke stromen. We schatten in dat het aantal straatparkeerplekken omlaag kan, bijvoorbeeld omdat bewoners (en hun visite) steeds vaker inpandig of op buurthubs parkeren, waar ook deelauto's en laadvoorzieningen beschikbaar zijn. Ook zullen op buurtniveau voldoende (parkeer)alternatieven over moeten blijven. Forenzen en bezoekers zullen, in het gereguleerd gebied, steeds meer parkeren op afstand (P+W en P+R-voorzieningen). Op deze manier wordt de publieke ruimte gezonder, veiliger en inclusiever.

Figuur 20: Straat van de toekomst op basis van 11 dimensies (voorbeeld ter illustratie)

Met tot doel het verbeteren van de verkeersveiligheid en het verminderen van geluidhinder door verkeer definiëren we stadsbreed - met uitzondering van de grotere ontsluitingswegen en stroomwegen - een maximale snelheid van 30 km per uur als doel om uiterlijk in 2040 geëffectueerd te hebben.⁵⁰

Knooppuntontwikkeling en goede verbindingen

In het afgelopen decennium is fors geïnvesteerd in goede autoverbindingen van en naar Maastricht.

Met de combinatie van goede ruimtelijke ordening en aantrekkelijke alternatieven (OV en fiets) zetten we in op het beperken van de groei van het autoverkeer, ondanks een groeiend aantal inwoners. Om zo ook zonder nieuwe grote infrastructurele ingrepen te kunnen blijven profiteren van een goede autobereikbaarheid.

Maastricht is onderdeel van een grotere regio. De inwoners van Zuid-Limburg maken gebruik van voorzieningen zoals onderwijs-, winkel- en cultuuraanbod in verschillende steden en kernen. Het ruimtelijk beleid is erop gericht om wonen, werk, onderwijs en voorzieningen zoveel mogelijk op goed bereikbare plekken, en regionale functies zoals beroepsonderwijs bij voorkeur nabij de treinstations te plannen. Dat laatste zorgt ervoor dat zoveel mogelijk mensen in Zuid-Limburg niet of minder afhankelijk worden van de auto. Dit draagt ook positief bij aan de businesscase van het openbaar vervoer.

De realiteit is dat het openbaarvervoergebruik sinds corona in Limburg en ook Maastricht nog niet op het peil is van 2019. Voor Limburg en Maastricht is het daarom extra belangrijk dat we blijven inzetten op het aantrekkelijk maken en verbeteren van openbaarvervoerverbindingen. We ambiëren om in realistische stappen tussen nu en 2040 de frequentie te verhogen van de Drielandentrein naar tweemaal per uur, het doortrekken van de Maaslijn Nijmegen – Roermond naar Maastricht, de intercity naar Amsterdam Zuid en Schiphol (in plaats van Amsterdam Centraal) en op termijn, mits de Drielandentrein succesvol is, de Maastricht Brussel Express en de intercity Eindhoven – Aachen Hbf. Ook kan stapsgewijs het aanvullende snelbussysteem van en naar Hasselt, Genk en de Chemelot campus worden opgewaardeerd. Station Maastricht Randwyck inclusief de stationsomgeving krijgt een upgrade als onderdeel van de campus.

Delen van de spoorzone zullen transformeren naar nieuwe aantrekkelijke autoluwe stadswijken met ruimte voor diverse functies zoals woningen, onderwijs, werkgelegenheid en voorzieningen (zie ook thema Wonen). Dit biedt tevens kansen om de barrièrewerking van de spoorzone in Maastricht aan te pakken, bijvoorbeeld door het realiseren van een reizigerstunnel gecombineerd met een fietsverbinding. Ook ambiëren we een upgrade van de oostelijke entree van het station. Een mogelijke, maar kostbare oplossingsrichting, is het ondertunnelen van de spoorbundel met een ondergronds station zoals het burgerinitiatief van de heren Soete & Coenen. Omdat de haalbaarheid van dit initiatief onzeker is, wordt ook naar andere oplossingsrichtingen gekeken.

Bereikbaar en leefbaar euregionaal centrum

Maastricht heeft een sterke aantrekkingskracht op bezoekers en dagelijkse forenzen uit een wijde omgeving. Veel van die bezoekers en forenzen reizen met de auto. Hierdoor heeft die aantrekkingskracht ook een keerzijde en staat het woon- en leefmilieu in de stad onder druk. De sleutel tot de oplossing van dit probleem ligt bij het verbeteren van alternatieven (fiets, bus en trein) en vooral bij een robuuste parkeeroplossing.

In 2040 willen we dat een substantieel groter deel van de forenzen en bezoekers parkeren in één van de P+R-voorzieningen (ook wel Mobility Hub) buiten of aan de rand van de stad: P+R Maastricht Noord, P+R Maastricht West (voorlopige zoeklocatie Via Regia), P+R Maastricht Zuid (voorlopige zoeklocatie Köbbesweg) en P+R Maastricht Oost (voorlopige zoeklocatie Akersteenweg - Poort van Heuvelland). Hier vinden automobilisten voldoende beschikbare, goedkopere en goed bereikbare parkeerplekken. Vanaf daar rijden frequente bussen richting het centrum en andere werklocaties en zijn (elektrische) deelfietsen beschikbaar. Naast P+R-voorzieningen blijven ook P+W-voorzieningen, gelegen aan de rand van het centrum, onderdeel van het parkeeraanbod in Maastricht om zo meer keuze te bieden aan stadsbezoekers, visite van bewoners in het centrum en houders van betaalbare parkeerabonnementen voor forenzen en bewoners.

Een voorwaarde van succesvol parkeren op afstand is dat het aantal parkeerplaatsen voor bezoekers en forenzen in het centrum afneemt. Daarvoor worden verschillende instrumenten ingezet, zoals het hanteren van lage parkeernormen, de aanpak 'De straat van de toekomst' en ook de aanpak sfeergebieden waarbij wordt ingezet op toevoegen van groen en ontmoetingsruimte in plaats van parkeren op straat en binnenterreinen (zie thema Ontmoeten). Dit betekent ook dat parkeergarages voor bezoekers, met focus op de Vrijthofgarage, omgezet kunnen worden naar garages voor bewoners en specifieke doelgroepen als mindervaliden en of ambulante verzorgers (allen op vergunning of reservering).

Dit beleid betekent niet dat de auto uit het centrum verdwijnt. Dat is niet gewenst. Er zal altijd rekening gehouden worden met de bereikbaarheid van woningen, bedrijven en functies, bijvoorbeeld voor mensen die minder goed ter been zijn of zorg behoeven of de noodzakelijke logistieke stromen voor toelevering. Tegelijkertijd zullen er steeds meer aantrekkelijke alternatieven bestaan, waardoor een steeds groter deel van de huishoudens vanwege hun leefstijl en/of levensfase geen auto willen bezitten of bereid zijn die op afstand te parkeren en waardoor ook de logistieke stromen met kleinere voertuigen of hulpmiddelen worden uitgevoerd.

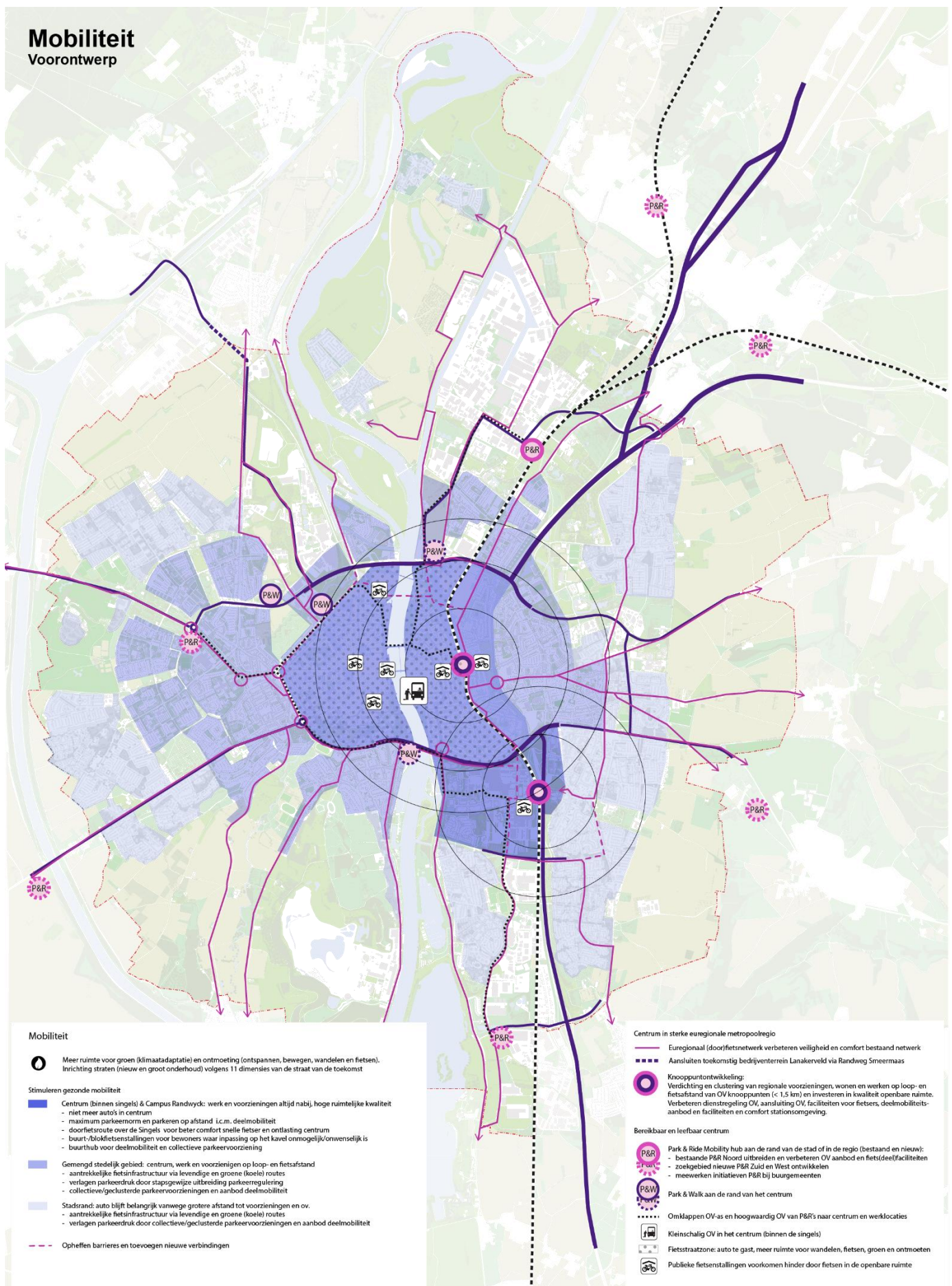
Het stedelijk busvervoer zal in de komende jaren een beweging maken om de binnenstad heen via een OV-as met goede doorstroming, een heldere dienstregeling jaar rond en hoge punctualiteit. Dit is ingegeven vanuit de ambitie om op de Markt, Grote Gracht en het Vrijthof de verkeersveiligheid beter te borgen en meer ruimte te geven aan de voetganger en fietser. Belangrijke voorwaarden hierbij zijn dat er goede haltes blijven of komen voor de verschillende delen van het centrum in ieder geval nabij Mosae Forum, het Sphinxkwartier, het Koningin Emmaplein, Statensingel, Tongerseplein en Prins Bisschopsingel (Tapijn). Een tweede voorwaarde is dat ook voor mensen die minder goed ter been zijn een goed alternatief blijft bestaan, bijvoorbeeld in de vorm van een kleinschaliger en vraaggericht systeem.

Autoparkeerbeleid en autoluw

Gelet op de vele ruimtevragen in de stad voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie, vergroening, lopen & fietsen en ontmoeting en tegelijkertijd de nadelen van het autoverkeer ten aanzien van geluidhinder en stikstof worden de kaders en keuzes op het gebied van parkeren aangepast. Bij nieuwbouw laten we de harde eis voor parkeren op eigen terrein (poet) los, zonder dit direct af te wenden op de openbare ruimte. En stimuleren we juist parkeren op afstand en alternatieve mobiliteitsvormen. Door parkeerregulering stapsgewijs geografisch uit te breiden beschermen we enerzijds de parkeermogelijkheden van bewoners en kunnen we er tegelijkertijd voor zorgen dat bij (gebieds)ontwikkelingen wordt nagedacht over parkeren op afstand en duurzame mobiliteit.

We werken toe naar een autoluwer centrum. Op dit moment wordt een pilot voorbereid voor het autoluw maken van een deel van Wyck. We willen – conform het advies van het Burgerberaad, maar ook een actuele oproep uit het Jekerkwartier – in meer delen van het centrum samen met bewoners en ondernemer onderzoeken welke stappen richting een autoluwer centrum gewenst en haalbaar zijn en deze vervolgens effectueren.

Figuur 21: Themakaart Mobiliteit

Uitvoering Mobiliteit: 'hoe gaan we dit doen?'

- Hanteren van een integrale aanpak van straten en openbare ruimte naar een gezonde omgeving door bijvoorbeeld werk-met-werk aanpak (aanleiding is vaak: onderhoud, energietransitie, klimaatadaptatie of veerkracht). Die aanpak is gericht op straten en openbare ruimten, die woningen en functies in de stad op een veilige manier ontsluiten, maar vooral ook uitnodigen tot bewegen, spelen en ontmoeten en zorg dragen voor voldoende groen, schaduw en waterinfiltratie (11 dimensies).
- Het opstellen van een Actieplan Lopen dat inspeelt op het Nationaal Masterplan Lopen 2040.
- Parkeren op afstand, waardoor parkeerplaatsen in de stad anders ingezet kunnen worden voor waarde creatie (verblijven, klimaatadaptatie, fietsparkeren etc.). Op sommige plekken zijn parkeergarages, met focus op de Vrijthofgarage, voor bezoekers (deels) omgezet naar bewoners (in combi met fiets) en te reserveren plekken, waardoor straatparkeren kan verdwijnen en zoekverkeer vermindert.
- Bij het afbouwen van parkeren op straat moeten er afdoende alternatieven zijn (zoals het realiseren van nieuwe P+R-parkeervoorzieningen) en wordt rekening gehouden met laad- en losplekken voor logistiek en parkeerplekken voor mensen die minder goed ter been zijn of ambulante zorg verlenen.
- Verdichten rond OV-knooppunten en mobiliteitshubs (werken, wonen en recreatie) zodat het autogebruik en –bezit afnemen en de business case voor bestaand en nieuw openbaar vervoer toeneemt.
- Voor het ontwerp van verkeersruimte wordt het STOP-principe (in volgorde van prioriteit: Stappen, Trappen, Openbaar vervoer en Personenauto) gebruikt zodat de menselijke maat wordt geborgd. Ook wordt telkens bij wijzigingen in de openbare ruimte rekening gehouden met de toegankelijkheid van die openbare buitenruimte voor personen met een functiebeperking. Het STOP-principe is een uitgangspunt. Er kunnen situaties of redenen zijn om hier plaatselijk van af te wijken.
- Inzet op logistieke hubs - uitsluitend ten behoeve van lokale Maastrichtse afzetmarkt - zodat overslag naar schonere en kleinere voertuigen mogelijk is. De stedelijke logistiek is volledig elektrisch en gebeurt in compacte voertuigen. Er zijn verschillende logistieke hubs ingericht voor overslag en tijdelijk voorraadbeheer op de bedrijventerreinen Beatrixhaven, Bosscherveld en/of Maastricht-Eijsden. Aangevuld met fietsbezorghubs nabij ontmoetingsplekken of aan levendige routes.
- Het realiseren van laadpalen met een optimale spreiding en balans van reguliere laders en snelladers. Voor de plaatsing van de snelladers zijn voorkeurslocaties: bestaande brandstofverkooppunten (tankstations), ontmoetingsplekken met detailhandel en dynamische centra zoals (Belvédère, Geusselt, Brightlands Health Campus).
- Het verbeteren van de verkeersveiligheid door onder andere de maximale snelheid op wegen met een stapsgewijze aanpak en passende inrichting te verlagen naar 30 km per uur, met uitzondering van de grotere ontsluitingswegen en stroomwegen.⁵¹
- De mogelijke overlast door mobiliteit wordt zoveel als mogelijk beperkt door een combinatie van goede ruimtelijke ordening: zo min mogelijk kwetsbare doelgroepen nabij drukke verkeersinfrastructuur, geluidsbarrières door groen of functies die niet geluidsgevoelig zijn, materiaal gebruik, (plaatselijk) snelheidsverlaging en mitigerende maatregelen bij gebouwen ter voorkoming van overlast.
- We investeren in aantrekkelijke fietsroutes in de vorm van regionale en stedelijke (door)fietsroutes en het realiseren van een fietszone in het centrum.
- We werken met Rijkswaterstaat, de Vlaamse overheid en gemeente Eijsden-Margraten mee aan onderzoek naar mogelijke verbeteringen van respectievelijk de Oeslingerbaan (Afrit 55), de rondweg om Smeermaas en de Köbbesweg.

- Er is een nieuwe Maasbrug voor voetgangers en fietsers gerealiseerd die het stationsgebied met het Sphinxkwartier verbindt.
- We leggen nadruk op veilig en comfortabel lopen en fietsen door te werken aan ruimere trottoirs en fietsroutes, maar ook aan het verminderen van barrières als de Maas en de spoorzone.

6. Stadsdeelvisies

We weten de huidige staat van de fysieke leefomgeving, we hebben onze stip op de horizon gezet voor hoe deze er idealiter in 2040 uit ziet én we weten met welke ruimtelijke strategie we die willen bereiken. Maar hoe kan dit er dan uit zien in de verschillende type omgevingen en buurten die Maastricht rijk is? En hoe werk je op zo'n manier aan de strategie dat het de huidige kwaliteit van de buurten versterkt?

Die vertaalslag maken we in de stadsdeelvisies, waarin we onze ruimtelijke visie en ambities vertalen naar de schaal van de Maastrichtse stadsdelen. Gebruikmakend van de resultaten van het Burgerberaad, de stadsdeelgesprekken, gesprekken met onze partners (waaronder de buurtnetwerken) en de digitale enquête, zijn de stadsdeelvisies een integrale vertaling van onze ruimtelijke strategie op stadsniveau, naar de schaal van de concrete gebieden en buurten in Maastricht. Op zo'n manier dat de strategie samengaat en bijdraagt aan de kwaliteit en het karakter van de stadsdelen.

Stadsdeelvisies: als uitnodiging en sturingsmiddel

Met het vaststellen van de omgevingsvisie houdt het gesprek en de samenwerking over het beheer en de ontwikkeling van onze fysieke leefomgeving namelijk niet op. Samen met de inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties werkt de gemeente verder aan een leefbare stad. Dat vraagt om maatwerk per buurt en per opgave, met aandacht voor de juiste partners. De stadsdeelvisies zijn hierbij richtinggevend, maar niet 'in beton gegoten'. De stadsdeelvisies vormen op de eerste plaats een uitnodiging aan onze bewoners, partners en ondernemers om samen te werken aan de toekomst van de stad. Het verbinden van hun doelen en middelen in het gebied staat hierbij centraal, om zo met een breed draagvlak te werken aan de gewenste gebiedsontwikkeling. Dit doen we samen met de coördinator gebiedsgericht werken, de stadsdeelregisseurs en de aanpak van het opstellen van stadsdeelprogramma's en de stadsdeelagenda's. Het is in deze stadsdeelprogramma's en -agenda's dat de stadsdeelvisies samen met de buurt en partners verder vorm wordt gegeven en aan de uitvoering wordt gewerkt.

Op deze manier wordt gezamenlijk gewerkt aan een:

- Gedeeld eigenaarschap voor de leefomgeving tussen bewoners en overheid, waarbij het leven van bewoners en het dagelijks gebruik van de leefomgeving centraal staan. Initiatieven van bewoners worden hierbij omarmd.
- Nauwe relatie tussen gemeente en samenleving, waarbij een duurzame dialoog tussen bewoners, partners en gemeente de basis vormt voor het aanpakken van concrete opgaven en ambities.
- Verbinding van de omgevingsvisie en stadsdeelvisies met de behoeften en ideeën in de stadsdelen en buurten. Zo komt een gezamenlijk stadsdeelprogramma en stadsdeelagenda tot stand, waarbij bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente doelen en middelen verbinden.

Daarnaast dienen de stadsdeelvisies als sturingsmiddel en toetsingskader voor het faciliteren van nieuwe ontwikkelingen en initiatieven, en vormen de deelvisies daarmee ook de verbindende schakel naar het gemeentelijke omgevingsplan, waarin de gewenste ontwikkelrichting van gebieden wordt vertaald in juridische regels en kaders.

Nog uit te werken per stadsdeel:

- *Een integrale kaart per stadsdeel, waarop de kaarten van de thema's zijn samengevoegd tot één totaalkaart met alle ambities.*
- *Een korte omschrijving van het profiel van/visie op het stadsdeel.*

7. Rollen, uitvoering en monitoring

7.1 Inleiding

De omgevingsvisie is het overkoepelend strategische kader voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer en de bescherming van de fysieke leefomgeving. Het doel van de omgevingsvisie is om ervoor te zorgen dat Maastricht een aangename en leefbare stad is voor de inwoners, ondernemers en bezoekers en dat het voldoet aan de eisen die een toekomstbestendige stad vraagt. Hierbij is het noodzakelijk dat nieuwe ontwikkelingen en het behouden en versterken van de bestaande kwaliteiten van de stad op orde zijn en zich goed met elkaar verhouden. In onderstaand uitvoeringsprogramma een doorkijk hoe de omgevingsvisie doorwerkt, en hoe de gemeente haar ambities wil uitvoeren.

7.2 Beleidscyclus

De omgevingsvisie is een zelfbindend document. Dat betekent dat de gemeente zich met vaststelling van de omgevingsvisie verbindt aan de ambities en opgaven die in de omgevingsvisie zijn beschreven. Dit wordt nader uitgewerkt in de beleidscyclus onder de omgevingswet. De beleidscyclus onder de Omgevingswet is een gestructureerd proces dat gemeenten helpt bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van beleid voor de fysieke leefomgeving. Deze cyclus omvat vier kerninstrumenten: de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning.

1. **Beleidsontwikkeling:** Dit is de fase waarin de omgevingsvisie wordt opgesteld. De omgevingsvisie is een strategisch document dat de lange termijn doelen en hoofdkeuzes voor de fysieke leefomgeving vastlegt. Het vormt de basis voor verdere beleidsontwikkeling en uitvoering.
2. **Beleidsdoorwerking:** In deze fase wordt het beleid uit de omgevingsvisie concreet gemaakt en juridisch verankerd. Dit gebeurt door middel van omgevingsplannen en programma's die specifieke maatregelen en regels bevatten om de gewenste kwaliteit van de leefomgeving te bereiken.
3. **Uitvoering:** De plannen en programma's worden uitgevoerd door verschillende actoren, zoals burgers, bedrijven en overheden. Dit kan variëren van het verlenen van omgevingsvergunningen tot het nemen van concrete maatregelen in de fysieke leefomgeving.
4. **Terugkoppeling:** Na de uitvoering wordt het beleid gemonitord en geëvalueerd. De resultaten van deze evaluatie kunnen aanleiding geven tot aanpassingen in de omgevingsvisie of andere beleidsdocumenten, waardoor de cyclus opnieuw begint.

Figuur 22: Beleidscyclus Omgevingswet

7.3. Samen werken aan de uitvoering: rollen en instrumenten

De gemeente Maastricht heeft verschillende rollen bij het uitvoeren van de omgevingsvisie. Welke rol zij kiest, hangt af van verschillende factoren. Dit kan bijvoorbeeld samenhangen met het uitvoeren van wettelijke taken, wie eigenaar is van de grond, de opgave in het gebied en de hoeveelheid invloed die de gemeente heeft.

We onderscheiden de volgende rollen:

De uitvoerende gemeente

De gemeente zorgt ervoor dat de basisvoorzieningen in de openbare ruimte op orde zijn. Dit omvat het aanleggen, beheren en onderhouden van wegen, openbare ruimtes, parken en (fiets)parkeervoorzieningen.

De kaderstellende gemeente

De gemeente stelt regels en kaders vast, bijvoorbeeld via het omgevingsplan of verordeningen. Dit kan betrekking hebben op het beschermen van monumenten en andere waardevolle elementen in de stad.

De ondersteunende gemeente

De gemeente faciliteert ontwikkelingen voor inwoners en bedrijven. Dit kan door het verstrekken van vergunningen of het geven van subsidies.

De coördinerende gemeente

De gemeente Maastricht werkt samen met andere partijen vanuit een coördinerende rol. Dit is bijvoorbeeld het geval bij gebiedsontwikkelingen. We staan daarbij niet tegenover partners, maar willen zij aan zij staan vanuit een duidelijke agenda (de omgevingsvisie).

De agenderende gemeente

Als gemeente zijn we niet altijd zelf aan zet om ontwikkelingen te veranderen en hebben we daar hulp voor nodig van bijvoorbeeld, Provincie, Rijk, of de EU-regio. De omgevingsvisie is wat dat betreft

ook onze stip op de horizon en onze visie waarmee we ruimtelijke opgaven en ambities adresseren, als uitnodiging, maar ook als agenda om samen met anderen aan te werken.

7.4 Behalen van doelen uit de omgevingsvisie

Deze omgevingsvisie schetst een ideaalbeeld voor de toekomst. Het toont lopende programma's en onderzoeken, en biedt nieuwe of duidelijkere doelen, ambities en of richtlijnen voor bepaalde voorstellen. De omgevingsvisie fungeert als ruimtelijk kader waarop verder gebouwd moet worden.

Omgevingsprogramma's

Het is mogelijk om voor een specifiek gebied, ambitie of thema uit de omgevingsvisie een omgevingsprogramma te maken. Een programma bevat concrete stappen die de gemeente – al dan niet samen met partners - neemt om haar doelen te bereiken. In een omgevingsprogramma wordt aangegeven hoe, met wie en met welke planning en middelen de gemeente uitvoering geeft aan (een deelgebied, -thema of –ambitie van) haar omgevingsvisie. De omgevingsvisie vormt dus het kader waarbinnen in de omgevingsprogramma's aan een bepaald gebied, thema of ambitie verder uitwerking wordt gegeven met gebiedsgericht maatwerk en een integrale aanpak. Het omgevingsprogramma is een instrument van het college van burgemeester en wethouders om uitvoering te geven aan de kaders zoals de raad deze in de omgevingsvisie vaststelt. Met de raad is afgesproken om bij vaststelling van de omgevingsvisie ook gezamenlijk af te spreken welke omgevingsprogramma's we op korte termijn oppakken om uitvoering te geven aan de vastgestelde omgevingsvisie.

In de ontwerp omgevingsvisie zal dit overzicht van de geadviseerde omgevingsprogramma's worden opgenomen.

Stadsdeelprogramma's

De stadsdeelvisies uit de omgevingsvisie vormen het vertrekpunt voor het opstellen van stadsdeelprogramma's (een omgevingsprogramma per stadsdeel). Daarin gaan we samen met de buurten en onze partners in de stadsdelen verder uitwerking en uitvoering geven aan de stadsdeelvisies. Op deze manier wordt gezamenlijk gewerkt aan een gedeeld eigenaarschap voor de leefomgeving tussen bewoners en overheid, waarbij het leven van bewoners en het dagelijks gebruik van de leefomgeving centraal staan. We creëren hierbij een duurzame dialoog tussen bewoners, partners en gemeente de basis vormt voor het aanpakken van concrete opgaven en ambities met de omgevingsvisie en de daarin opgenomen stadsdeelvisies als heldere agenda van de stad.

Grondbeleid

De grote opgaven waar we voor staan vragen om een actieve gemeente die de regie voert en ervoor zorgt dat de ruimtelijke ontwikkelingen in de pas lopen met onze maatschappelijke opgaven. Ontwikkelen en beheren doen we voor de brede welvaart van alle Maastrichtenaren, gebiedsontwikkeling is een instrument voor het bevorderen van leefbaarheid, maatschappelijke en economische ontwikkeling. Om die maatschappelijke doelstelling dichterbij te brengen voeren we een situationeel grondbeleid, waarbij we kansen en mogelijkheden niet onbenut laten.

Investeringsprogramma

Het gemeentelijk aandeel in de publieke investering is aanzienlijk. Samenwerking en cofinanciering is echter noodzakelijk om deze opgaven en ambities te realiseren. Alle gebruikers van de stad profiteren ervan: inwoners, werkers en bezoekers krijgen een aantrekkelijker Maastricht met een sterker sociaal en economisch klimaat. De investeringen leiden tot een grotere brede welvaart in Maastricht. Dit voorontwerp van de omgevingsvisie agendeert gebiedsontwikkelingen en andere opgaven waarvoor de benodigde investeringen nog niet zijn vastgesteld en waarvoor nog dekking

moet worden gezocht. Hoewel dit in het ontwerp omgevingsvisie verder wordt uitgewerkt, zal de besluitvorming daarover plaatsvinden in het kader van de integrale investeringsagenda en de begrotingscyclus van de gemeente Maastricht in 2026 en verder. Zo zal er na vaststelling van de omgevingsvisie gewerkt worden aan het verder concretiseren van de geschetste ambities en opgaves. We werken hiervoor een gethematiseerd investeringsprogramma uit dat de omgevingsvisie handen en voeten zal geven bij de uitwerking. Het investeringsprogramma is een meerjarige financiële verkenning. De investeringsagenda geeft globaal inzicht in de omvang van de investeringen en de kosten en geeft daarmee vanuit een langjarige doorkijk, input aan het jaarlijkse gemeentelijke begrotingsproces.

Een knoop doorhakken

Zoals eerder beschreven, werken we vanuit de omgevingsvisie doelgericht en gebiedsgericht. Het realiseren van ambities vraagt daarbij om bestuurlijke daadkracht. We streven naar een consensusmodel bij nieuwe ontwikkelingen, maar het algemeen belang gaat voor individuele belangen. Het college en de gemeenteraad zullen deze afweging steeds moeten maken wanneer er pijnpunten op tafel komen, en zullen gezamenlijk een knoop moeten doorhakken als de situatie daarom vraagt.

7.5 Monitoring

Met de Omgevingseffectrapportage (welke nu in uitvoering is parallel aan het toewerken naar de ontwerp omgevingsvisie) is een nulmeting gemaakt van de huidige stand van de leefomgeving (in de Foto van de Leefomgeving), en beoordeling op de omgevingseffecten die zich voor kunnen doen bij het uitvoeren van de omgevingsvisie. De bevindingen uit de rapportage (tot zover) hebben ons veel geleerd en zijn zo goed als mogelijk geïmplementeerd in het voorontwerp omgevingsvisie en straks ook in de ontwerp omgevingsvisie. We willen deze bevindingen na vaststelling van de omgevingsvisie verder door ontwikkelen als gemeentelijk monitoringsinstrument voor de komende jaren. Zodat we de uitvoering van de omgevingsvisie periodiek kunnen monitoren en waar nodig kunnen bijsturen (conform de eerder beschreven beleidscyclus). We willen daarbij ook onderzoeken hoe we onze data gebiedsgericht kunnen door ontwikkelen.

De doorontwikkeling van het instrument stelt ons in staat om elke drie jaar na de vaststelling van de visie te rapporteren over de uitvoering en monitoring op dit gebied. We realiseren ons dat niet alle aspecten volledig op gemeentelijk niveau te adresseren zijn en niet alles in 3 jaar kan veranderen, maar het kan wel een belangrijke graadmeter zijn bij het bepalen van de gemeentelijke agenda en te bekijken of de omgevingsvisie nog de juiste agenda is voor de stad.

Daarnaast zullen we op basis van de Planning & Control-cyclus jaarlijks de gemeenteraad op de hoogte brengen van de beleidsambities en de bijbehorende uitwerkingen en resultaten zoals opgenomen in de omgevingsvisie. Op deze manier zorgen we ervoor dat de gemeenteraad goed geïnformeerd blijft over de voortgang en de impact van het beleid op de leefomgeving, en kan bijsturen waar nodig.

Bijlagen

Bijlage 1 Begrippenlijst

A

Adaptief vermogen	De capaciteit van de stad om in te spelen op toekomstige veranderingen en uitdagingen.
Actieve mobiliteit	Voetgangers en fietsers stimuleren door veilige en aantrekkelijke routes te bieden.
Autoluwe zones	Gebieden waar autoverkeer beperkt is om voetgangers en fietsers meer ruimte te geven.

B

Biodiversiteit	Variatie in flora en fauna binnen stedelijke en natuurlijke gebieden, bevorderd door groenbeleid.
Binnenstedelijke verdichting	Versterken van stedelijke gebieden door nieuwe woningen en voorzieningen toe te voegen.
Blauw-groene structuren	Combinatie van water en groen voor recreatie, ecologie, en klimaatadaptatie.
Buurthub	Kleinschalig knooppunt in een wijk, waar lokale mobiliteitsopties en diensten samenkomen.

C

Circulaire economie	Economisch model gericht op hergebruik van materialen en minimalisatie van afval.
Compacte stad	Dicht bebouwde stad waar functies zoals wonen en werken nabij elkaar zijn.
Co-creatie	Samenwerking tussen gemeente, inwoners, en bedrijven bij beleidsontwikkeling.

D

Demografische transitie	Veranderingen in bevolkingssamenstelling, zoals vergrijzing of instroom van nieuwe inwoners.
Duurzame mobiliteit	Duurzame vervoersmiddelen zoals fietsen, openbaar vervoer, en elektrische auto's stimuleren.
Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie	Nationaal plan om steden weerbaar te maken tegen klimaatverandering.

E

Energietransitie	Overstap naar duurzame energiebronnen, zoals wind- en zonne-energie.
Ecosysteemdiensten	Voordelen van natuur, zoals schone lucht, waterberging en temperatuurregulatie.
Euregionale samenwerking	Samenwerking van Maastricht met omliggende regio's over grenzen heen.
Energiehub	Centraal punt voor de opwekking, opslag en distributie van duurzame energie.

F

Flexibele bestemmingsplannen	Ruimtelijke plannen die aanpasbaar zijn voor toekomstige behoeften.
Functiemenging	Combineren van wonen, werken en recreatie in één gebied.
Fietsstrategie	Beleid om fietsen te stimuleren met betere infrastructuur en verkeersveiligheid.

G

Groene daken	Vegetatiedaken die bijdragen aan isolatie, biodiversiteit, en waterbeheer.
Gezonde stad	Stad met aandacht voor fysieke, sociale en mentale gezondheid van inwoners.
Gebiedsontwikkeling	Geïntegreerde aanpak voor duurzame ontwikkeling van stadsdelen.
Groennorm	De gewenste hoeveelheid en kwaliteit groen op buurtniveau. De project-groennorm is de gewenste hoeveelheid en kwaliteit groen bij een bouwinitiatief, analoog aan de parkeernorm.
Groenblauwe dooradering	Groen lint met struikgewas en bomen, vaak gecombineerd met een watergang of droogdal in zowel het buitengebied als het stedelijk gebied, bestemt voor recreatie, ecologie en klimaatadaptatie.
H	
Herbestemming	Nieuwe functie geven aan gebouwen, zoals een fabriek ombouwen tot woningen.
Hittestress	Overmatige warmte in steden door verstening en gebrek aan groen.
Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)	Openbaar vervoer met hoge frequentie, capaciteit en betrouwbaarheid.
I	
Inclusieve stad	Stad die toegankelijk en leefbaar is voor alle inwoners, ongeacht achtergrond of mogelijkheden.
Inbreiding	Woningbouw binnen bestaande bebouwde gebieden om open ruimte buiten de stad te beschermen.
Infrastructuur	Wegen, bruggen, en andere voorzieningen die de stad ondersteunen.
J	
Jongerenparticipatie	Betrekken van jongeren in stedelijke ontwikkeling en besluitvorming.
Joint ventures	Samenwerkingsverbanden tussen publieke en private partijen voor stedelijke projecten.
K	
Klimaatadaptatie	Aanpassen van de stad aan de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte en overstromingen.
Knooppuntenstrategie	Ontwikkelen van vervoershubs om mobiliteit te verbeteren en gebruik van openbaar vervoer te stimuleren.
L	
Leefomgeving	De omgeving waarin mensen wonen, werken en recreëren.
Landschapsinclusief bouwen	Ontwerpen van gebouwen die rekening houden met het landschap en de natuur.
Logistieke hub	Centrum voor efficiënte verdeling van goederen in stedelijke gebieden, vaak met focus op duurzaamheid.
M	
Mobiliteitshub	Knooppunt waar verschillende vervoersmiddelen, zoals fietsen, auto's en OV, samenkomen.
Multifunctioneel groen	Groengebieden die meerdere functies vervullen, zoals recreatie, ecologie, en wateropvang.
N	
Natuurinclusief bouwen	Integreren van natuur, zoals vogel- en vleermuiskasten, in bouwprojecten.
Netwerkstad	Samenhangende stedelijke regio die door goede verbindingen functioneert als één geheel.
O	
Omgevingskwaliteit	De mate waarin een gebied aantrekkelijk, functioneel en duurzaam is.

Openbaar groen	Toegankelijke parken en plantsoenen die bijdragen aan welzijn en biodiversiteit.
P	
Parkeernorm	Vereist aantal parkeerplekken voor auto's (vaak geformuleerd als maximum) en/of fietsen (geformuleerd als minimum) bij een bouwinitiatief.
Park & Ride (P+R)	Parkeervoorzieningen buiten de stad met goede OV-verbindingen naar het centrum.
R	
Ruimtelijke adaptatie	Aanpassen van stedelijke gebieden aan klimaatveranderingen, zoals hitte en wateroverlast.
Regionale samenwerking	Samenwerking tussen gemeentes in de regio om gezamenlijke uitdagingen aan te pakken.
S	
Smart city	Stad die gebruikmaakt van technologie voor betere diensten en infrastructuur.
Stadslandbouw	Landbouw binnen de stad voor lokaal voedsel en groenvoorziening.
T	
Toekomstbestendig bouwen	Gebouwen ontwerpen die flexibel en duurzaam zijn voor de lange termijn.
Transformatiegebieden	Gebieden die een nieuwe functie krijgen, zoals industrie naar wonen.
U	
Urbane dynamiek	Het bruisende karakter van steden door activiteiten en interacties.
Urban mining	Hergebruik van grondstoffen uit bestaande gebouwen en infrastructuur.
V	
Veerkrachtige stad	Stad die bestand is tegen schokken zoals klimaatverandering en economische crises.
Verdichting	Het compacter maken van stedelijke gebieden door meer functies en woningen toe te voegen.
Verduurzaming	Processen gericht op milieuvriendelijker en efficiënter gebruik van hulpbronnen.
W	
Waterberging	Ruimten voor het opvangen en vasthouden van regenwater om overstromingen te voorkomen.
Wijkontwikkeling	Specifieke aandacht voor de verbetering van infrastructuur en leefbaarheid in wijken.
Z	
Zonering	Indeling van stedelijke gebieden naar functie, zoals wonen, werken en recreëren.
Zero-emissiezones	Gebieden waar alleen voertuigen zonder uitstoot mogen rijden.

Bijlage 2 Verantwoording van opbrengst participatieverslag

Om ruimtelijke ideeën, initiatieven en zorgen op te halen, denkrichtingen te toetsen en om belangrijke punten uit de stad op te halen is een breed participatieproces opgetuigd. Een participatieproces dat gestart is met een burgerberaad en (stads)brede en naar stadsdelen ging en online verdieping ophaalde. In onderstaande geven we per onderdeel van het totale participatie-traject weer wat de hoofdlijn is richting het Maastricht 2040.

Deel 1 - Burgerberaad

De centrale vraagstelling aan het burgerberaad is hoe de publieke ruimte zó kan worden ingericht dat deze optimaal bijdraagt aan het versterken van de veerkracht van individuen en groepen. Veerkracht omvat aspecten als gelijke kansen, dynamiek van ongelijkheid in de publieke ruimte, en hoe ruimtelijke structuren de kansengelijkheid kunnen bevorderen.

Het burgerberaad had binnen de participatie-instrumenten de vorm van 'meebeslissen'. Dit betekent dat keuzes die het burgerberaad maakt daadwerkelijk worden opgenomen, tenzij daar zwaarwegend argumenten voor zijn om dit niet te doen.

De inhoudelijke adviezen hadden als thema's de verbetering van de participatie (1x), het realiseren van meer ontmoeting (3x), hoe de stad verder te vergroenen (2x), mobiliteitsaspecten die beter kunnen (4x), wonen(1x), de inzet van kleinschalige cultuurevenementen (1x), het verbeteren van het woonaanbod (2x) en het realiseren van passende werkgelegenheid (1x).

Hieronder elk advies met het doel voor 2040. De precieze voorstellen zijn te vinden in de eindrapportage van het burgerberaad.

Adviezen Burgerberaad

Advies 1: Actieve participatie en transparante communicatie

Het burgerberaad wil dat de gemeente in 2040 inwoners actief betreft bij het formuleren van beleid, o.a. door de inzet van goede en gerichte communicatie.

Advies 2: Verbonden gemeenschappen

Het burgerberaad adviseert multifunctionele ontmoetingscentra voor jong en oud met een divers aanbod. Dit om mensen in de buurten te verbinden en daarmee bijv. eenzaamheid te voorkomen.

Advies 3: Meer recreatieve voorzieningen

Het burgerberaad adviseert om meer binnenruimte te creëren voor ontmoeting tussen jongeren, bijv. via een zgn. huiskamer of buurthuis.

Advies 4: Verbeteren van sociale gezondheid

Het burgerberaad adviseert de realisatie van ontmoetingsplekken ter bevordering van het thuisgevoel en de sociale gezondheid. Het zet daarbij in op bijv. het realiseren van gratis ontmoetingsplekken, of groene speel- en sportmogelijkheden.

Advies 5: Inrichting nieuwe parken

Het burgerberaad adviseert een stad die gezonder, mooier en duurzamer is en wil daarbij inzetten op het realiseren van een nieuw park, bij voorkeur aan de oostzijde van Maastricht.

Advies 6: Aantrekkelijk openbaar vervoer

Het burgerberaad wil een samenhangende keten realiseren tussen parkeren buiten de binnenstad en openbaar vervoer naar het centrum. Tevens poneert het de wens dat het meeste vervoer binnen Maastricht met het openbaar vervoer, de fiets of te voet wordt gedaan in plaats van met de auto.

Advies 7: Fietzers en voetgangers: veiligheid en bereikbaarheid

Een impuls geven aan veilige en bereikbare paden voor fiets- en voetgangers en goede bewegwijzering.

Advies 8: Autoluwe binnenstad

Het burgerberaad stelt een autoluwe binnenstad voor, inclusief ontheffingen voor inwoners, ondernemers, hulpdiensten etc.

Advies 9: Samenbrengen van ouderen en jongeren

Het burgerberaad wil eenzaamheid onder jongeren en ouderen tegengaan door nieuwe gedeelde woonvormen te ontwikkelen.

Advies 10: Alle woonwijken groen en natuurinclusief

Het burgerberaad wil dat groen en natuur in elke woonwijk van Maastricht naar 2040 toe verbeterd zal worden, bijv. door het instellen van een generieke groennorm.

Advies 11: Kleinschalige cultuurevenementen voor iedereen

Het burgerberaad wil dat Maastricht zich verder ontwikkelt als cultuurstad, met een sterkere betrokkenheid van inwoners en alle leeftijdsgroepen bij het culturele leven om daarmee een goede verbinding te maken tussen verschillende sociale groepen via cultuur.

Advies 12: Betaalbare sociale woningen in Maastricht

Het burgerberaad wil meer betaalbare, sociale woningbouw realiseren en bijv. alternatieve woonvormen inzetten om het woningprobleem op te lossen.

Advies 13: Veilig verkeer rondom het centraal station

Het burgerberaad wil een impuls geven aan een veilige verkeersstructuur rondom het centraal station.

Advies 14: Werkgelegenheid starters voor economische groei

De aansluiting tussen aanbod van werk en opleidingen moet volgens het burgerberaad sterker, om daarmee in te zetten op het behouden van een deel van de studenten, een gezonde verdeling tussen leeftijdsgroepen in de stad te creëren en de economische groei aan te jagen.

Advies 15: Afterparty

Het burgerberaad wil een terugkoppeling vanuit de gemeenteraad na de raadsvergadering over de omgevingsvisie, om te horen wat er met de adviezen is gedaan.

Deel 2 - Stadsbrede en stadsdeelsessies

In de periode van oktober tot en met december 2023 hebben er een stadsbrede en 7 stadsdeelbijeenkomsten plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomsten zijn deelnemers gevraagd om input te geven over de omgevingsvisie en de consequenties die keuzes hebben op de stad of het betreffende stadsdeel. Daarnaast kregen zij de mogelijkheid om een specifieke denkrichting mee te geven voor de middellange en lange termijn. De bijeenkomsten werden drukbezocht door enthousiaste en betrokken inwoners. De belangrijkste punten die de deelnemers hebben ingebracht worden of in het algemene deel of per stadsdeel weergegeven.

Stadsbrede sessie

Verbondenheid

Ontmoeting is een belangrijk ruimtelijk uitgangspunt, goed verspreid over de stad en waar nodig met ondersteuning van de gemeente. Dit realiseren we door te vergroenen, moderne buurthuizen of ontmoetingsplekken te creëren en ruimte te bieden aan sport en evenementen. De plekken waar mensen dus echt kunnen samenkomen, net zoals de lokale middenstand een belangrijke factor in ontmoeting is. Bij ontmoeting horen ook goede verbindingen en goede locatiekeuzes, zoals het toegankelijker maken van openbaar vervoer en het spreiden van diverse doelgroepen over wijken. Ook toerisme zorgt voor verbinding. Belangrijk aandachtspunt onder deze beweringen is dat ontmoeting echt gefaciliteerd dient te worden, en niet vanzelfsprekend is. De komst van de stadsdeelregisseurs wordt daarbij als een goede stap ervaren om de verbinding tussen gemeente en de stad te verstevigen.

Kenniseconomie

De ontwikkeling van de (kennis) economie werd als apart onderwerp besproken, via een SWOT-analyse. Als sterke punten voor de kenniseconomie werd de aanwezigheid van het groene MUMC+ als universitair ziekenhuis gezien, en de focus op de Health Campus als goede representant van het moderne Maastricht. Ook werd specifiek genoemd dat bewonersinitiatieven door de gemeente over het algemeen goed begeleid worden.

Als zwak punt werd genoemd de beperkte regie die de gemeente soms neemt bij het inrichten van de publieke ruimte en het gebrek aan verbindingen. Ook de beperkte verbindingen naar bijv. Brussel helpen niet bij deze ontwikkeling.

Kansen worden gezien in kennisdeling en het aantrekken van kennisinstituten naar de stad en/of bijvoorbeeld bij Maastricht Aachen Airport. Verder zijn de aanwas en vooral vasthouden van studenten en goede verbinding met werkgevers genoemd om Maastricht als kennisstad te verbeteren. Daar horen goede verbindingen bij, zowel lokaal als internationaal, met ruimte voor parkeren en betaalbare woningen. Met het doorontwikkelen naar een kennisstad is het belangrijk oog te hebben voor evenwicht in welvaart en beleving in de stad en regio.

Tot slot werden de bedreigingen behandeld, en hadden de deelnemers oog voor de overbelasting van de A2 op piekmomenten. Ook water wordt als een kans, maar zeker ook als een bedreiging gezien voor het gebied in en rondom de campus.

Regie op ruimtelijke ontwikkelingen

Gemeentelijke regie wordt als een cruciale factor in ruimtelijke ontwikkeling gezien. Pro-actief beleid is daarbij een belangrijk middel om meer controle te krijgen op ontwikkelingen. Denk aan projecten als Limmel a/d Maas of de Groene Loper, maar kijk ook buiten de gemeentegrens naar ontwikkelingen als het Cartesius project in Utrecht. Ruimtelijke regie nemen betekent ook sturing geven aan participatie, informatie over projecten zo goed mogelijk te duiden waarbij fysieke avonden echt een meerwaarde zijn, en de gemeente die een actieve rol neemt in het faciliteren en stimuleren van initiatieven van inwoners. Zoek daarin als de gemeente de balans op tussen regulering en flexibiliteit bij initiatieven. Het instellen van de (nieuwe) stadsdeelregisseurs en ondersteuning door buurtnetwerken horen daarbij, evenals communicatie rondom diverse thema's als ontmoeting of verduurzaming.

Regie betekent ook creëren, zoals plekken voor ontmoeting of wijken die een goede sociale en betaalbare mix kennen. Verdichting is daarbij mogelijk, met oog voor voldoende groen, klimaatadaptatie en voorzieningen. Regie op mobiliteit, zoals het parkeren aan de rand van de stad via P&R's of het inzetten op autoluwe wijken en goede fietsbereikbaarheid zijn daarbij onderdeel van het pleidooi dat deze avond is gegeven.

Gezonde straat (inmiddels Straat van de toekomst)

Een reflectie op de specifieke thema's:

Toegankelijkheid: Verbeter de toegankelijkheid voor alle leeftijden, o.a. door inrichting van autoluwe wegen met voorzieningen aan de rand. Zorg voor voldoende parkeerplekken voor hulpdiensten.

Veiligheid: Richt straten veiliger in met o.a. fietsstraten, brede fietspaden en goede handhaving. Vermijd snelle auto's in smalle straten en zorg voor duidelijke wegingdeling en kleurcodering.

Beleving: Verbeter de beleving van straten met aangepaste verlichting, groene structuren en herkenbare elementen. Een mix van functies in de straten en creëer aantrekkelijke plekken voor ontmoeting.

Gezondheid: Denk aan luchtkwaliteit en verminder verkeersgeluid door in te zetten op autoluwer. Behoud speelplekken op loopafstand en combineer mogelijk sport- en spelelementen.

Mobiliteit: Bevorder fietsen en wandelen door straten in te richten op lagere snelheden. Overweeg P&R's en goed parkeerbeleid voor mindervaliden en fietsstallingen.

Ecologie: Vergroenen straten met gevarieerd groen, bomen en groene gevels. Zorg voor voldoende onderhoud en let op mogelijke ongedierte.

Klimaatadaptief: Richt straten klimaatadaptief in, met aandacht voor waterberging, vergroening en doorlatendheid van de ondergrond.

Waardecreatie: Behoud de waarde van straten door bereikbaarheid van winkels te handhaven, ruimte voor voetgangers te creëren en aantrekkelijke verblijfsplekken te ontwerpen.

Identiteit: Behoud en creëer een identiteit voor straten door schoonheid te bevorderen en succesvolle elementen te kopiëren. Stimuleer kunst in de openbare ruimte en mix doelgroepen waar mogelijk.

Energietransitie: Bereid straten voor op energietransitie met ruimte voor laadpalen, collectieve inspanningen voor zonnepanelen en batterijen, en onafhankelijkheid van energieleveranciers.

Rode draad Stadsdeel West

Bij het stadsdeel West gaat het o.a. over investeringen in (kleinschaligere) ontmoetingsplekken, waarbij de nadruk ligt op bereikbaarheid en betaalbaarheid. Hierbij wordt onderstreept dat sociale activiteiten een cruciale rol kunnen spelen in het bevorderen van interactie tussen bewoners. Oog voor ouderen is daarbij belangrijk, bij voorkeur in een woonvariant waar mensen bij elkaar kunnen wonen en oog voor elkaar kunnen hebben.

Goed openbaar vervoer, veilige straten en het versterken van verbindingen met de buurt, zowel fysiek als sociaal zijn ook in deze buurt uitgangspunten. Daar waar echt knelpunten zitten in verbinding voor kwetsbaren, kijken we waar maatwerk mogelijk is. Bij het herinrichten van straten is het van belang om de bewoners hierbij te betrekken. Er wordt aandacht gevraagd voor het aanpakken van verkeersoverlast rondom scholen, waarbij grotere ontmoetingsplekken zoals de kinderboerderij niet over het hoofd gezien mogen worden.

Een belangrijk punt is het behoud van de ruime opzet in de openbare ruimte en het groen. Voor de ontwikkeling van Annadal wordt specifiek benadrukt om te investeren in groene ontwikkelingen. Hierbij is het tevens van belang om de doorstroom van bewoners naar de vernieuwde locatie te waarborgen, met een focus op de realisatie van betaalbare woningen.

Rode draad Stadsdeel Centrum

Bij de stadsdeelbijeenkomst Centrum wordt de wens om de leefbaarheid van het centrum te verbeteren breed gedragen. Veel genoemde voorstellen tot verbetering van de leefbaarheid zijn:

- Vergroening van de openbare ruimte met meer bomen, parkjes en geveltuinen, maar ook van private binnenterreinen en daken
- Balans tussen drukte en rust, plekken met dynamiek en plekken voor rust en ontmoeting voor bewoners door spreiding van dynamiek over de stad, en beperken toerisme en horeca

- Autoluwe of autovrije binnenstad met minder parkeren op straat, parkeren op afstand (loopafstand centrum of met gratis ov), 30 km/u, fietsstraten, deelauto's en fijnmazig OV
- Veilige en toegankelijke trottoirs door goede voorzieningen voor fietsers en voorkomen overlast door bezorgdiensten

Er is behoefte aan meer sociale cohesie. Meer ontmoetingsplekken in de vorm van groene tuinen en binnenplaatsen, sport- en speelplekken, hondenuitlaatplekken, en overdekte ontmoetingsplekken dragen bij aan ontmoetingen tussen de diverse verschillende bewoners. Laat bewoners meer participeren bij ontwikkelingen in de buurt, zodat deze aansluiten bij de behoefte en mensen meer betrokken zijn. Zelfonderhoud van groen in de openbare ruimte draagt bij aan sociale cohesie en sociale controle.

Momenteel wonen vooral studenten, expats en senioren in het centrum. De middengroep ontbreekt. Er is behoefte aan een betere balans in de bevolkingssamenstelling in leeftijd, in vast of tijdelijk, met kleine en grote huishoudens, en in de segmenten sociaal, betaalbaar en vrije sector. Er is vooral behoefte aan meer betaalbare woningen voor starters, gezinnen en middeninkomens, maar ook geschikte en betaalbare seniorenwoningen, zodat bewoners in de binnenstad kunnen doorstromen naar een passende woning en plaatsmaken voor gezinnen. Om dit alles te realiseren moet de gemeente de regie meer naar zich toe trekken.

De binnenstad is van groot belang voor de economie van de stad. De aantrekkingskracht en verblijfskwaliteit staan echter onder druk door te grote drukte, overlast door auto's, slechte bereikbaarheid en een eenzijdig aanbod (teveel van hetzelfde). De bewoners roepen op tot meer spreiding van horeca en toeristische trekkers over de hele stad, en meer diversiteit en kwaliteit in het aanbod van toerisme, winkels en horeca, met minder universele ketens en meer kleine detailhandel, ambachten en maakindustrie, broedplaatsen, kantoren en betaalbare werkplekken. De gemeente moet de regie nemen en actief panden aankopen. Daarnaast moet de verblijfskwaliteit verhoogd worden door vergroening en het terugbrengen van het aantal parkeerplaatsen en autobewegingen in het centrum. Het centrum moet goed bereikbaar blijven door middel van parkeren aan de rand verbonden met OV.

Aanvullende input buurtnetwerken en bewonersverenigingen Boschstraatkwartier, Céramique, Kommelkwartier en Jekerkwartier:

In de vigerende omgevingsvisie is het buurtniveau onderbelicht. Het is wenselijk om meer aandacht te geven aan de unieke kwaliteiten, kansen en opgaven van de buurten als basis voor het omgevingsplan. Specifiek voor de buurten rondom de stadskern lijkt het alsof ze enkel als een verlengstuk van de stadskern, of als een verbindingsschakel tussen de stadskern en de buitenwijken worden gezien. Deze buurten zouden ook meer als woonbuurt beschouwd moeten worden. Naast de ambities van de stad dient er meer aandacht te zijn voor leefbaarheid, veiligheid, rust, gezondheid en menselijke maat.

Veel bewoners vinden immers dat de drukte, met name door toerisme ten koste gaat van de eigen inwoners. De grenzen van drukte en levendigheid zijn om sommige plekken bereikt. Voorgesteld wordt om in het gebied met gebiedsprofiel 'bestaand levendig gebied' niet te sturen op meer levendigheid, maar meer op behoud van het multifunctionele karakter van de buurt: zonder uitbreiding van horecafuncties, en met behoud van bestaande woonfuncties en ruimte voor kleinschalige winkeltjes, bedrijvigheid en ambachten. Het beschermen van het woonmilieu zou een voorwaarde moeten zijn voor toevoegingen van functies en programma in het stedelijk gebied. De omgevingsvisie moet anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering en voorwaarden scheppen voor een toekomstbestendige leefomgeving die gezond en leefbaar is voor alle gebruikers van de stad: bewoners, werkers en bezoekers. Denk hierbij aan ontharding, vergroening en transformatie naar klimaatadaptief groen.

De ruimtelijke ordening moet gericht zijn op het versterken van de agglomeratiekracht van de (Eu)regio en de (Eu)regionale netwerkfunctie van Maastricht, ten behoeve van de sociale en economische vitaliteit van de stad en (Eu)regio. De combinatie van betere O.V.-verbindingen met België en Duitsland, het opheffen van barrières zoals het spoor en de Maas, en inbreiding binnen de bestaande stadsgrenzen dragen bij aan de economische vitaliteit en komen de leefbaarheid van de stad.

De gemeente moet meer sturen op woningbouw voor de buurt (beperken studentenwoningen, meer betaalbare woningen gezinnen, senioren en starters) door het aanwijzen van locaties hiervoor, financieel stimuleren, het verankeren van voorwaarden aan woninggrootte en betaalbaarheid in het omgevingsplan en het beperken van woningsplitsing.

Zet in op uitbreiding van openbaar gebied voor ontspanning en sportief/recreatief gebruik (gezonde stad). Activiteiten in parken dienen inpasbaar te zijn in de primaire doelstelling van het park als stedelijk landschappelijk rust- en natuurgebied zoals verblijf, ontmoeting en ontspanning. Strijdig daarmee zijn grootschalige, publiekstrekkende evenementen en (versterkt) geluid producerende activiteiten. Kleinschalige, terughoudende en rustige aan het park aangepaste activiteiten zijn toelaatbaar. Er wordt gepleit voor een sterkere relatie tussen stad en Maas door barrières op te heffen en de ontwikkeling van aantrekkelijke groene en recreatieve verbindingen.

Voeg een extra laag Duurzaam toe aan het bestaande raamwerk voor Klimaat-, Milieu-, Water- en Energiestructuren.

Voor de leefbaarheid in het centrum (geluid, drukte, fijnstof, ...) is het van belang de parkeerdruk af te bouwen, door het bezoekers parkeren van de centrum parkeergarages af te bouwen en de vrijkomende plaatsen in te zetten voor parkeren voor bewoners/gebruikers, deelmobiliteit en fiets - parkeren.

Rode draad Stadsdeel Zuid

In dit stadsdeel speelt de universiteit (Health Campus) een grote rol. De universiteit en bijbehorende studenten zijn goed voor de economie, maar de sterke groei resulteert ook een grote druk op de omliggende buurten. Door een deel van de aanwezigen op de bijeenkomst wordt universiteit te groot bevonden, waardoor er een onbalans is ontstaan in het aantal Maastrichtenaars en studenten/nieuwkomers. Dit leidt tot overlast (geluid, autoparkeren, fietsparkeren) en steeds hogere woningprijzen. Ook is er weinig interactie tussen studenten en andere buurtbewoners.

Er wordt aandacht gevraagd voor de inrichting van straten met meer groen, goede verlichting, ontmoetingsplekken en vermindering van auto overlast. Ook wordt aandacht gevraagd voor wateroverlast, de luchtkwaliteit en pak de hittestress in stadsdeel Zuid aan.

Houd rekening bij woningbouw met de diversiteit van bestaande en nieuwe bewoners. Stel woningen voor studenten ook beschikbaar voor starters of alleenstaanden (van jong tot oud) dan krijg je een betere mix aan bewoners en een prettigere woonkwaliteit. Zorg voor betaalbare woningen voor iedereen.

Veelvuldig wordt aangegeven dat er behoefte is aan meer en betere plekken voor ontmoeting. Er zou eigenlijk in elke buurt zo'n kloppend hart moeten zijn, maar in bijv. De Heeg ontbreekt op dit moment zo'n plek. Daarnaast wordt aangegeven dat het belangrijk is om de buitenruimte aantrekkelijker te maken, denk aan meer groen, meer open uitstraling en bankjes. Koester en verbind de aanwezige buurtpareltjes zoals de kinderboerderij en wandelen langs de Maasoevers.

Rode draad Stadsdeel Noord

Tijdens het stadsdeelgesprek van Noord kwamen een aantal aspecten nadrukkelijk naar voren. Zoals de behoefte aan een gezonde mix van woningen, met ruimte voor innovatieve concepten voor wonen met zorg en verduurzaming. Het is hierbij volgens de aanwezigen geen probleem om extra woningen toe te voegen, mits deze aansluiten bij het huidige (dorp)karakter van de buurten. Verzoek is studentenwoningen meer te clusteren, en verkamering in de buurt tegen te gaan. Er is een wens om hierbij de sociale cohesie en het contact tussen de verschillende bewoners, onder andere studenten, te bevorderen. Een openbare ontmoetingsruimte in de buurt, het faciliteren van activiteiten en vooral ook het gebruik van de openbare ruimte voor ontmoeting worden als oplossingen genoemd om hiervoor te zorgen.

Toevoeging van kleine bedrijfsruimten is wenselijk, ook ter bevordering van het voorzieningenaanbod. Hierbij speelt (openbaarvervoer-)bereikbaarheid een grote rol, in en tussen de buurten maar ook met de overige stadsdelen van Maastricht. Het verbeteren van de verkeersveiligheid en doorstroming van het verkeer spelen hierin een belangrijke rol. Zo is er behoefte aan het verbeteren van de doorstroming op en om de Noorderbrug, optimalisatie van het gebruik en verbindingen van en naar P&R-Noord, een wens aan verbeterde bereikbaarheid van Nazareth en Limmel en goede brugverbindingen met Itteren en Borgharen. Drie andere aspecten die in het oog springen zijn het verbeteren van de luchtkwaliteit en het daarmee zorgen voor schone lucht, behouden van het huidige groen en ook het toevoegen van meer groen en meer aandacht en ruimte voor water om zo de waterveiligheid te verbeteren.

Aanvulling BuurtNetwerk Limmel:

Het buurtnetwerk onderstreept de behoeften zoals die ook in het stadsdeelgesprek genoemd zijn: behouden van het dorpskarakter, selectief toevoegen van kwalitatief goede en betaalbare woningen, met extra aandacht voor woningaanbod voor ouderen, behoud van buurtvoorzieningen, inzet op sociale cohesie en ontmoeting, het verbeteren van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid (waarbij het Buurtnetwerk met concrete suggesties komt voor verbetering), het verbeteren van de luchtkwaliteit en het inzetten van meer groen en water om daarmee meerdere doelen te dienen gericht op het klimaat en de leefbaarheid in de buurt. Aanvullend brengt het netwerk namens de buurt in de behoefte aan een duidelijke visie (en vervolgens voortvarende uitvoering) van de ontwikkeling van de locaties Overmaze, Trega-Zinkwit en Noordelijke Maasoever. Het Buurtnetwerk geeft ook suggesties mee voor het aanpassen van de gebiedsprincipes die in de huidige omgevingsvisie voor het gebiedsprofiel Stadsrand gelden.

Rode draad Stadsdeel Oost

Er wordt aandacht gevraagd voor de inrichting van de Dorpsstraat. Die moet worden aangepakt zodat er ruimte blijft voor ondernemen. Ook zijn er kansen om te investeren in de Scharnerweg zodat hier voorzieningen blijven/komen. In de Burgemeester Cortenstraat zouden de winkels behouden moeten blijven om leegstand tegen te gaan. Je zou met kunst en cultuur de economie in de wijk kunnen versterken (denk aan een kunspark aan de Groene Loper en aandacht voor vrijetijdsector). Sommige buurtbewoners geven aan dat alle partijen die bezig zijn met dit onderwerp samen moeten werken.

De straat van de toekomst: er dienen duidelijke keuzes gemaakt te worden in de buitenruimte door het stadsdeel te vergroenen en verkeersoverlast te beperken. Prioriteit zou moeten krijgen voldoende groen (o.a. bomen), klimaatadaptatie, beter waterafvoer, meer laadpalen, invoering van 30 km/u zone, het STOP-principe consistent toepassen in visie en uitvoering en oog hebben voor toegankelijkheid openbare weg (m.n. ouderen met rollators). De buurt zelf heeft veel ideeën, maar

het juiste kanaal bij de gemeente wordt niet altijd gevonden. De gemeente dient daarbij voor meer continuïteit te zorgen.

Goed en gezond wonen voor iedereen: Het is belangrijk om voldoende betaalbare woningen voor met name starters en senioren aan te bieden. Daarbij moet worden voorkomen dat doelgroepen (bijv. studenten, expats en statushouders) te veel clusteren. De complexen die de laatste tijd worden gerealiseerd zijn te groot voor de omgeving met overlast tot gevolg. Verduurzamen van woningen laagste inkomensklassen moeten prioriteit krijgen (vocht, schimmel). Ook zouden we meer bij elkaar in hofjes moeten gaan wonen zodat we op elkaar kunnen letten en elkaar kunnen ontmoeten.

Ontmoeting: In stadsdeel Oost is behoefte aan betere en meer ontmoetingsplekken in iedere buurt, met prioriteit voor Scharn. Een ontmoetingsplek bevat idealiter een combinatie van functies (wonen, ontmoeten, eten, feesten en zorg) en is daarnaast een aantrekkelijke plek.

Rode draad Stadsdeel Noord – West

Een impuls geven aan ontmoeting werd door het stadsdeel Noordwest o.a. gezien door het toevoegen van inzet op voorzieningen en op veilige en goede speelplekken in de buurt. Er werd gepleit voor het inzetten op ontmoetingsplekken, waar mensen elkaar kunnen treffen via sociale activiteiten zoals muziek, eten, cultuur, sport of initiatieven zoals de Buurtcamping. Tevens werd het belang benadrukt van openbare zitplekken

Binnen het thema van de gezonde straat wordt het inzetten op duurzaamheid en leefbaarheid benoemd. Ook mobiliteit is belangrijk via onder meer:

- Veiligheid en maatregelen om de snelheid van het verkeer te verminderen
- Een autoluwere omgeving
- Het belang van goed en betaalbaar openbaar vervoer
- De behoefte aan centrale parkeerplaatsen voor elektrische auto's
- Parkeren aan de randen van de stad
- Goede verkeersontsluiting naar België

Bij het kopje goed en gezond wonen werd de doorstroom van woningen, met speciale aandacht voor de vergrijzing en het behouden van betaalbaarheid. Ontwikkel een duidelijke visie voor de wijken en werk deze uit samen met corporaties. De gezondheidseffecten van diverse ontwikkelingen moet goed in ogenschouw worden meegenomen. Tot slot wordt tijdig en goed het gesprek voeren als belangrijk geacht, om kennis van inwoners goed te benutten.

Rode draad Stadsdeel Zuid – West

In Zuid-West lag de aandacht op het behouden van voorzieningen in de buurt, inclusief speelvoorzieningen, een buurtcentra en ontmoetingsplekken per buurt. De bereikbaarheid en bekendheid van deze ontmoetingsplekken zijn hierbij erg belangrijk. Er is ook een grote behoefte aan betaalbare levensloopbestendige woningen, diversiteit in seniorenwoningen en woningen met zorg.

Het is de wens om de binnenstad autoluw te maken en dit door te trekken naar de andere buurten in Maastricht, met meer opties en mogelijkheden voor andere vervoersmiddelen zoals bijvoorbeeld het openbaar vervoer. Ook het zorgen voor voldoende publieke laadpalen voor elektrische auto's wordt genoemd.

De gebiedsontwikkeling bij de ENCI komt meermaals ter sprake, met een duidelijke voorkeur van de aanwezigen: met behoud van de huidige natuurwaarden en het landschap ruimte geven aan kleinschalige duurzame bedrijvigheid, gecombineerd met recreatiemogelijkheden en –routes, met

zorg voor een goede verbinding met de stad Maastricht. Het behoud en verder ontwikkelen van het groen in de buurt wordt ook meerdere keren als toekomstwens uitgesproken richting 2040. Dit ook vanwege de positie bijdrage op twee andere vaak genoemde aspecten, namelijk het verbeteren van de luchtkwaliteit en het tegengaan van wateroverlast.

Deel 3 - De digitale verdieping

Na het burgerberaad en de stads(deel)sessies is digitaal verder verdiept op een aantal belangrijke en terugkerende onderwerpen. Dit om verder in te zoomen op mogelijke voorstellen en hoe de Maastrichtse bevolking erover denkt. De onderwerpen zijn:

1. *Ontmoeting*
2. *Vergroening*
3. *Binnenstad*
4. *Beweging*
5. *Wonen*
6. *Wateroverlast*

De vragenlijst is ingevuld door 2410 respondenten. De nieuwsbrief, de enquêtes en de werving via het Expat Centre van de gemeente hebben de meeste respondenten opgeleverd. De leeftijdsverdeling onder de respondenten is vergeleken met de verdeling in de bevolking. Deze vergelijking laat zien dat de leeftijdsgroep van 51 tot en met 75 jaar oververtegenwoordigd is. 42% van de respondenten valt in deze leeftijdsgroep terwijl dit in de bevolking slechts 34% is. De leeftijdsgroepen '17 tot en met 35 jaar' en '36 tot en met 50 jaar' zijn ondervertegenwoordigd. In de analyse is weging toegepast op basis van de leeftijd om de leeftijdsverdeling onder de respondenten overeen te laten komen met de leeftijdsverdeling in de bevolking. 85% van de respondenten heeft de vragenlijst ingevuld in het Nederlands, 13% in het Engels, 2% in het Duits en 1% in het Frans.

Ontmoeten

'Welke ontmoetingsplekken zou je meer willen zien?' Die vraag kregen de respondenten voorgelegd. Hierbij mochten ze maximaal 3 antwoorden aangeven. Het meest genoemde antwoord is een park met 68%. De eerstvolgende ontmoetingsplekken zijn de buurttuin met 41% en horeca in de buurt met 36%. Het minst hebben de respondenten behoefte aan een rolschaats-skatepark. 4% van de respondenten zou die meer willen zien.

Groen

Bij groen op straat, buurt of stadsniveau werd vaker gekozen voor straat en met name buurtniveau. Het minst genoemde scenario in totaal (16%) maar ook in de verschillende leeftijdsgroepen is 'geclusterd groen op stadsniveau'. In de leeftijdsgroep van 17 tot en met 35 jaar geeft 22% de voorkeur aan geclusterd groen op stadsniveau. De groep van 36 tot en met 50 jaar geeft in 50% van de gevallen de voorkeur aan extra groen in de eigen straat.

Binnenstad

Meer groen, inzet bij de maas om drukte te spreiden en een aantal straten autovrij te maken zijn de drie meest genoemde opties om de binnenstad aantrekkelijk te houden voor inwoners en bezoekers. Minder genoemd zijn spreiding van evenementen en horeca buiten de binnenstad en de vermindering van mogelijkheid parkeren in de binnenstad.

Impuls aan fietsen of wandelen

Voor de gehele groep geldt dat hier vooral meer fietsstallingen en fietsparkeerplekken nodig zijn

(55%). Op de tweede plek staat het inrichten van de straten voor fietsers en wandelaars in plaats van voor autobestuurders.

Aansluitend aan de vraag wat nodig is om meer te fietsen of te wandelen, is gevraagd hoe de ruimte voor fietsers en wandelaars gecreëerd moet worden. De meest genoemde optie is het aanpassen van de straten voor eenrichtingsverkeer (47%) gevolgd door het verplaatsen van de parkeerplekken (44%). Het opheffen van de parkeerplekken wordt door 35% van de leeftijdsgroep 51 tot en met 75 jaar genoemd.

Woningen

Aan de respondenten is gevraagd welke woningen in Maastricht gebouwd moeten worden.

Seniorenwoningen worden het vaakst (53%) genoemd als woningtype dat in Maastricht gebouwd moet worden. Ook kleinere huizen (50%) en ruime appartementen (49%) worden door de helft van de respondenten genoemd. Hogere woongebouwen worden minder genoemd. 26% van de respondenten vindt dat deze in Maastricht gebouwd moeten worden.

De seniorenwoning wordt het vaakst genoemd als woning die in Maastricht gebouwd moet worden.

Dit geldt echter voor de hele groep respondenten. Wanneer wordt gekeken naar de verschillende leeftijdsgroepen is er een verschil in voorkeur te zien voor het type woning dat gebouwd moet worden. De leeftijdsgroep 17 tot en met 35 jaar geeft de voorkeur aan kleinere huizen (61%) en ruime appartementen in een groene omgeving (62%). De groep 36 tot en met 50 jaar noemt ook de seniorenwoning het vaakst (58%) maar geeft ook aan dat er gezinswoningen met een eigen tuin (50%) gebouwd moeten worden. Voor de leeftijdsgroepen 51 tot en met 75 jaar en 76 tot en met 100 jaar staat de seniorenwoning bovenaan het wensenlijstje met respectievelijk 76% en 84%.

Wateroverlast

Respondenten is gevraagd wat de gemeente kan doen om ze te stimuleren om mee te helpen wateroverlast tegen te gaan. Het was slechts mogelijk om één antwoord te kiezen. Voor een derde van de respondenten (33%) stimuleert het krijgen van een hulpmiddel zoals een regenton of waterschotten om mee te helpen tegen wateroverlast. 29% van de respondenten wil graag informatie over hoe ze wateroverlast kunnen beperken. Voor iets meer dan een kwart van de respondenten (26%) is een subsidie het juiste middel om thuis dingen te doen tegen wateroverlast. 8% heeft een ander idee waarmee de gemeente kan stimuleren om wateroverlast tegen te gaan. Deze antwoorden zijn opgenomen in een separate bijlage met de open antwoorden. Voor 5% is een verplichting nodig om in actie te komen tegen wateroverlast.

Bronnen en eindnoten

- ¹ In formele zin gaat het om een milieueffectrapportage voor plannen (een plan-MER). De m.e.r.-rapportage wordt opgesteld door ingenieursbureau RHDHV.
- ² Zie ook [Perspectief voor een gezonde stad, Stadsvisie Maastricht 2040](#), door gemeente Maastricht.
- ³ Zie ook [Maastricht kiest voor kwaliteit en innovatie, Economische visie Maastricht 2040](#), door gemeente Maastricht.
- ⁴ Zie ook [Van Vangnet naar Trampoline](#), Sociale Visie Maastricht 2040, door gemeente Maastricht.
- ⁵ Zie ook [Cultuur maakt Maastricht, Maastricht maakt cultuur](#), Maastrichtse Cultuurvisie, door gemeente Maastricht.
- ⁶ Zie voor de vigerende Omgevingsvisie; [Ruimte in balans, Omgevingsvisie Maastricht 2040](#), door gemeente Maastricht.
- ⁷ Zie ook [Maastricht, stad van verbondenheid](#), coalitieakkoord 2022-2026.
- ⁸ Zie [Foto van de leefomgeving](#), december 2024, door RoyalHaskoningDHV.
- ⁹ Die thema's en beoordelingsaspecten zijn opgenomen in tabel 1 op pagina 12 van de [Nota Reikwijdte en Detailniveau](#), mei 2023, door RoyalHaskoningDHV.
- ¹⁰ Overigens is in de Foto van de Leefomgeving onbenoemd dat in Maastricht sprake is van sterke segregatie. Ook veronderstelt een algemene inzet op een hogere SESWOA dat het "trickle down" effect werkt, terwijl inmiddels is aangetoond dat dit lang niet altijd werkt en bovendien de invloed van het gemeentelijk beleid beperkt is. De beoordeling in het rad van de leefomgeving van de huidige en toekomstige situatie op dit aspect is daarmee vermoedelijk te positief.
- ¹¹ Zie tabel 4.2 op blz. 39 in. [De leefwerelden van arm en rijk](#). Door Sociaal en Cultureel Planbureau, april 2024
- ¹² De detailhandel is een markt die sterk in beweging is door de opkomst van internetverkoop. Dat maakt dat blijvend aandacht nodig is voor de kwaliteit van de detailhandelstructuur in Maastricht en zeker ook voor het kernwinkelgebied in de Binnenstad.
- ¹³ De kantorenmarkt vraagt aandacht omdat de vraag naar kantoren in de toekomst onzeker is en dat daarnaast sprake is van een verouderde voorraad. Daarnaast hebben bedrijven steeds vaker geen ruimte om uit te breiden en te moderniseren, terwijl dit in kader van verduurzaming en nieuwe circulaire activiteiten wel gewenst is. De beoordeling in het rad van de leefomgeving van de toekomstige situatie op dit aspect is daarmee vermoedelijk te positief.
- ¹⁴ In deze beoordeling is vermoedelijk de kwalitatieve mismatch bijvoorbeeld op het gebied van betaalbaarheid, vergrijzing, duurzaamheid onderbelicht.
- ¹⁵ Ondanks dat gemeente Maastricht geen specifiek verkeersveiligheidsplan heeft, heeft verkeersveiligheid wel in de vigerende mobiliteitsvisie en bij het ontwerp van verkeersruimte waarbij bij grotere projecten ook externe veiligheidsaudits worden verricht
- ¹⁶ Zie [Brede welvaart afgelopen drie jaar nagenoeg stabiel](#), door Universiteit Utrecht en Raboresearch, juni 2023.
- ¹⁷ Zie [Ontwikkeling van de potentiële beroepsbevolking](#), door CBS.
- ¹⁸ Door een toenemende vraag naar zorg zijn steeds meer mensen nodig voor de zorg. Waar nu 1 op 7 personen werkt in de zorg, zal dit zonder aanvullende maatregelen stijgen naar 1 op 4. Hierdoor nemen de tekorten in de zorg zeer sterk toe.
- ¹⁹ Er is geen exact getal te koppelen aan deze strategie. Een groei van 10 tot 15 duizend inwoners is op de schaal van Maastricht enerzijds substantieel en dus betekenisvol en anderzijds passend bij de maat van Maastricht (ruimtelijk en qua demografie).
- ²⁰ In 2022 werden in Maastricht 6.975 diploma's (Bachelor en Master) uitgereikt (bron Maastricht University).
- ²¹ Deze ontwikkeling is niet nieuw in Nederland en Maastricht. We zien in steeds meer sectoren dat migranten met een uiteenlopende achtergronden en opleiding grote hoeveelheden werk verrichten. Denk aan de glas- en tuinbouw, schoonmaak, woningbouw en wegtransport en meer recentelijk ook in de zorg, kerkvoorgangers, docenten en stadsbuschauffeurs. Verder groeide het aantal internationale studenten, expats en kenniswerkers in Maastricht de afgelopen jaren gestaag.
- ²² Zie blz 72, 83, 89 en 90 in [Voorontwerp Nota Ruimte](#), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, juni 2024.
- ²³ Zie blz 12 tot en 15 voor [Panorama Zuid-Limburg](#) in één oogopslag.
- ²⁴ Bron: <https://www.atlasleefomgeving.nl/kaarten>
- ²⁵ Een gemengde wijk bouwen betekent niet automatisch dat de positie van kwetsbare zittende inwoners zelf verbetert. De problematiek van deze groep (gezondheid, financiën) verdwijnt niet. Het is ook niet gezegd dat de nieuwkomers zich willen verbinden (via ontmoeten of activiteiten) met de zittende inwoners. Cijfers op buurniveau worden positiever, de omstandigheden voor de zittende inwoners zelf in eerste instantie vaak niet. In de praktijk ondervinden mensen met een lagere sociaaleconomische status vaak nadelen bij wijkaanpakken die moeten zorgen voor menging. De kwetsbare zittende bewoners moeten dus ook ondersteund worden. Zo wordt in het artikel [Herstructureren: dit zijn de lessen van de routiniers in het vak](#) gepleit voor het realiseren van publieke voorzieningen zoals buurthuizen en (informele) ontmoetingsplekken in samenwerking met de 'zittende' inwoners.
- ²⁶ Denk hierbij aan uitstromers uit opvangvoorzieningen, (ernstig) chronisch zieken, daklozen, mantelzorgerontvangers, etc.
- ²⁷ Eigen bewerking op basis van onderzoek door Buck Consultants International.
- ²⁸ Nationaal Programma Ruimte voor Economie (EZK, okt 2023): tot 2050 is er een additionele behoefte van 15% aan ruimte voor economie, vanwege demografische groei en de transitie naar een circulaire economie.
- ²⁹ Zie het [evenementenbeleid](#) van gemeente Maastricht
- ³⁰ Denk hierbij bijvoorbeeld aan de gewenste investeringen in het centrum van De Heeg.
- ³¹ Mogelijke inspiratie hiervoor is het adviesrapport [Ruimte maken voor ontmoeting. De buurt als sociale leefomgeving](#) College van Rijksadviseurs heeft recentelijk, 2022

³² Zie blz. 105, 112 en 115 in [Foto van de leefomgeving](#), december 2024, door RoyalHaskoningDHV.

³³ Ongeveer de helft van het verhard oppervlak is gemeentelijk eigendom, de andere helft is in eigendom van bedrijven en particulieren. De gemeente zal het goede voorbeeld moeten geven en daarnaast zullen bedrijven en burgers aangesproken moeten worden op hun verantwoordelijkheid om hemelwater op eigen terrein vast te houden.

³⁴ Omdat de MIRT-verkenning Zuidelijk Maasdal nog in opstartende zit, zijn de meest kansrijke maatregelen nog niet bekend. De hier genoemde maatregelen zijn afkomstig uit de [Ontwikkelvisie Zuidelijk Maasdal](#), Antea Group BV, BVR adviseurs, HKV Lijn in water, 2017.

³⁵ Zie de [raadsinformatiebrief](#) over de Spoorbrug Maastricht van 7 februari 2024.

³⁶ Goed voorbeeld is de aanpak van wateroverlast bij het Muskietersplein in Biesland. Hiervoor zijn recentelijk parkeerterreinen in Daalhof van het riool losgekoppeld en grote waterbuffers gerealiseerd onder en rond de Medoclaan.

³⁷ Naast de natuurgebieden in het buitengebied, ligt er ook midden in de stad een beschermd natuurgebied (Natuur Netwerk Nederland, NNN): de Hoge Fronten. Dit bijzondere natuurgebied, dat een uniek soortenrijkdom kent met de muurhagedis en heel veel soorten wilde bijen, lag geïsoleerd. In het project Noorderbrug is een natuurcompensatiegebied gerealiseerd voor een groot aantal beschermde diersoorten, het Groene Raamwerk Belvédère. Ook is aan de noordoostzijde van de stad natuurcompensatie uitgevoerd voor het A2-project. Deze leefgebieden met hoge ecologische waarde zijn nu beschermd als stedelijk natuurgebied.

³⁸ Zie blz. 91 in [Foto van de leefomgeving](#), december 2024, door RoyalHaskoningDHV.

³⁹ Zie de [Handreiking Groen in en om de Stad](#) van de Rijksoverheid

⁴⁰ We spreken over 'ongeveer' omdat de Handreiking GIOS is nu nog beperkt toepasbaar in Maastricht i.v.m. een sterk van de CBS-normen afwijkende Wijk- en Buurt Indeling (WBI). De karakterisering van de buurten klopt daardoor niet altijd. Voor nu wordt gewerkt met een versimpeling van GIOS-norm, en worden slechts drie typen stedelijk weefsel onderscheiden.

⁴¹ De score per buurt verandert mogelijk zodra de methode verder wordt uitgewerkt en een nieuwe wijk- en buurtindeling gehanteerd wordt.

⁴² Run-off is waterafvoer over het maaiveld (in sommige gevallen vermengd met meststoffen en bestrijdingsmiddelen); interflow is ondiepe grondwaterstroming (in sommige gevallen vermengd met meststoffen en bestrijdingsmiddelen) boven een slecht doorlatende laag.

⁴³ Zie oranje en rode gebieden op de kaart 'Stedelijk hitte eiland effect' uit de Klimaateffectatlas op blz. 135 van [Foto van de leefomgeving](#), december 2024, door RoyalHaskoningDHV.

⁴⁴ Dit document heeft als zichtjaar 2040. Op het vlak van energie beschrijven we zo veel als mogelijk de gewenste en noodzakelijke maatregelen voor het bereiken van klimaatneutraliteit, hoewel dit doel pas feitelijk in 2050 gerealiseerd dient te zijn.

⁴⁵ Parijs-akkoord en het Nederlands Klimaatakkoord, Europese Fit for 55.

⁴⁶ Lokale warmtebronnen zijn bijvoorbeeld Sappi, O-I Glasfabriek en de rioolwaterzuiveringsinstallatie in de Beatrixhaven.

⁴⁷ Dit vermogen betreft 50% van theoretisch potentieel gebaseerd op gegevens van Mapgear (30 augustus 2024).

⁴⁸ Hiervoor is (afhankelijk van technologische ontwikkelingen) bijvoorbeeld 132 hectare aan zonnepanelen op land nodig of zeven windmolens met een tiphoogte van 250m. Bij de komst van de Einstein Telescoop zijn windmolens door ruimtelijke restricties alleen mogelijk in Lanakerveld.

⁴⁹ Binnenterreinen zijn in veel gevallen privaat eigendom en dan zal in samenwerking met de eigenaar en gebruikers aan de gewenste situatie gewerkt worden.

⁵⁰ De precieze uitvoering wordt naar aanleiding van een raadsmotie op dit moment nog onderzocht.

⁵¹ Hierbij is een zorgvuldige afweging nodig op gebiedsontsluitingswegen voor GOW 30km/u of 50km/u met vrij liggende fietsvoorzieningen